

INTELLECTUAL PROPERTY LAW
PALACKY UNIVERSITY IN OLOMOUC. GENIUS LOCI.

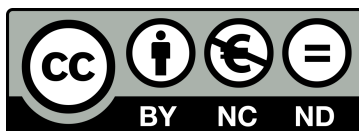
OTÁZKY & VÝZVY
V PRÁVU
DUŠEVNÍHO
VLASTNICTÍ
V ROCE 2018

MICHAL ČERNÝ - NORBERT ADAMOV - PETR PRCHAL - JAN MUČKA

2018 IURIDICUM OLOMOUCENSE O.P.S.

Černý, M. - Adamov, N. - Prchal, P - Mučka, J. *Otázky & výzvy v právu duševního vlastnictví v roce 2018*. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2018. 128 s.

*Publikace je šířena pod licencí **Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives**. Dílo je možné opakovaně používat za předpokladu uvedení jmen autorů a jen na nekomerční účely, přičemž není možné z díla ani z jeho jednotlivých částí vyhotovit odvozené dílo formou zpracování nebo jiných změn.*

Recenze: Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D.,

Redakce: Michal Černý Ph.D.

Vedoucí autorského kolektivu: Michal Černý Ph.D.

Autoři kapitol:

Norbert Adamov - kapitoly 1 a 2, Michal Černý - kapitola 4, Jan Mučka - kapitola 5, Petr Prchal - kapitola 3.

© 2018 Michal Černý - Norbert Adamov - Petr Prchal - Jan Mučka.

Vydalo: Iuridicum Olomoucense o.p.s. v roce 2018.

Vydání první.

ISBN: **978-80-88266-34-1** (PDF), **978-80-88266-35-8** (ePub)

INTELLECTUAL PROPERTY LAW
PALACKY UNIVERSITY IN OLOMOUC. GENIUS LOCI.

OTÁZKY & VÝZVY
V PRÁVU
DUŠEVNÍHO
VLASTNICTÍ
V ROCE 2018

MICHAL ČERNÝ - NORBERT ADAMOV - PETR PRCHAL - JAN MUČKA

2018 IURIDICUM OLOMOUCENSE O.P.S.

PŘEDMLUVA

Předkládaná monografie byla uspořádána ze samostatných kapitol, jejichž autory a autorkami jsou členové akademické obce Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. Společným jmenovatelem všech kapitol je to, že zpracovaná témata představují aktuální otázky či výzvy v právu duševního vlastnictví v roce 2018.

Věřím, že tato publikace přispěje k odborné diskuzi nad tématy a všeobecně k rozvoji právní vědy práva duševního vlastnictví.

Tato monografie je vydána pouze jako e-kniha/e-book, v univerzálním formátu PDF (portable document format) a je optimalizován pro čtení na tabletech o velikosti displeje 7,9". E-kniha však může čtena být na jakémkoliv zařízení, které je vybaveno příslušným softwarem.

Zvažte, zda-li jej musíte tisknout. Pokud se rozhodnete jej tisknout, je možné zvolit nejen formát A4, ale také odpovídající zmenšené tiskové formáty (dle voleb příslušné tiskárny).

Tato monografie je veřejně zpřístupněna pomocí veřejných depozitářů či repozitářů elektronických knih, zejména pak [depozitáře vydavatele](#).

Ke vstupu do depozitáře můžete použít také QR kód níže na této stránce.

Olomouc, prosinec 2018

Michal Černý, Ph.D.

OBSAH

Předmluva	4
-----------	---

Obsah	5
-------	---

O autorech	8
------------	---

Michal Černý Ph.D.	8
--------------------	---

Norbert Adamov PhD.	8
---------------------	---

JUDr. Petr Prchal Ph.D.	9
-------------------------	---

Mgr. Jan Mučka	9
----------------	---

I. IMATERIÁLNE FOLKLÓRNE A PSEUDOFOLKLÓRNE DIELA

Norbert Adamov, PhD.

1. Úvod kapitoly	11
------------------	----

2. Modifikácie pôvodného diela	13
--------------------------------	----

3. Relatívnosť pojmu “tradičný”	15
---------------------------------	----

4. Pseudofolklórne diela ako účelovo vytvorené falzifikáty a nástroje diverznej činnosti	21
---	----

5. Záver kapitoly	25
-------------------	----

II. MATERIÁLNE FOLKLÓRNE A FOLKLÓRISTICKÉ DIELA

Norbert Adamov, PhD.

1. Úvod kapitoly	28
------------------	----

2. Časové aspekty prívlastkov “folklórny” a “tradičný”	33
--	----

3. Originály a rozmnoženiny	38
-----------------------------	----

4. Modifikácie tradičných artefaktov	44
--------------------------------------	----

5. Záver kapitoly	46
-------------------	----

III. POZNÁMKY K RECENTNÍ ÚPRAVĚ OSIŘELÝCH DĚL

48

JUDr. Petr Prchal, Ph.D.

1. Úvodem	49
2. K pojmu osiřelé dílo	50
3. Důsledné vyhledávání	55
4. Licence pro určitá užití osiřelého díla	57
5. Výkon kolektivní správy k osiřelým dílům	61
6. Závěrem	69

IV. JUDIKATURA V OBLASTI PRÁVA OZNAČENÍ

ZEMĚPISNÉHO PŮVODU ANEB CO NOVÉHO

OVLIVNILO PRÁVO OZNAČENÍ V LETECH 2017 - 2018

72

Michal Černý Ph.D.

1. Úvod kapitoly	74
2. Posudek Soudního dvora 2/15 a jeho význam pro mezinárodní smlouvy mezi EU (a jejími členskými státy) a Japonským císařstvím, Singapurem a Vietnamem	75
2.1. Obecně	75
2.2. Soudní dvůr - Posudek 2/15	78
2.3. Dohody mezi Evropskou unií (a jejími členskými státy) s Japonskem, se Singapurem a s Vietnamem	79
3. Ženevský akt Lisabonské dohody na ochranu označení původu a zeměpisných označení a význam Rozsudku Soudního dvora C-389/15 (Evropská komise vs. Rada Evropské unie)	81
4. Champagner Sorbet a rozsudek Soudního dvora C-393/16 (Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne v. Aldi Süd Dienstleistungs-GmbH & Co. OHG)	84
5. Funkce a užívání individuální ochranné známky a Rozsudek Soudního dvora C-689/15 (“Bavlníkový květ”)	90

5.1. Ochranná známka jako “značka kvality”	90
5.2. “Bavlníkový květ” a rozsudek Soudního dvora C-389/15	91
5.3. Postavení vlastníka známky a oprávněného uživatele v národní úpravě ochranné známky a v evropské úpravě EUTM	95
5.3.1. Národní úprava individuální známky	95
5.3.2. Úprava individuální známky Evropské unie (EUTM)	96
5.3.3. Kolektivní známka v národním právu členského státu a žalobní právo oprávněného uživatele	97
5.3.4. Oprávněný uživatel kolektivní ochranné známky Evropské unie v Nařízení (EU) č. 2017/1001 a jeho žalobní právo	99
5.3.5. Oprávněný uživatel certifikační ochranné známky EUTM a národní certifikační známky	100
5.3.6. Srovnání s aktivní legitimací o ochranu práv z neoprávněného užití označení původu nebo zeměpisného označení	101

6. Závěr kapitoly 102

V. CELKOVÝ DOJEM V OCHRANĚ PRŮMYSLOVÝCH VZORŮ 110

Mgr. Jan Mučka

1. Právní úprava	111
2. Co je to průmyslový vzor?	111
3. Podmínky ochrany průmyslového vzoru	113
3.1. Úvodní otázky	113
3.2. Novost	115
3.3. Individuální povaha	115
4. Rozsah ochrany průmyslového vzoru	116
5. Odlišnost	118
6. Informovaný uživatel	120
7. Závěr kapitoly	122

Index 125

O AUTORECH

MICHAL ČERNÝ PH.D.

Michal Černý Ph.D. je odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, na které působí od roku 1996. Je rovněž členem výzkumné skupiny práva duševního vlastnictví na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Ve výzkumné a publikační činnosti se zaměřuje na právo duševního vlastnictví (především na práva na označení) a na právo obchodních korporací.

Působí také na jiných vysokých školách v České republice a na Slovensku, v rámci pedagogické, oponentní či recenzní činnosti. Je rovněž evropským zástupcem ETMA + EDA (ochranné známky a (průmyslové) vzory) a patentovým zástupcem (M+D).

NORBERT ADAMOV PH.D.

JUDr. Norbert Adamov, PhD. sa venuje autorskému a občianskemu právu. Za jeho zatiaľ najvýznamnejší publikačný výstup v oblasti právnej vedy možno považovať monografiu *Hudobné dielo v kontexte autorského práva*, za ktorú v roku 2007 ocenený cenou Správnej rady nadácie Slovenskej advokátskej komory.

Od roku 2009 pôsobí na Katedre občianskeho práva Univerzity Komenského v Bratislave. Predtým pôsobil na Ústave hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied. Z tohto obdobia možno spomenúť jeho monografiu *Rekviem v súčasnej hudbe (2006)*. V súčasnosti sa autor okrem problematiky autorského práva zaoberá najmä riešením teoretických problémov súvisiacich so zodpovednosťou za škodu

spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov a ochranou osobnosti.

JUDR. PETR PRCHAL PH.D.

JUDr. Petr Prchal Ph.D. je advokát a odborný asistent na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Je pracovníkem Výzkumné skupiny práva duševního vlastnictví. Rovněž působí jako lektor Justiční akademie. Specializuje se na oblast práv duševního vlastnictví, především na autorské právo, software a zaměnitelnost ochranných známek. Dále se věnuje ochraně osobnosti a soutěžnímu právu. Je autorem publikací Zakázková autorská díla, Osířelá díla, Limity autorskoprávní ochrany a spoluautorem řady publikací a odborných článků v oblasti práva duševního vlastnictví.

MGR. JAN MUČKA

Mgr. Jan Mučka je studentem doktorského studijního programu Teoretické právní vědy v oboru Občanské právo na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Současně je advokátním koncipientem v advokátní kanceláři s generální praxí. V neposlední řadě působí jako externí lektor na Vyšší odborné škole sociální Caritas. Činnost v rámci programu Street law dále prezentoval na rozmanitých mezinárodních konferencích pořádaných jak v zahraničí (Španělsko, Turecko), tak u nás. Mgr. Mučka je autorem odborných článků z rozličných oblastí práva, nicméně jeho specializace je zaměřena převážně na odvětví práva soukromého.

<<OBSAH>> <<INDEX>>

I. IMATERIÁLNE FOLKLÓRNE A PSEUDOFOLKLÓRNE DIELA

NORBERT ADAMOV, PHD.

***Anotace:** Pôvod imateriálnych prejavov folklóru je spravidla nejasný v tom, že i keď nejde o „dielo ľudu“, v súčasnosti známa podoba imateriálnych prejavov folklóru môže byť výsledkom modifikácií realizovaných v procese ústneho podania. Avšak to, či skutočne k takejto modifikácii došlo, prípadne ako sa v súčasnosti známa verzia imateriálneho folklórneho diela odlišuje od pôvodnej verzie, nie je možné zistiť. Z právneho hľadiska je preto problematické rozlišovať medzi „anonymnými dielami vo folklórnom štýle“ a „dielami tradičnej ľudovej kultúry“, avšak s takýmto diferencovaním počíta tak český Autorský zákon ako aj dôvodová správa k slovenskému Autorskému zákonu.*

***Kľúčová slova:** Hudba, dielo, ľudová kultúra, folklór, autorské práva, tradičný.*

***Abstract:** The origin of the immaterial manifestations of folklore is generally unclear. It is certain that such works can not be labeled as "work of the people", but the contemporary known versions of immaterial expressions of folklore may be the result of modification process made in the oral submission. Whether or not the actual version*

of an intangible folk art really differs from the original version can not be ascertained. From the legal point of view, it is therefore problematic to distinguish between "anonymous works in folklore style" and "works of traditional folk culture", but the Czech author's law as well as the explanatory note to the Slovak author's law calculate with such a differentiation.

Key words: *Music, work, folk culture, folklore, author's rights, traditional.*

1. ÚVOD KAPITOLY

Podľa dôvodovej správy k slovenskému autorskému zákonu č. 185/2015 (ďalej označený ako SAZ) „dielo tradičnej ľudovej kultúry“ treba odlišiť od anonymného diela. Týmto rozlišovaním sa živí nacionalistický mýtus o diele, ktoré vytvoril ľud.¹ V základe však aj imateriálne dielo tzv. „tradičnej ľudovej kultúry“ je dielom anonymným. Argument, uvedený v dôvodovej správe k SAZ, že folklórne dielo sa od anonymného diela odlišuje tým, že *pri anonymnom diele je to prejav vôle autora, aby nebolo na diele uvedené jeho meno alebo pseudonym*, je argumentom pofidérnym. Obdobne na diferencovaní výtvorov tradičnej ľudovej kultúry a anonymných

---

¹ Akcentovanie nacionalisticko-etnického nazerania na folklór je jasne prezentované aj v uznesení vlády SR č. 666 z 8. augusta 2007 (k návrhu Konceptie starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru), kde sa v prvých vetách Úvodu uvádza, že: *Tradičná ľudová kultúra na Slovensku predstavuje živé a hodnotné kultúrne dedičstvo. Utvorili ho generácie príslušníkov **slovenského národa, národnostných menšín a etnických skupín, žijúcich na našom území...** Tradičná ľudová kultúra predstavuje tú jeho časť, ktorú vytvorili, ktorou žili a **dodnes žijú najširšie vrstvy obyvateľstva.*** V uvedenom citáte je zaujímavá idealizujúca predstava, že medzi kultúrou najširších vrstiev obyvateľstva v minulosti a v súčasnosti nieto zásadného rozdielu a je tu prítomná pevná kontinuita.

(prípadne pseudonymných) diel bazíruje aj český autorský zákon 121/2000 Sb. (ďalej označený ako ČAZ) v § 3 písm. b)².

Je pravda, že najmä v prípade hudobných a slovesných (literárnych) diel je pre anonymné autorské diela typické, že boli zaznamenané v grafickej forme a naopak tzv. folklórne diela sa zachovali ústnym podaním. Avšak skutočnosť, že autor folklórneho diela nie je všeobecne známy, je v prvom rade dôsledkom neschopnosti autora zapísať svoje dielo v podobe grafického záznamu. Z toho ale nevyplýva, že vzťah takéhoto autora k svojmu dielu (z hľadiska vôle dielo autorsky neoznačiť) musel byť, v porovnaní s anonymnými zapísanými dielami, v princípe iný.

Výtvary imateriálneho folklóru, ktoré sa nezachovali ústnym podaním, prípadne neboli zaznamenané (graficky alebo vo forme zvukového či zvukovo-obrazového záznamu) v rámci etnografického, etnomuzikologického alebo etnochoreologického výskumu, sú nenávratne stratené a teda nemôžu byť ani predmetom kultúrneho dedičstva a ani predmetom právnej úpravy (priznávajúcej alebo vylučujúcej nejakú formu právnej ochrany k takýmto výtvorom).

Pod slovnú väzbu „imateriálny folklór“ treba na jednej strane zahrnúť niektoré tradičné znalosti³ (napríklad znalosti tradičných liečebných postupov). Na druhej strane je však imateriálny folklór typicky reprezentovaný výtvormi, ktoré možno považovať za diela (tu mám na mysli najmä hudbu a literárne útvary). Pod imateriálnymi folklórnymi dielami treba rozumieť tie druhy umení, ktoré sa

---

² Ochrana podľa práva autorského se nevztahuje na výtvary tradiční lidové kultury, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní (§ 7); užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

³ Takéto tradičné znalosti treba odlišiť od tradičných znalostí týkajúcich sa materiálnej kultúry, napríklad tie, ktoré sa týkajú remeselných výrobných postupov.

realizujú primárne v čase (hudobné a literárne diela)⁴ no treba sem zaradiť aj také, kde okrem času zohráva svoju úlohu aj priestor (choreografické diela).⁵ V súvislosti s literárnymi útvarmi však treba upozorniť na názor⁶, že tradičné mýty majú špecifický status. Mýty totiž neexistujú ako svojbytné výtvary, ale sú obsiahnuté v povestiach a rozprávkach, ktoré sú ich projekciou.

2. MODIFIKÁCIE PÔVODNÉHO DIELA

Vo folklórnom prostredí nie je zásadný rozdiel medzi modifikáciou materiálnych a imateriálnych výtvarov. Kým modifikácie materiálnych výtvarov (vytvorené na základe určitého zobrazovacieho a tematického kánonu) tieto vznikli ako materiálne artefakty, v ktorých sa mohli aj zachovať, staršie modifikácie imateriálneho výtvaru, ako výsledky spracovania pôvodnej verzie (alebo staršej, už modifikovanej verzie) sú dnes spravidla neznáme, pretože v dôsledku selekcie prežil ten variant, ktorý bol komunitou

---

⁴ V roku 2009 preložil Břetislav Rychlík divadelnú hru Gazdina Roba (autorky Gabriely Preisovej) do umelo vytvoreného nárečia. Z formálneho hľadiska by takéto dielo nemohlo byť považované za folklórne dielo ale za dielo folkloristické, pretože:

- a) pôvodca je známy
- b) hoci tento preklad vychádza zo štylizovaného jazyka, ktorý vychádza z existujúcich nárečí, samotný preklad (ako tvorivá činnosť) nie je súčasťou tradície istej komunity.
- c) zameniteľnosť s folklórnym dielom je tu eliminovaná tým, že preklad ako tvorivá činnosť, nie súčasťou katalógu tradičných imateriálnych diel ľudovej kultúry.

Etnológovia za folkloristické dielo považujú také diela, ktoré sú súčasné a kde sú spracované niektoré prvky folklóru (viď ŠTRÁFELDOVÁ, M. Folklor nezanikne, dokud budú lidé komunikovat, říká etnolog Petr Janeček. Prístupné na: <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/folklor/folklor-nezanikne-dokud-budou-lide-komunikovat-rika-etnolog-petr-janecek>>. Prístup 20.5.2018.

⁵ Je otázne, či samotnú zostavu niekoľkých opakujúcich sa krokov nejakého tanca nemožno považovať za choreografické dielo. Prikláňať by som sa k záveru, že skôr nie. Znak choreografického diela budú však zrejme naplnené vtedy, ak pôjde o organizáciu viacerých tanečníkov (či tanečných párov) v priestore. Príkladom môžu byť kolektívne „detské hry“, kde účastníci vytvárajú „živé“ kolesá, či reťaze, prípadne iné útvary.

⁶ PALETHORPE, S., VERHULST, S. Report on the international protection of expressions of folklore under intellectual property law. S. 6-8. Prístupné na: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2000b53001e04_en.pdf>. Prístup 2.5.2018.

považovaný za kvalitnejší. To však neznamena, že ak sa (napríklad) nejaká pieseň rozšírila na nejakom území, rovnako sa šírili aj jej modifikované verzie, pretože evolučný proces zmien (realizovaný neznámym počtom modifikátorov) mohol byť ovplyvnený aj istým izolacionizmom a v rôznych komunitách sa spravidla zachoval jeden variant, ktorý však môže byť odlišný od variantu používanom v susednej komunite. Pokiaľ ide o hornouhorský (tzv. slovenský) folklór, rozdiely medzi regionálnymi variantmi spravidla nie sú zásadné.

Na základe toho, čo bolo uvedené vyššie, dalo by sa povedať, že pôsobenie neznámeho počet neznámych modifikátorov (ktorými vytvorené verzie sa nezachovali) viedlo k vytvoreniu zachovanej verzie, ktorá by mohla byť považovaná za „kolektívne dielo“ a teda „dielo ľudu“. Avšak tým, že sa nedá zistiť ako vyzerala pôvodná verzia (ktorá nepochybne ako dielo jedného autora vznikla), nemožno určiť do akej miery, v koľkých krokoch alebo či vôbec došlo k nejakým zmenám oproti verzii, ktorá sa zachovala. Mnoho ľudových piesní sa zachovalo vo viacerých modifikáciách, pričom ani o jednej z týchto modifikácií nemožno povedať, že je pôvodnou verziou i keď o všetkých možno tvrdiť, že sú „tradičným prejavom“.

Špecifickým javom sú (z hľadiska analýzy významovej oblasti pojmu prívlastku „tradičný“) **primášske variácie**. Z hudobnovedného hľadiska tu ide o variácie na tému, ktorou je základná melódia, z autorskoprávneho hľadiska ide o spracovanie diela. Tieto tzv. „vyhrávky“ môžu vychádzať z nejakých „tradičných“ postupov ozvlášťovania základnej melódie, ale aj nemusia a môžu byť považované skôr sa osobitý individuálny prejav. Problém s prívlastkom „tradičný“ spočíva v tom, že takýmto spracovaním možno variačne modifikovať buď menšiu časť pôvodnej melódie, alebo väčšiu časť alebo dokonca celú melódiu a to do tej miery, že sa na pôvodnú vôbec nemusí podobat' .

Notový príklad začiatku piesne *Oči, oči, čierne oči*. V prvom riadku je základná melódia a v ďalších riadkoch sú jej variácie.

The image shows a handwritten musical score for the song "Oči, oči, čierne oči". It consists of three staves. The top staff shows the original melody with lyrics: "O-či O-či ČIERNE O-či ČO MÁM SAVANI RO BIT". The middle staff is labeled "Variácia 1" and shows a variation of the melody. The bottom staff is labeled "Variácia 2" and shows a more rhythmic variation of the melody.

Otázka teda neznie len tak, či prívlastok „tradičný“ v zmysle striktné gramatického výkladu § 5 písm. g SAZ vylučuje takéto variácie z autorskoprávnej ochrany (hoci v zmysle dôvodovej správy by tu ochrana vzniknúť mala, ale aj tak, či takýmto spracovaním vzniklo nové dielo, ak sú takéto variácie len sprievodom spievanej tradičnej melódie a teda ide skôr o aranžmán.

3. RELATÍVNOSŤ POJMU “TRADIČNÝ”

Jedným z definičných znakov „diela tradičnej ľudovej kultúry“ by (pri historizujúcom chápaní folklóru, ako „kultúry predkov“) mohlo byť to, že ide o **dielo dostatočne staré**. Nazeranie na to, čo je súčasné a čo je už súčasťou histórie, je však relatívne. Koncom dvadsiateho storočia sa za „súčasnú výtvarnú umenie alebo architektúru“ považovali modernistické diela, ktoré vznikli v dvadsiatom storočí. Vo vážnej hudbe sa za súčasnú hudbu považovali kompozície, ktoré vznikli až v druhej polovici dvadsiateho storočia a v populárnej hudbe sa za súčasnú hudbu spravidla nepovažuje hudba minulej dekády.

Pri uvažovaní o tom, ako určit „tradičnosť“ vo folklórnej hudbe (napríklad moravskej alebo slovenskej), treba vychádzať z toho, že približne v druhej tretine dvadsiateho storočia tento žáner prestáva byť mainstreamovým, čo zrejme súvisí s rozvojom rozhlasového a neskôr aj televízneho vysielania, čím sa masovo sprístupnili iné žáne, najmä šlágre populárnej hudby, ktorá de facto nahradila vidiecky folklór. V Európe už folklór (v historizujúcom zmysle slova) neexistuje ako živá kultúra, ale len ako okrajová subkultúra, ktorá je udržiavaná v stave prežívania umelo, pričom tento „život“ podmienený existenciou inštitucionálnej podpory“ je snahou o vytvorenie akéhosi folkloristického skanzenu, kde sú inovácie nežiadúce. Každý žáner je však životaschopný len pokiaľ sa vyvíja a teda aj mení.

Vývoj moravského a ani hornouhorskeho folklóru sa neskončil v 19. storočí ako uzatvorený katalóg „ľudových diel“, ale pokračoval aj v prvej tretine 20. storočia. Ako príklad možno spomenúť piesne, kde sa v texte spomína Amerika. Tieto piesne sú zaujímavé tým, že možno približne určit dobu ich vzniku, pretože súvisia s fenoménom vyst'ahovalectva z Moravy a Uhorska v poslednej tretine 19. storočia a začiatkom 20. storočia. Na Slovensku bolo vyst'ahovalectvo oproti Čechám a Morave o tridsať rokov oneskorené a kontinuálne prebiehalo aj počas prvej Československej republiky a je možné, že aj v tomto neskoršom období nejaké piesne vznikli.

Spustit video >>> bit.ly/OPD18PDV-Adamov1

Ak teda bola takáto pieseň považovaná za ľudovú v zlatej ére folklorizmu, teda v päťdesiatych rokoch 20. storočia, potom by v súčasnosti mohli byť za folklórne diela považované aj výtvary, ktoré vznikli omnoho neskôr. Typicky sú to vtipy, ako anonymné literárne diela šírené (a prípadne aj modifikované) ústnym podaním alebo texty piesní, ktoré sa viažu k pomerne nedávnym historickým udalostiam. Dobrým hudobným príkladom môže byť sloha perverznej ľudovej odrhovačky *Buďme veselí stále a vždycky*, ktorá odkazuje na mimomanželský pomer prezidenta Clintona a stážistky Lewinskej⁷:

*Buďme veselí stále a vždycky,
tak si zaspievajme bárs washingtonsky.
V Bielom dome panika,
že fajčila Monika.
Divný spôsob zvolila,
že bez dymu kúrila.*

---

⁷ Táto aféra sa začal v roku 1995 a verejne známou sa stala v roku 1997.

Takéto perverzné pesničky však žiadna „akademická“ zbierka ľudových piesní neobsahuje, čo však ani z etnomuzikologického a ani z právneho hľadiska neznamená, že by nemohlo ísť o folklórne dielo. Etnovedy narábajú s pojmom „folklorizácia“ a je preto otázne, či aj k takémuto výtvoru možno priradiť prívlastok „tradičný“ - v nižšie uvedenom videopríklade je totiž prezentovaný názor, že ani (už v súčasnosti možno viac ako sto rokov staré) „amerikánske“ piesne procesom úplnej folklorizácie ešte neprešli.

Spustiť video >>> bit.ly/OPD18PDV-Adamov2

Na druhej strane však možno uvažovať aj tak, že slovo „tradícia“ znamená dlhodobejšiu všeobecnú akceptáciu niečoho v rámci určitej komunity. Ak má byť nejaký fenomén akceptovaný a prípadne aj praktizovaný, predpokladom takejto praxe je všeobecné povedomie, že niečo existuje. V tomto zmysle aj pieseň *Budme veselí stále a vždycky*, treba považovať za tradičnú, pretože je známa celoštátne a spieva sa často.

Je však zrejmé, že „tradičné“ skladby nemusia byť známe celoštátne, ale stačí ak sú známe len regionálne, prípadne len v rámci veľmi úzkej komunity. Existujú však aj piesne, ktoré upadli do zabudnutia

(zrejme kvôli svojej nižšej hudobnej hodnote), avšak aj v súčasnosti možno ešte v rámci „terénneho“ výskumu objaviť doteraz nezapísané piesne, pričom nie je vylúčené, že túto pieseň pozná už len jeden žijúci človek. V takomto prípade však nikto nevie objektívne určiť (okrem samotného pôvodcu), či je takáto pieseň „dostatočne stará“ aby mohla byť považovaná za „autentický folklórny výtvor“ alebo bola vytvorená pred rokom alebo dokonca ad hoc (aby mala tá milá pani s mikrofónom radosť).

Tu možno poukázať aj na názor, že definičným znakom folklóru nie je len väzba na tradíciu, ale aj to, že táto tradícia je živá.⁸ Živou tradíciou je zrejme to, čo je súčasťou každodenného života a malo by ísť o aktívnu participáciu na tradícii. Živou tradíciou nie je pasívne sledovanie rôznych programov zameraných na folklór, ani príležitostné oblečenie sa do kroja, a dokonca ani účasť na nácviku folklórnej skupiny za účelom nacvičenia programu pre vystúpenie na folklórnom festivale - tieto aktivity treba označiť za folklorizmus, čo je niečo iné ako súčasná žijúca ľudová kultúra, ktorú v súčasnosti možno označiť aj pojmom „popkultúra“.

Úpadok tradičného vidieckeho folklóru ako živej kultúry) je priamo úmerný miere industrializácie krajiny. Sťahovanie sa vidieckeho obyvateľstva do miest nemalo za následok prenesenie vidieckej

---

⁸ *The former tends to adopt narrow definitions, viewing folklore as tradition, while the latter tends to prefer broader definitions, viewing folklore as a continuing and constant cultural manifestation. These two contrasting views are extremities at either end of the "folklore continuum".* Porovnaj: PALETHORPE, S., VERHULST, S. Report on the international protection of expressions of folklore under intellectual property law. S. 6. Prístupné na: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2000b53001e04_en.pdf>. Prístup 2.5.2018.

kultúry do nového prostredia⁹, ale prijatie meštiackej kultúry v podobe **mestského folklóru**, ako kultúrneho štandardu odlišného tak od vidieckeho folklóru ako aj od umenia, považovaného za hodnotné v akademickej rovine.

Existuje mnoho druhov mestského hudobného folklóru. Ako príklad môže poslúžiť tramská pieseň, ktorej počiatky siahajú do dvadsiatych rokov dvadsiateho storočia. V tomto období išlo o neformálnu a spontánnu ľudovú zábavu pri táborových ohňoch.¹⁰ Pri uvažovaní o tramskej piesni ako o folklórnom kultúrnom jave je podstatné to, že tieto piesne sa šírili skôr ústnym podaním, ako prostredníctvom nejakého záznamu a ak aj sa nejaká forma záznamu používala, tak zrejme to boli najmä akordové značky. Každopádne mnoho z týchto piesní plnilo rovnakú funkciu, ako piesne vidieckeho folklóru v 19. a začiatkom 20. storočia. Je možné teda povedať, že nositeľom a rozširovateľom tramskej piesne (ako žánru) bol kolektív, aj keď prvotným tvorcom konkrétnej skladby) bol jeden človek.

Medzi imateriálne folklórne diela, ktoré boli ako žáner v 19. storočí neznáme, treba zaradiť aj **anekdoty**. Hoci autori niektorých vtipov sa dajú zistiť (ak ide napríklad o prípady, že takéto literárne diela boli publikované v nejakej zbierke jedného alebo aj viacerých autorov, často označovaných ako „humoristi“), pri väčšine vtipov je autor neznámy. Pre vtipy je typické, že sa šíria ústnym podaním, pričom

---

⁹ Výnimkou, ktorá ale nesúvisí industrializáciou, je zmena society, v ktorej sa tradične praktizovali niektoré tance. Napríklad tango ako nemravný tanec pôvodne vzniknúcí a praktizovaný v argentínskych nevestincoch ako súčasť „ľudovej kultúry“ prenikol v súčasnosti až do sakrálnych priestorov (viď napr. <<https://www.youtube.com/watch?v=P4VbUtZW7Os>>, od 9:20), alebo valčík (na ktorý sa pôvodne nahliadalo ako na nemravný tanec rakúskych sedliakov) sa po skončení napoleonských vojen rozšíril do celej Európy a stal sa integrálnou súčasťou meštiackej kultúry, v ktorej už držanie tanečnej partnerky okolo pásu nebolo považované za poburujúce.

¹⁰ Tramské texty, často značne naivné alebo sentimentálne, boli tematicky ovplyvnené najmä dobrodružnými románmi. Po hudobnej stránke má tramská hudba korene v českej ľudovej piesni, kramárskych piesňach, piesňach robotníckych a tzv. obrodeneckých speváckych spolkov a bola taktiež ovplyvnená džezom. Porovnaj ANONYM: Tramská hudba. Prístupné na: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Tramsk%C3%A1_hudba>. Prístup 3. 5. 2018.

verejnost' (ľud) spravidla nezaujíma, kto je autorom a na vtipy sa nahliada ako na niečo, čo sa akoby samo od seba objavilo v povedomí komunity, pričom sa tiež predpokladá, že ten, kto vtip rozpráva ho sám nevymyslel, ale ho niekde počul. Podobne ako rozprávky v ústnom podaní, aj vtipy sú špecifické tým, že konkrétne slová, ako ani konštrukcia viet, nie sú podstatné, stačí, ak je zachovaná základná dejová konštrukcia a z nej vyplývajúca pointa. Nie je však výnimkou, že tak dejová konštrukcia, ako aj pointa, je modifikovaná.

Leží Kohn na smrteľnej posteli a pýta sa:

- Je tu môj syn Jákob?

- Áno, je tu.

- Je tu aj môj druhý syn Izák.

- Áno, aj ten tu je, všetci sme tu.

- Je tu aj moja dcéra Sára?

- Áno otec, aj ja som tu.

Pointa 1	Pointa 2
<i>Tak kto vlastne je teraz v obchode?</i>	<i>Tak prečo sa svieta v kuchyni?</i>

4. PSEUDOFOLKLÓRNE DIELA AKO ÚČELOVO

VYTVORENÉ FALZIFIKÁTY A NÁSTROJE DIVERZNEJ ČINNOSTI

V praxi sa môžu vyskytnúť aj prípady, kedy autor nemá záujem o autorskoprávnu ochranu, ale naopak, má záujem na tom, aby dielo bolo považované za „dielo tradičnej ľudovej kultúry“. Tvorba „pseudofolklórnych diel“ na jednej strane vytvára v prostredí konzervatívneho folklorizmu stav neistoty, pretože okrem autora nikto nevie, či ide o účelovo vytvorený „folklórny falzifikát“ alebo o „autentické“ folklórne dielo, objavené v rámci zberateľskej

činnosti. Tento falzifikát môže byť len textový, s tým, že ako slovenská pieseň je účelovo prezentovaná skladba, ktorá vznikla v inom kultúrnom prostredí – napríklad text piesne *Do Trencséna cez Vág Újbely* je spojený s mierne modifikovanou melódiou piesne *Nkosi Sikelel' iAfrika* (Nech Boh požehná Afriku), ktorú v roku 1897 skomponoval Enoch Sontonga, a ktorá je v súčasnosti melódiou nielen štátnej hymny Južnej Afriky, ale aj Tanzánie a Zambie (<<https://www.youtube.com/watch?v=8LnRPMUQZf4>>¹¹).

<i>Z Krakovánov cez Vág Újbely štyri krdle vrabcov leteli. Nelette tam vrabce ju-cha-chá, šak vás tam nýšt dobré nečaká.</i>	<i>V Trencséne je zima veľiká, vinič sadá len do skleníka a marhule tam majú hnusnú chut, na tú chut sa nedá zabudnúť.</i>
--	--

Iným príkladom môže byť text *Ej keby som bol vtákom* na melódiu piesne *Aegukka*, ktorú v roku 1945 skomponoval Kim Won-gyun a ktorá sa v roku 1947 stala melódiou hymny Severnej Kórei (<<https://www.youtube.com/watch?v=WjV2EErPHdg>>).

<i>Ej keby som bol vtákom, čo sa perím zdobí, letel by som tam cez vrchy, kuknúť sa, čo milá robí.</i>	<i>Kuknúť kvitnúce muškáty a či má zametený dvor a či mi tam za nu nechodí, ten turanský tchor.</i>	<i>Došiel som zrána na Turú, no a tu vidím, šak tot z kurína friško vybehol, ten myjavský lišák.</i>
--	---	--

Na druhej strane pseudofolklórne diela môžu slúžiť aj ako paródia „tradičných“ folklórnych tém, akými sú domáce násilie, vraždy, láska (často v kontexte nemanželského sexu) a najmä glorifikácia alkoholovej kultúry. Príkladom môže byť pieseň s originálnym textom aj melódiou (viť notový príklad *Na javisku nalieva*).

¹¹ Poznámka redaktora: Na pôvodne uvedenej adrese sa již video nenachází nebo není v České republice dostupné. Původně uvedená adresa: <https://www.youtube.com/watch?v=LsZ5YtXn4C8>

<p><i>Na javisku nalieva, svina čo patrí do chlieva. Slivovice ťažký puch, ten otrávil dobrý vzduch.</i></p>	<p><i>A či to tak musí byť, že do sce folklóristom byť, musí učiť deti píť? A nielen píť, aj špásovať, de chytiť a de potlapkať.</i></p>	<p><i>Prešol som už sveta kus, no nevidel som väčší hnus, jako keď na javisku nalieva, svina, čo patrí do chlieva.</i></p>
--	--	--

NA JAVISKU NALIEVA

Folkloristický tlak sa v Slovenskej republike prejavuje na všetkých úrovniach kultúrneho života, počnúc obsahom učebníc hudobnej výchovy, cez folkloristické zameranie niektorých základných umeleckých škôl, organizácie folklórnych festivalov a súťaží, folkloristické relácie v médiách, až po koncepciu kultúrnej prezentácie Slovenskej republiky vo vzťahu k zahraničiu. Vytváranie pseudofolklórnych diel môže byť spôsobom, ako reagovať na tento stav, ktorý dotknuté osoby častokrát nemôžu riešiť len ignoráciou, ale je nutné vytvoriť alternatívu. Napríklad ak má učiteľ na základej umeleckej škole povinnosť zaradiť do výuky hry na nástroji aj ľudové pesničky a buď pre učiteľa alebo pre žiaka je plnenie

takejto povinnosti z nejakého dôvodu neakceptovateľné, pseudofolklórna skladba môže byť uspokojivým riešením. Infiltráciou pseudofolklórnych diel do prostredí, kde sa folklór typicky pestuje, čo sú napríklad folklórne festivaly môžu pseudofolklórne diela fungovať nielen ako prostriedok rezistencie proti folkloristickému tlaku, ale môžu byť aj prostriedkom aktívnej likvidácie tradičnej ľudovej kultúry, jej nahradením novými výtvormi.

Z uvedeného vyplýva, že cieľom tvorcu pseudofolklórneho diela je v prvom rade to, aby pseudofolklórne dielo bolo zameniteľné s dielom tradičnej ľudovej kultúry, avšak kvalitatívne na vyššej úrovni, pričom prináša do žánru (ktorý vo svojej konzervatívnej podobe odmieta vývoj) niečo nové. V tomto zmysle by aj pseudofolklórne dielo mohlo byť považované za dielo „tradičnej ľudovej kultúry“, pretože:

1. autor nie je všeobecne známy a ako už bolo uvedené vyššie, koncepciu zámernej a nezámernej anonymity autora treba odmietnuť
2. dielo obsahuje také štýlové prvky, ktoré sú typické pre dielo tradičnej ľudovej kultúry

V neposlednom rade treba poukázať aj na to, že pseudofolklórne dielo môže byť vytvorené aj počítačovým programom (problematike tvorby hudby počítačom sa venuje Zibner¹²). Na tvorbu hudobných diel počítačom treba (podľa môjho názoru) nahliadať ako na použitie špecifickej tvorivej metódy, pretože do programu treba

---

¹² ZIBNER, Jan. Metanalysis of the artificial intelligence and copyright in the mutual interactions. In *Cyberspace Conference 2017*. 2017; GALAJDOVÁ, Dominika a Jan ZIBNER. Umělá inteligence jako autor: utopie, nebo realita? In *Výzvy 21. století: Stačí právo držet krok s vědou*. 2017; ZIBNER, Jan. Artificial Intelligence as Possible Author. In *BILETA Conference 2018*. 2018; ZIBNER, Jan. Artificial Intelligence as Possible Author. In *Intellectual Property in transitions: (Re)imagining intellectual property*. 2018; ZIBNER, Jan. Akceptace právní osobnosti v případě umělé inteligence. In *COFOLA 2018*. 2018; ZIBNER, Jan. Umělá inteligence názorně. In *LAW FIT 2018*. 2018; ZIBNER, Jan. Pojmové znaky autorského díla v kontextu technologického vývoje. In *Olomoucké právní dny 2018*. 2018

zadat' hudobný motív alebo tému, ktorú má program „kompozične“ spracovať v zvolenom štýle. Nahradenie tvorivej činnosti skladateľa počítačovým programom tak možno z hľadiska úrovne tvorivosti prirovnať k tvorbe metódou náhody, čo platí najmä v prípade, ak počítačový program vytvoril ten, kto ho na komponovanie aj používa. Ak však tvorca hudobného motívu používa na jeho spracovanie počítačový program vytvorený niekým iným, v takomto prípade je miera tvorivého vkladu nižšia. Pôvodcu počítačového programu však nemožno považovať za spoluautora. Z hľadiska posúdenia miery tvorivosti je problém v tom, že do programu možno zadať akékoľvek tóny, môže to byť aj rad vybraný na základe náhody. Keďže však z autorskoprávneho hľadiska nie je v takomto prípade zmysluplné dokazovať nedostatok tvorivosti, bude treba aj na takýto výtvor nahliadať ako na autorské dielo a pokiaľ by počítač vytvoril kvalitný fakzifikát (pseudofolklórnu kompozíciu), potom aj takýto výtvor by bolo možné považovať za dielo tradičnej ľudovej kultúry, pretože:

1. pôvodcom motívu je konkrétny človek, pričom už vytvorenie tohto hudobného motívu (alebo témy) možno považovať za vytvorenie hudobného diela (prípadne hudobného diela v rozpracovanom štádiu)
2. k spracovaniu motívu došlo na základe určitého štýlového kánonu, avšak s tým rozdielom, že pôsobenie množiny neznámych modifikátorov bolo nahradené počítačovým programom, ktorý, obdobne ako množstvo modifikátorov, vykonal selekciu z veľkého množstva možných kombinácií.

5. ZÁVER KAPITOLY

Slovná väzba „dielo tradičnej ľudovej kultúry“ má rovnaký obsah ako označenie „folklórne dielo“. Kým pri materiálnych folklórnych dielach treba rozlišovať anonymné diela, ktoré vykazujú vysokú

mieru originality, aj keď rešpektujú tradičný štýlový kánon a iné artefakty, ktoré sú variáciami tradíciou určeného tematického kliše, pri imateriálnych folklórnych prejavoch takáto dualita neexistuje, pričom doktrína o „ľudovej tvorbe“ vychádza z neoveriteľnej domnienky, že každé dielo imateriálnej kultúry je výsledkom procesu spracovania mnohými modifikátormi. Rovnako ako pri prejavoch materiálnej kultúry, aj pri imateriálnych folklórnych prejavoch treba rozlišovať vidiecky folklór a mestský folklór, pričom tak český ako aj slovenský zákonodarca vychádzal z nesprávneho úsudku, že tradičný folklór je reprezentovaný zakonzervovanými prejavmi vidieckej kultúry. Ak však slovo „folklór“ oddelíme od slova „tradičný“, potom z podstaty veci vyplýva, že slovo „folklór“ by malo označovať kultúrne prejavy akceptované väčšinou a pri takomto nazeraní za folklór treba považovať aj súčasnú (prípadne aj staršiu) populárnu hudbu alebo tanec. Populárna hudba však nemusí byť nevyhnutne opozitom tradičného folklóru, ale naopak, môže byť prejavom kontinuity s tzv. tradičným folklórom (dobrým príkladom je chorvátska populárna hudba). Obdobne však ako pri materiálnej kultúre, ani pri imateriálnych prejavoch nie je jasné, kde začína „tradícia“. Pôvodcovia pseudofolklórnych diel spravidla nemajú záujem o autorskoprávnu ochranu, avšak podľa § 18 ods. 3 SAZ sa osobnostných práv (vo vzťahu k dielu) autor nemôže vzdať. Tu však treba vychádzať z toho, že kde nie je žalobca, nie je ani sudca. V praktickej rovine tak môže k sporu dôjsť zrejme len v prípade, ak by došlo k zásahu do autorských práv autora, ktorý má záujem o ochranu, pričom k tomuto zásahu došlo napríklad neoprávneným vyhotovením rozmnoženín takého diela, ktoré je znalcom označené za folklórny artefakt, ku ktorému je možné priradiť prívlastok „tradičný“.

<<OBSAH>> <<INDEX>>

II. MATERIÁLNE FOLKLÓRNE A FOLKLÓRISTICKÉ DIELA

NORBERT ADAMOV, PHD.

Anotace: Tak česká ako aj slovenská právna úprava vylučuje s autorskoprávnej ochrany dielo tradičnej ľudovej kultúry avšak s tým, že ak možno dielo vykazujúce znaky folklóru považovať za anonymné (prípadne pseudonymné), toto vylúčenie sa neplatí. Rozdiel je v tom, že kým v českej právnej úprave je tento diferencovaný prístup obsiahnutý priamo v texte zákona, slovenský autorský zákon vylučuje diela tradičnej ľudovej kultúry z ochrany komplexne a len v dôvodovej správe k autorskému zákonu sa možno dočítať, že v prípade ak ide o folklórne dielo, ktoré vzniklo spracovaním, je autorskoprávne chránené. Pre posúdenie uplatnenia výluky z autorskoprávnej ochrany je preto rozhodujúca tak interpretácia slovnej väzby ľudová kultúra, ako aj interpretácia slova „tradičný“.

Klíčovú slova: Dielo, ľudová kultúra, folklór, autorské práva, tradičný.

Abstract: Both Czech and Slovak legislation excludes the work of traditional folk culture from author's law, but with the exception that if a work showing folklore features can be considered anonymous (or pseudonymous), this exclusion is invalid. The difference is that while in Czech legislation this differentiated approach is contained directly in the

text of the law, the Slovak copyright law excludes works of traditional folk culture from protection in a comprehensive way, and only in the Explanatory Statement to the Slovak Author's Law is written that the authorship is protected in the case a folklore work is modified by processing. Therefore, the interpretation of the phrase "folk culture" as well as the interpretation of the word "traditional" is decisive for assessing the application of the exclusion from protection of author's rights.

Key words: *Work, folk culture, folklore, author's rights, traditional.*

1. ÚVOD KAPITOLY

S interpretáciou slovnej väzby „dielo tradičnej ľudovej kultúry“ môže byť spojených viacero problémov, ktoré majú svoj pôvod v tom, že nie je jasné, na základe akých znakov má byť posudzované to, či ide o folklórny výtvor. Za folklórne dielo nemôže byť považované len nejaký uzatvorený katalóg všeobecne známych diel neznáameho autora, pretože by sa tým poprel vývoj v oblasti kultúry. Ak teda folklór nie je historicky uzavretou kapitolou a existuje aj súčasný folklór nielen ako interpretačné umenie ale aj ako fenomén týkajúci sa autorskej tvorby, potom je otázne, ako treba z právneho hľadiska nazerať na anonymné diela, ktoré majú štýlové znaky, odkazujúce na tzv. „tradičnú ľudovú kultúru“.

Termín „folklór“ po prvýkrát použil britský archeológ W. J. Thomson v roku 1846 vo význame „znalosti ľudu“ (knowledge of the people). Existuje viacero definícií folklóru. Spoločné majú to, že folklór chápu ako kultúrny fenomén, pričom slovo kultúra odkazuje na tradíciu nielen v umení ale aj vo zvykoch a znalostiach. V tomto

širšom poňatí je folklór označovaný aj ako „traditional knowledge“¹³ od čoho treba odlíšiť:

- A. „indigenous knowlege“ (pôvodné znalosti o rastlinách, zvieratách a ekosystéme)
- B. „expressions of folklore“ (konkrétne nemateriálne výtvary alebo materiálne, ktoré môžu no nemusia byť umelecké) ako vyjadrenie „folkloric knowledge“

ako slovné väzby s užšou významovou oblasťou, pričom tieto významové oblasti nie sú striktne oddelené, ale sa čiastočne prekrývajú. „Traditional knowledge“ má ale užší význam ako „cultural heritage“.

Palethorpe a Verhulst uvádzajú, že treba tiež rozlišovať informačnú bázu materiálneho folklóru („folklore knowledge“), ktorými sú tradičný dizajn alebo zobrazovací štýl a samotné folklórne prejavy, ktorými sú samotné materiálne výtvary ako „expressions of folklore“.¹⁴ Z pohľadu autorského práva sú „expressions of folklore“ zaujímavé vtedy, ak ich možno považovať za diela.

Pod slovnú väzbu „folklórne dielo“ v historizujúco-konzervatívnom poňatí možno nepochybne subsumovať diela hudobné a literárne, prípadne choreografické. S artefaktmi materiálnej kultúry je to však zložité, pretože na unikátne výtvary je problematické aplikovať fikciu „diela ľudu“ a tie ostatné artefakty budú mať skôr remeselnú podstatu, ktorá je do značnej miery determinovaná zámerom výrobcu vyrobiť predmet pre praktické využitie a následne z tohto

---

¹³ Táto slovná väzba sa zrejme nedá uspokojivo preložiť. Slová ako „znalosť, vedomosť, zručnosť“ alebo „povedomie“ by boli značne nepresným prekladom.

¹⁴ Porovnaj: PALETHORPE, S., VERHULST, S. Report on the international protection of expressions of folklore under intellectual property law. s. 6–8. Prístupné na: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2000b53001e04_en.pdf>. Prístup 2.5.2018.

praktického využitia vyplýva istá unifikácia, pričom variabilita takýchto výrobkov je len v detailoch, typicky v zdobení. Pri materiálnych výtvoroch (ktoré možno považovať za diela) treba teda vychádzať z toho, že v princípe ide o dielo anonymného autora, pretože ak materiálny výtvor nevykazuje takú mieru originality, že by ho bolo možné považovať za autorské dielo, treba ho považovať za remeselný výrobok.

Z významovej oblasti slovnej väzby „folklórne dielo“ sú v tradičnom nazeraní vylúčené diela, ktorých existencia je spojená s istými technickými zariadeniami, napríklad počítačový program, audiovizuálne dielo, fotografické dielo. Prinajmenšom v euroamerickom kultúrnom priestore zrejme neexistuje prípad, že by za folklórne dielo mohlo byť označené dielo záhradnej architektúry alebo kartografické dielo.

V súčasnosti už neplatný slovenský Autorský zákon č. 618/2003 Z. z. používal slovnú väzbu „folklórne dielo“ v súvislosti s predvedením takéhoto diela (§ 5 ods. 13, 15 a 18), avšak tento zákon neuvádzal folklórne dielo v exemplifikatívnom výpočte autorskoprávne chránených diel (§ 7), zrejme preto, že slovná väzba „folklórne dielo“ pokrýva širšiu významovú oblasť. No keďže slovná väzba „folklórne dielo“ nie je uvedená ani v § 7 ods. 3, kde je taxatívny výpočet toho, na čo sa ochrana tohto zákona nevzťahovala, z toho možno vyvodit', že folklórne dielo bolo, podľa predchádzajúcej slovenskej právnej úpravy, chránené.

Súčasná platná a účinná právna úprava v slovenskom autorskom zákone č. 185/2015 nahradila slovnú väzbu „folklórne dielo“ označením „dielo tradičnej ľudovej kultúry“, pričom podľa § 5 písm. g) sa takýto výtvor za predmet autorského práva nepovažuje. Otázka teda znie, čo konkrétne možno považovať za „dielo tradičnej ľudovej kultúry“, pretože i keď je zrejmé, že významová oblasť tejto

slovnej väzby sa nemôže zásadne odlišovať od významovej oblasti slovnej väzby „folklórne dielo“, nemusí tu ísť o úplnú zhodu.

V dôvodovej správe k autorským zákonom č. 185/2015 Z.z. (ďalej označený ako SAZ) sa uvádza nasledovné: *Dielo tradičnej ľudovej kultúry (napr. folklórne dielo) sa nepovažuje za predmet autorského práva aj napriek tomu, že splňa pojmové znaky diela, a to z dôvodu jeho špecifického postavenia, ktoré sa týka najmä počítania trvania majetkových práv (nie je možné určiť uplynutie doby ochrany majetkových práv), identifikácie autora (nejde o anonymné dielo, pretože pri anonymnom diele je to prejav vôle autora, aby nebolo na diele uvedené jeho meno alebo pseudonym), ako aj osobnostných práv (napr. nie je možné uplatniť ochranu pred akoukoľvek nedovolenou zmenou alebo pred hanlivým nakladaním).*

Za predmet autorského práva sa nepovažujú ani súčasné obmeny, varianty týchto diel tradičnej ľudovej kultúry, ktoré nesplňajú pojmové znaky diela. Pokiaľ dôjde k takému spracovaniu diela tradičnej ľudovej kultúry, ktoré je autorsky tvorivé, vznikne nové dielo splňajúce pojmové znaky diela a je teda autorskoprávne chránené. Avšak dielo tradičnej ľudovej kultúry, ktoré bolo takto spracované sa naďalej nepovažuje za predmet autorského práva. Ochrana pôvodných diel tradičnej ľudovej kultúry autorským právom nie je vzhľadom na ich špecifická zodpovedajúca, čo vyplýva aj zo Správy Európskej komisie o medzinárodnej ochrane prejavov folklóru autorským právom z roku 2000.

Z uvedeného vyplýva, že v poňatí pôvodcov platného slovenského Autorského zákona slovná väzba „dielo tradičnej ľudovej kultúry“ má širší význam ako „folklórne dielo“ keďže v prvej vete je „folklórne dielo“ uvedené ako príklad „diela tradičnej ľudovej kultúry“. Keďže v oboch slovných väzbách je použité slovo „dielo“ a označenie „ľudová kultúra“ a „folklór“ možno považovať za synonymá, rozdiel môže byť v použití slova „tradičná“. Odkaz na tradíciu znamená prítomnosť etablovaných znakov, ktoré by mali

byť definované na základe metód, používaných v jednotlivých umenovedných disciplínach zaoberajúcich sa dejinami umenia.

Problém slovenskej právnej úpravy je v tom, že to **čo vyplýva z dôvodovej správy vo vzťahu k „dielam tradičnej ľudovej kultúry“**, je celkom nedostatočne premietnuté do samotného textu zákona. I keď text zákona má byť formulovaný všeobecne, zjednodušujúca stručnosť môže viesť k tomu, že takýto text je informačne defektný. Keďže normatívnu záväznosť má text zákona, text v dôvodovej správe nemôže byť považovaný za náhradu právnej normy. Na jednej strane síce dôvodová správa môže byť považovaná za autentický výklad zákona zákonodarcu, na druhej strane je však medzi teoretikmi konsenzus v tom, že to, **čo je uvedené v dôvodovej správe nemá žiadnu právnu záväznosť** a to z týchto dôvodov:

- A. dôvodová správa je vypracovaná pracovníkom toho ministerstva, ktoré pripravilo zákon na schválenie (dôvodová správa teda nie je v tomto zmysle výkladom zákonodarcu)
- B. dôvodová správa môže byť s textom zákona aj v priamom rozpore, ak sa v priebehu prijímacieho procesu do textu zákona zapracovali zmeny (pričom po schválení zákona sa dôvodová správa už neupravuje)

Český autorský zákon 121/2000 Sb. (ďalej označený ako ČAZ) z titulu verejného záujmu taktiež vylučuje výtvary tradičnej ľudovej kultúry z autorskoprávnej ochrany, avšak toto vylúčenie je v § 3 písm. b)¹⁵ podmienené tým, že autor takéhoto diela nie je všeobecne známy, pričom nejde o dielo anonymné alebo dielo označené pseudonymom. Aj česká právna úprava teda narába s koncepciou,

---

¹⁵ Ochrana podľa práva autorského sa nevzťahuje na **výtvary** tradičnej ľudovej kultúry, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo o dílo pseudonymní (§ 7); užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

ktorá vychádza z duálneho opozita zámernej a nezámernej anonymity autora. V porovnaní so slovenskou úpravou je český prístup k folklórnym prejavom (ktoré nie sú interpretačnými výkonmi) odlišný v tom, že český autorský zákon v súvislosti s vylúčenými objektmi používa širší pojem „výtvory“ a len v súvislosti s výnimkami z tohto vylúčenia používa pojem „dielo“.

Druhá odlišnosť je v tom, že kým vylúčenie autorskoprávnej ochrany je pri „dielach tradičnej ľudovej kultúry“ absolútne, český autorský zákon, poskytuje istú ochranu aj „výtvorom tradičnej ľudovej kultúry, pretože v zmysle § 3 písm. b) sa píše, že *užiť takové dielo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu*. Toto možno interpretovať buď tak, že takáto čiastočná ochrana sa vzťahuje len na výtvory, ktoré možno považovať za autorské diela (čo však považujem za nepravdepodobný zámer českého zákonodarcu) alebo tak, že takáto čiastočná ochrana sa má vzťahovať na všetky výtvory tradičnej ľudovej kultúry, pretože slová „výtvor“ a „dielo“ považoval český zákonodarca za synonymá, čo je však neakceptovateľné, pretože výtvorom môžu byť aj akékoľvek banálne predmety, ktoré nemožno v nijakom prípade označiť za autorské dielo.

2. ČASOVÉ ASPEKTY PRÍVLASTKOV “FOLKLÓRNY” A “TRADIČNÝ”

Na skúmanie folklórnych prejavov sa typicky zameriavajú „etnovedy“, ktoré na jednej strane samy seba nedefinujú ako vedy historické, pretože skúmajú súčasný stav, na druhej strane sa však títo „etnoexperti“ snažia definovať „autentické prejavy“ pričom táto snaha je častokrát spojená so snahou o konzervovanie istého (historicky daného) stavu, ktorý oni považujú za stav neovplyvnený súčasnými vplyvmi, prípadne za stav očistený od súčasných vplyvov. Inými slovami, cez prizmu archaizujúcej interpretácie pojmu

„tradícia“ ako „autentického prejavu by tradičný výtvar mal byť primerane starý.

Pre vymedzenie významovej oblasti slovnej väzby „diela tradičnej ľudovej kultúry“ sú však teoretickým problémom aj **príliš staré výtvary**, hoci boli vytvorené podľa dobových „vzorov“ akceptovaných komunitou a sú v tomto smere štýlovo ako aj obsahovo „unifikované“, ak sa s takýmito artefaktmi nespája nacionalisticko-etnický naratív, ktorý je, okrem iných materiálov, súvisiach s folklórom, pertraktovaný napríklad v dokumentoch WIPO (*Folklore is an important element of the cultural heritage of every nation*¹⁶)¹⁷. Dobrým príkladom môžu byť maľby a sochy z éry paleolitu. V súčasnosti je napríklad známych viac ako 200 artefaktov označovaných ako Venuša.¹⁸

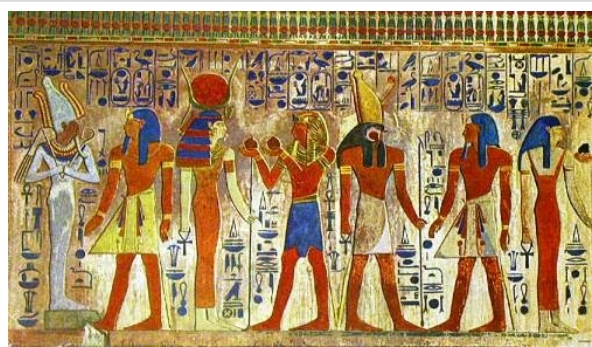
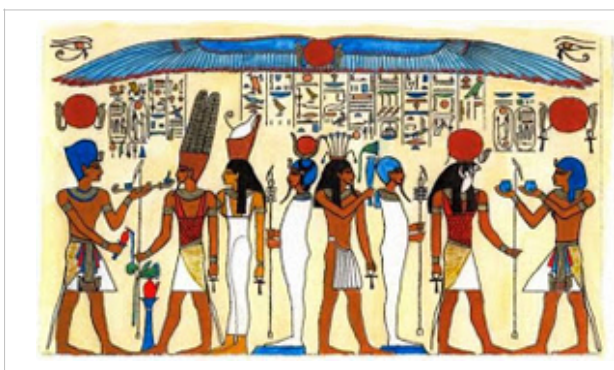
Ak sa na časovej osi posunieme do obdobia staroveku, tu by už bolo možné uvažovať o prítomnosti „národného“ či aspoň komunitárneho determinantu. Ak by išlo napríklad o posúdenie statusu artefaktov vytvorených v starovekom Egypte, možno

¹⁶ Preklad slova „nation“ je problematický v tom, že významová oblasť tohto pojmu odkazuje skôr na štátnu príslušnosť, ako na kultúrnu identitu.

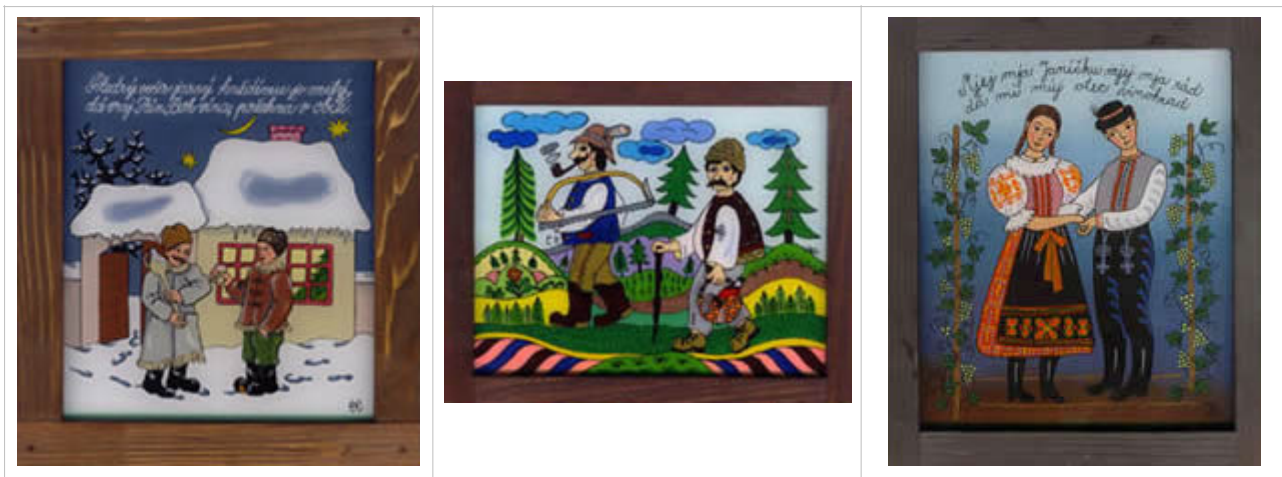
¹⁷ Anonym: The Protection of Expressions of Folklore: The Attempts at International Level. Elektronický zdroj prístupný na <http://itt.nissat.tripod.com/itt9903/folklore.htm>. Prístup 3.5.2018.

¹⁸ HOLLOWAY, A: The Venus Figurines of the European Paleolithic Era. Prístupné na <<http://www.ancient-origins.net/ancient-places-europe/venus-figurines-european-paleolithic-era-001548>>. Prístup 16.5.2018.

vychádzať z toho, že aj tu existoval estetický kánon, ktorý sa spájal s jednoznačne vymedzenou komunitou, organizovanou štátom. Popri individuálnych dielach sú pre túto kultúru príznačné aj kolektívne diela. Potreba spolupráce vyplývala z rozsahu diela (napríklad vytváranie nástenných malieb a reliéfov). Rešpektovanie určitých pravidiel umožňovalo tvorcom vytvoriť jeden esteticky kompaktný celok. Je síce možné, že tematický rozvrh jednotlivých scén bol určený jednou osobou, avšak je zároveň pravdepodobné, že daná téma bola spracovaná osobami vytvárajúcimi maľby alebo reliéfy na základe ich vlastnej tvorivosti (i keď korigovanej určeným zobrazovacím kánonom). Hoci išlo z hľadiska tvorivého prístupu skôr o remeslo a vytváranie artefaktov bolo spojené s iným, ako estetickým účelom (najčastejšie náboženským, napr. ako obrazový záznam priebehu života a vykonaných dobrých skutkoch), súčasná kunsthistoria na tieto výtvary nahliada ako na umenie.

Prítomnosť zobrazovacieho kánonu možno demonštrovať najmä na podobnosti druhej postavy sprava na obrázku vľavo a tretej postavy sprava na obrázku vpravo, alebo tretej postavy zľava, na obrázku vľavo a prvej postavy sprava na obrázku vpravo, alebo prvej postavy sprava na obrázku vľavo a druhej postavy sprava na obrázku vpravo. Tento zobrazovací kánon sa však v princípe nelíši od kánonu v slovenských folklórnych alebo pseudofolklórnych dielach (viď obrázky nižšie). Oba kánony majú spoločné to, že: a) postavy sú štylizované, pričom individualizácia postáv črtami tváre je silne potlačená a status zobrazenej osoby je vyjadrený v prvom rade oblečením, b) pre oba kánony sú typické nápisy ako integrálna súčasť obrazu.

Nazeranie na folklór ako na „tradíciu“ je v súčasnosti modifikované tým, že vo folklóre je prítomná nielen samotná kontinuita ale aj jej nepretržitosť.¹⁹ Je však diskutabilné, či definičným znakom folklóru je aj to, že ide o živú tradíciu, s čím je nevyhnutne spojený aj vývoj a zmeny. V priebehu storočia vidiecky folklór ako živá kultúra postupne zanikol, avšak rozvinul sa mestský folklór. Príkladom mestského folklóru z oblasti materiálnej kultúry, môže byť tradícia reprezentovaná záhradnými trpaslíkmi. Záhradný trpaslík je jedným zo symbolov tradičnej meštiackej kultúry a to už od druhej polovice 19. storočia. V strete s umeleckou avantgardou 20. storočia sa trpaslík stal synonymom gýča a v dôsledku toho jeho obľuba v niektorých pôvodných oblastiach jeho rozšírenia (napr. na Slovensku) klesla a jeho počty výrazne klesli, vo Francúzsku, Rakúsku, Švajčiarsku, Veľkej Británii je naďalej pomerne bežnou súčasťou záhrad. Len Nemecku je v súčasnosti (podľa rôznych odhadov) 18-28 miliónov trpaslíkov. Navyše tým, že gýč (ako prostriedok provokácie) sa stal súčasťou elitnej kultúry, do určitej miery sa zmenil aj jeho status v jeho masovo rozšírenej podobe. Knížák tvrdí, že trpaslík nemôže byť gýčom, ak reprezentuje sám seba. V tomto zmysle možno

¹⁹ The **former** tends to adopt narrow definitions, viewing folklore as **tradition**, while the **latter** tends to prefer broader definitions, viewing folklore as a **continuing and constant cultural manifestation**. These two contrasting views are extremities at either end of the “folklore continuum”. Porovnaj: PALETHORPE, S., VERHULST, S. Report on the international protection of expressions of folklore under intellectual property law. s. 6. Prístupné na: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2000b53001e04_en.pdf>. Prístup 2.5.2018.

hovorí o postmodernej negácii negácie, čo sa v nemeckom kultúrnom prostredí prejavuje aj tým, že záhrada bez trpaslíka je považovaná za snobskú.

Trpaslík - exhibicionista, ako príklad variability tradičných vzorov.

Trpaslík je kultúrny fenomén, ku ktorého výzoru sa vzťahuje kánon daný tradíciou. Typickými znakmi sú dlhá biela brada, špicatá čiapka, dobrosrdečný výraz ako aj to, že spravidla drží nejakú rekvizitu. I keď sú záhradní trpaslíci tradične vyrábaní ako priemyselný výrobok a návrh takéhoto výrobku je nepochybne výtvarným dielom (hoci dekadentným), mantinely štýlu určeného tradíciou sú tak striktné, že tu možno nielenže hovoriť o folklórnej tradícii, ale aj o tradícii stále živej, ktorá sa v rámci týchto mantinelov stále vyvíja.

O tom, že trpaslík je kultúrnym fenoménom svedčí aj to, že existujú múzeá, ktoré sa na vystavovanie trpaslíkov špecializujú (napr. múzeum v nemeckom Rot-am-See alebo v mestské múzeum v Ústí nad Labem).

V neposlednom rade možno poukázať aj na to, že so záhradnými trpaslíkmi sa spájajú aj novodobé zvyky a rituály. V súčasnosti existuje viacero organizácií, ktoré sa podobne ako *Front de libération des nains de jardin* zaoberajú „oslobodením trpaslíkov“. Keď člen takejto organizácie ukradne trpaslíka, pošle ho inému členovi. Ten trpaslíka vyfotografuje na nejakom turisticky atraktívnom mieste a fotografiu pošle vlastníčkovi ako doklad o tom, že jeho trpaslík „cestuje“. *Mezinárodná trpasličia strana* zas vyvíja úsilie, aby sa trpaslík dostal na zoznam UNESCO, ako tradičná nemecká kultúrna hodnota.²⁰

3. ORIGINÁLY A ROZMNOŽENINY

Z hľadiska gramatického výkladu § 5 písm. g) SAZ nie je jasné, ako posúdiť súčasné výtvary, ktoré na jednej strane objektivne vykazujú znaky diela, nie sú rozmnoženinou ani variáciou, avšak sú

---

²⁰ CERQUEIROVÁ, A. Dejte dárek trpaslíkovi na zahradě, mají totiž dneska svátek! Prístupné na: <<https://www.flowee.cz/life/design/1847-dejte-darek-trpaslikovi-na-zahrade-maji-totiz-dneska-svatek>>. Prístup 3.5.2018.

anonymným tvorivým výsledkom, vytvoreným v tradičnom štýle. Dobrým príkladom pre komparáciu môžu byť rôzne druhy masiek.

Na obrázkoch sú tzv. „ngil“ masky vytvorené príslušníkmi etnickej oblasti Fang (časť Kamerunu a Gabunu). Na obrázku vľavo je maska vytvorená v 19. storočí, na obrázku v strede je maska z polovice 20. storočia a na obrázku vpravo sú súčasné masky z tejto oblasti vytvorené pre komerčné účely. Spoločným znakom všetkých týchto masiek je, že ide o pretiahnuté tváre s dlhým nosom, pričom nadočné oblúky vytvárajú tvar srdca. Na týchto maskách možno dokumentovať vývoj a s ním spojené zmeny v rámci určitej „tradície“.

Kým na masky, ktoré boli vytvorené ako originál sa nahliada ako na umelecké diela (typicky sú to napríklad africké masky vyrezané z dreva), na masky vytvorené pomocou nejakej formy (či už pozitívnej alebo negatívnej) sa nahliada ako na remeselné, či manufaktúrne výrobky. Príkladom z Českej republiky môžu byť tzv. **zákupské masky**, ktoré sú vytvorené technikou vtláčania lepidlom navlhčeného papiera do sadrovej formy. Je nesporné, že samotné realizovanie tejto techniky nemá s umením nič spoločného. Keďže však po vyschnutí sú masky ručne maľované, tu už je priestor na

individuálny prístup a maľovaním sa masky z tej istej formy môžu odlišovať. Tým však, že sa pracuje s unifikovaným „polotovarom“, miera tvorivosti je tu zrejme niekde na úrovni zdobenia kraslíc.

Pokiaľ však ide o otázku, či zákupské masky možno považovať za „diela tradičnej ľudovej kultúry“, tak treba odpovedať, že áno, pretože:

- A. niektoré formy, s ktorými sa dodnes pracuje sú už staré okolo 100 rokov
- B. samotnú papierovú masku treba považovať za rozmnoženinu diela, pričom za primárne vyjadrenie výtvarného diela v zmyslami vnímateľnej forme možno považovať samotný návrh masky (hoci aj dvojrozmerný) a aj samotnú formu (určenú pre výrobu) a to aj vtedy ak ide o formu negatívnu, pretože táto bola vyrobená ako sadrový odliatok originálnej predlohy
- C. výtvarná hodnota masky nie je pre určenie, či ide alebo nejde o dielo z autorskoprávneho hľadiska podstatná
- D. samotné „tradičné“ použitie je integrálne spojené s istými ľudovými zvykmi, najmä fašiangovými (masopustnými) sprievodmi
- E. o tom, že použitie sa primárne týka určitej komunity svedčí aj to, že odberateľmi zákupských masiek sú najmä mestá, rôzne spolky a Muzeum milevských maškar²¹.
- F. fašiangové zákupské masky sú zapísané do Národného zoznamu nemateriálneho kultúrneho dedičstva.

---

²¹ Exponáty tohto múzea dokumentujú 150-ročnú tradíciu mestského fašiangového sprievodu Milevské maškary.

Tu však treba poznamenať, že zákupské masky nie sú len rozmnoženinami storočných predlôh, ale vytvárajú sa aj masky súčasné. Na tradíciu starých zákupských masiek nadväzuje amatérska výroba nie veľmi tvorivými modifikáciami „tradičných“ vzorov. Ide o masky, ktoré sú buď karikatúrami všeobecne známych osôb (napríklad politikov) alebo ide o trojrozmernú mutáciu hláv rôznych postáv (napr. z animovaných seriálov). Myslím, že aj takéto masky treba považovať za súčasť folklóru. O diela zrejme pôjde v prípade karikatúr verejne známych osôb, v prípade trojrozmernej realizácie kreslených postavičiek však nie. Či v prípade nových masiek možno použiť prívlastok „tradičné“, záleží na uhle pohľadu, pretože tak funkčným určením ako aj technikou a v neposlednom rade aj „brakovou“ estetikou nadväzujú na storočnú tradíciu. Na druhej strane však tieto nové masky narušujú etablovaný katalóg „tradičných“ postáv.

Spustit video >>> bit.ly/OPD18PDV-Adamov4

Obdobným príkladom, kde samotný proces výroby rozmnoženiny nie je signifikantný pre posúdenie statusu samotného diela môžu byť aj iné výrobky, vyrábané pomocou formy.

Príkladom tu môžu byť kachlice z katalógu ÚĽUV. Hoci by sa mohlo zdať, že označenie „kachlica“ odkazuje na výrobok s využitím pri obkladoch alebo v kachliarstve, nie je tomu tak a tieto reliéfové kachlice sú určené výhradne pre estetické účely.

Okrúhla kachlica *Dvojica*²² je označená ako „tradičný výrobok“. Hypoteticky možno uvažovať nad tým, že pri zaradení do kategórie tradičných výrobkov sa vychádzalo z toho, že pri výrobe sa používa stará forma. Je však zrejmé, že takýto výrobok je rozmnoženinou výtvarného diela (i keď je umelecká hodnota tohto artefaktu je veľmi nízka). ÚĽUV uvádza len údaje o výrobcoch²³. Údaje o autorovi však neuvádza, možno preto, že tento artefakt považuje za folklórne dielo, alebo ho vôbec nepovažuje za dielo (presnejšie jeho rozmnoženinu) ale za remeselný výrobok.

Reliéfna kachlica *Pastier s písťalou*²⁴ je obdobná v tom, že sa tiež vyrába vtláčaním hlíny do formy a aj pri tejto kachlici katalóg ÚĽUV uvádza len mená výrobcov²⁵. Ani pri tomto výrobku sa neuvádzajú údaje o autorovi, a to aj napriek tomu, že táto kachlica je nepochybne rozmnoženinou výtvarného diela, pričom ma rozdiel od kachlice *Dvojica* ide o dielo s vyššou umeleckou hodnotou. Podstatný rozdiel je však v tom, že v katalógu je táto kachlica označená ako „súčasný výrobok“.

Tu si treba položiť otázku, či v prípade takýchto kachlíc môže autorskoprávnu ochranu vylúčiť to, že sú prezentované ako remeselné výrobky. Myslím, že nie, pretože ich status rozmnoženiny je obdobný ako pri grafických listoch alebo fotografiách a autorskoprávne nie je chránený materiálny nosič, ale dielo vo svojej imateriálnej podstate. Komplikovanejšou je však posúdenie toho, či takúto autorskoprávnu ochranu možno vylúčiť z toho dôvodu, že takéto výtvary možno subsumovať pod folklórne diela. V zmysle gramatického výkladu § 5 písm. g) § SAZ by tu autorskoprávna ochrana mala byť vylúčená, avšak v zmysle teleologického výkladu,

---

²² V ponuke ÚĽUVu je tento výrobok označený kódom 0450610008.

²³ ÚĽUV ako výrobcov uvádza Oskara Hanuseka a Máriu Hanuskovú z Pezinka.

²⁴ V katalógu ÚĽUV označenej kódom 045020755.

²⁵ Ján Pečuk a Anna Pečuková z regiónu Pezinok.

rešpektujúc dôvodovú správu k SAZ, aj v takomto prípade, by autorskoprávna ochrana pripadala do úvahy, pokiaľ by sa nezistilo, že existuje množstvo variácií takejto kachlice.

4. MODIFIKÁCIE TRADIČNÝCH ARTEFAKTOV

Pre tzv. „tvorbu v duchu ľudových tradícií“ je typické, že vychádza z **variácií zaužívaných vzorov**, ako základnej tvorivej metódy. V súvislosti s artefaktmi, ktoré sú síce variáciou na určitej zobrazovacej schéme, ale ide o artefakt v jednom exemplári, sa v katalógu ÚĽUV už nepíše o výrobcoch, ani majstroch ľudových remesiel ale o autoroch (viď napríklad v súvislosti s maľbami na skle - viď obrázok vľavo). Niektorí z týchto autorov sú však zároveň označení aj ako majstri ľudovej umeleckej výroby, pričom slovo „výroba“ je signifikantné.

Z uvedeného vyplýva, že samotní folkloristi nemajú jasno v tom, ako označiť jednotlivé artefakty. Ako už bolo naznačené vyššie, v katalógu ÚĽUV sú pri jednotlivých artefaktoch uvedené kategorizačné údaje. Je zaujímavé, že tzv. „novodobá tvorba v duchu ľudových tradícií“ sa pri jednom výrobku viaže s označením „tradičný“ typ výrobku, pri inom výrobku sa táto slovná väzba viaže s označením „súčasný“ typ výrobku, pritom by malo byť logické, že ak ide o novodobú tvorbu, je správne použiť prívlastok „súčasný“ a ak ide o tvorbu „v duchu ľudových tradícií“ je zas treba použiť prívlastok „tradičný“. Teda slovná väzba „novodobá tvorba v duchu ľudových tradícií“ zo svojej podstaty vylučuje výlučný odkaz na tradíciu alebo súčasnosť. Z uvedeného je zrejmé, že hoci sa elektronický katalóg výrobkov ÚĽUV²⁶ prezentuje ako prehľad systematizovaný na vedeckej úrovni, opak je pravdou.

označenie „ tematika “	označenie „ typ výrobku “
pastierska novodobá tvorba v duchu ľudových tradícií remeslá a domáca výroba Vianoce	tradičný _____ súčasný

Je zvláštne, že napríklad niektoré figúry z kukuričného šúpolia, sú označené prívlastkom „tradičné“ (viď obrázok vľavo - *Žena s cepom*²⁷) a iné ako „súčasný“ (viď obrázok vpravo - *Žena s knihou*²⁸), hoci sa odlišujú len v rekvizitách, ktoré takáto postava drží. Pri riešení otázky, čo možno označiť za „tradičné“, nie je podstatné, že tieto skulptúry zo šúpolia nemožno označiť za autorské diela.

²⁶ <http://www.uluv.sk/sk/encyklopedie/vyroby/>

²⁷ Výrobca Mária Polkablová, kód výrobku v katalógu ÚĽUV 0914020007.

²⁸ Výrobca Mária Števíková, kód výrobku v katalógu ÚĽUV 0918090211.

5. ZÁVER KAPITOLY

Kým v celosvetovom kontexte je problémom najmä to, či pod pojem „folklór“ treba subsumovať aj rôzne tradičné znalosti²⁹, v stredoeurópskom priestore dominuje skôr otázka, či slovo folklór treba chápať výlučne ako odkaz na minulosť, alebo zahŕňa aj súčasnosť vo výtvoroch využívajúcich tradičné znaky a tvorivé postupy (vrátane tradičných techník) ako nástroje zabezpečujúce štýlovú kontinuitu. Zdá sa, že v rôznych dokumentoch sa pertraktujú oba pohľady. Na jednej strane sa v dokumentoch WIPO ako aj UNESCO možno dočítať, že jedným z nástrojov ochrany folklóru je

---

²⁹ Scientific and technological "folklore" (such as, acquired theoretical and practical knowledge in the fields of natural science, physics, mathematics and astronomy; the "know-how" of producing medicines, textiles, metallurgical and other products; agriculture techniques. Vid': The Protection of Expressions of Folklore: The Attempts at International Level (Paper prepared by the International Bureau of WIPO). Prístupné na: <<http://itt.nissat.tripod.com/itt9903/folklore.htm>>. Prístup 10.4.2018.

*identifikácia, dokumentácia, konzervovanie a šírenie folklóru*³⁰ V týchto dokumentoch sa však tiež uvádza, že folklór má iný status vo vyspelých krajinách a iný v rozvojových krajinách, pričom práve pre rozvojové krajiny je typické, že miestny folklór je vyjadrením skutočne živej a stále sa rozvíjajúcej tradície a nielen akousi spomienkou na minulosť.³¹

Iným problémom je, že hranica medzi folklórnym dielom a iným folklórnym výtvorom (napr. remeselným výrobkom) je častokrát nejasná, k čomu prispieva aj skutočnosť, že v rozvinutých krajinách sa „tradičný“ folklór stal dekadentným anachronickým folklorizmom, pretože prestal plniť pôvodné funkcie v dôsledku zániku pôvodného sociálneho prostredia.

Ak má byť folklór chránený, je zrejmé, že vhodný je špecifický prístup, teda úprava sui generis. Keďže platný slovenský autorský zákon vylučuje ochranu „diela tradičnej ľudovej kultúry“, kľúčovým je výklad slova „tradičný“, pretože je zrejmé, že ak výtvor vykazuje znaky diela ide o dielo konkrétneho človeka (teda neznámeho autora) hoci nemožno vylúčiť, že takéto dielo bolo v priebehu času modifikované, avšak či sa tak stalo alebo do akej miery k modifikácii došlo, spravidla nie je možné zistiť.

Problém nie je v tom, že „tradičné“ folklórne diela nie sú chránené, ale v tom, že nie je možné exaktne určiť čo je tradičné a čo nie.

<<OBSAH>> <<INDEX>>

---

³⁰ *Specialised training in identification, documentation (including documentation standards), conservation and dissemination of folklore.* Porovnaj: Palethorpe, S., Verhulst, S. Report on the international protection of expressions of folklore under intellectual property law. S. 5. Prístupné na: <http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/etd2000b53001e04_en.pdf>. Prístup 2.5.2018.

³¹ *It is, however, of particular importance for developing countries, which recognize folklore as a means of self-expression and social identity. All the more so, since, in those countries, folklore is truly a living and still developing tradition, rather than just a memory of the past.* Viď: The Protection of Expressions of Folklore: The Attempts at International Level (Paper prepared by the International Bureau of WIPO). Prístupné na: <<http://itt.nissat.tripod.com/itt9903/folklore.htm>>. Prístup 10.4.2018.

III. POZNÁMKY K RECENTNÍ ÚPRAVĚ OSIŘELÝCH DĚL

JUDR. PETR PRCHAL, PH.D.³²

Anotace:³³ *Kapitola se zabývá osiřelými díly a jejich právním režimem. Rozebírá jejich základní otázky. Upozorňuje na nutnost důsledného vyhledávání. V neposlední řadě analyzuje otázky licencí pro některá užití osiřelých děl a jejich kolektivní správu.*

Klíčová slova: *Autorské právo. Osirelé dílo. Důsledné vyhledávání. Licence pro užití osirelého díla. Kolektivní správa (osirelého díla).*

Abstract: *The chapter deals with orphaned works and their legal regime. It discusses basic issues of orphan works. It also draws attention to the need for consistent search. Last but not least, it analyzes licensing issues for some uses of orphan works and their collective management.*

Key words: *Copyright. Orphan Work. Comprehensive Search. License for the Use of Orphan Works. Collective Management (of Orphan Works).*

---

³² Autor je advokátem a odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

³³ Anotace, klíčová slova, anglický *Abstract* a anglická *Keywords* byla doplněna redakčně.

1. ÚVODEM

Právní úprava osiřelých děl byla v Česku diskutovaným tématem z hlediska zákonodárného především v roce 2013, ve kterém probíhaly práce na transpozici Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012, o některých povolených způsobech užití osiřelých děl³⁴ (dále jen *směrnice o osiřelých dílech*) do českého právního řádu. Stalo se tak až novelou autorského zákona (dále je *AutZ*) provedenou zák. č. 228/2014 Sb., která nabyla účinnosti dne 7. listopadu 2014. Toto období bylo juristicky významné tím, že se u nás objevily první odborně vědecké práce, které se problematikou osiřelých děl důsledně zabývaly.³⁵ Společným znakem těchto prací přitom bylo hodnocení a nezřídka kdy i kritika směrnice o osiřelých dílech a úvahy nad řešeními, které by ji mohly doplnit na vnitrostátní úrovni členský států EU. Tato etapa byla u nás ukončena přijetím Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014, o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu³⁶ (dále jen *směrnice o kolektivní správě*), která byla do českého právního řádu transponována novelou *AutZ* provedenou zák. č. 102/2017 Sb., která nabyla účinnosti dne 20. dubna 2017. Recentní právní úpravu

---

³⁴ CELEX 32012L0028.

³⁵ Srov. PRCHAL, Petr. *Osiřelá díla*. Praha: Linde, 2013, 208 s., MACKOVIČOVÁ, Michaela. *Osiřelá díla v autorském zákoně*. Bulletin advokacie [online]. [cit. 2018-12-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/osirela-dila-v-autorskem-zakone?browser=mobi>. Ze zahraničních odborných publikací je třeba upozornit na výraznou kritiku směrnice o osiřelých dílech prezentovanou studií: MAX PLANCK INSTITUTE FOR INTELLECTUAL PROPERTY AND COMPETITION LAW. *Comments of the Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law on the Commission Proposal for a Directive on Certain Permitted Uses of Orphan Works* [Max Planck Institute for Intellectual Property Law]. Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper Series, 10 s. Z dalších zahraničních prací lze odkázat na: DURANTAYE, Katharina. *It Is For Harmonization: The Google Book Search Settlement and Orphan Works Legislation in the European Union*. *New York Law School Law Review*. 2011, vol. 55, s. 157-172.

³⁶ CELEX 32014L0026.

osiřelých děl v autorském zákoně lze k dnešnímu dni v podstatných rysech považovat již za ustálenou. Domnívám se, že je nyní vhodný okamžik pro to, abychom úplnou právní úpravu osiřelých děl v autorském zákoně formou těchto poznámek okomentovali, neboť se tak dosud v české odborné literatuře ani časopisecky nestalo.

2. K POJMU OSIŘELÉ DÍLO

Osiřelá díla (*angl. Orphan Works*) jsou autorská díla a jiné předměty ochrany, u kterých nelze dohledat nositele práv. Nemožnost dohledání pak konkrétně znamená nemožnost určení a nemožnost nalezení nositele práv. Z osiřelých děl neplyne nikomu žádný užitek, naopak významně brání tomu, aby tato díla mohla být užívána osobami, které o ně jeví zájem, nemohou se stát součástí nově tvořených děl. Osiřelým dílem se může stát jakékoli autorské dílo či jiný předmět ochrany autorského zákona. Ke vzniku osiřelého díla mohou vést rozličné skutečnosti. Možné jsou případy, kdy autor osiřelého díla nebyl nikdy veřejně znám, dílo bylo zveřejněno anonymně či nebylo zveřejněno vůbec. Ale i jinak, pokud autor znám byl, ale například v průběhu času se tato informace vytratila. Jindy zase není možné určit, kdo majetková autorská práva zdědil či kdo je v současnosti vykonává. Jinými, avšak neméně častými, jsou případy, kdy se jedná o díla běžná či díla laická, díla, která byla vytvořena více autory a díla, která nejsou zachycena na hmotném nosiči. S postupem času nejvíce přibývají právě tato naposledy zmíněná díla vznikající v prostředí internetu. Jsou to zejména blogy, webové stránky a internetové příspěvky, které vznikají zcela běžně, mimovolně, společným tvůrčím úsilím, u kterých je prakticky vyloučeno určení nositele práv. Určujícím kritériem pro osiřelá díla ve všech těchto případech je jenom ona nemožnost dohledat nositele práv.

Právní úprava v českém autorském zákoně vychází plně z transpozice směrnice o osiřelých dílech. Směrnice o osiřelých dílech stanoví společnou evropsko-unijní definici osiřelého díla, pravidla provádění důsledného vyhledávání nositelů práv, vzájemné uznávání statusu osiřelého díla mezi členskými státy EU a pravidla pro ukončení statusu osiřelého díla. Zavádí zákonnou licenci ve prospěch knihoven, muzeí a dalších kulturních a vzdělávacích institucí a veřejnoprávních vysílatelů.

Směrnici o osiřelých dílech zůstávají nedotčena stávající vnitrostátní pravidla, ať již existující či v budoucnu zavedená, členských států EU, která upravují správu práv např. rozšířenou kolektivní správu, právní domněnky zastoupení či převodu práv nebo podobná pravidla či jejich kombinace, včetně pravidel týkajících se hromadné digitalizace.³⁷ Tohoto ustanovení mohou jednotlivé členské státy využít pro další (rozsahem širší) řešení problematiky osiřelých děl (kromě zavedení zákonné licence) i pro licencování komerčními jednotlivcům apod. (srov. § 103 AutZ).

Základní součástí provedení směrnice o osiřelých dílech v českém právním řádu je ustanovení § 27a AutZ. Toto ustanovení zavádí v souladu se směrnici definici osiřelého díla, částečnou osiřelost díla, vyvratitelnou domněnku osiřelosti díla, ukončení statusu díla a vzájemné uznávání statusu osiřelého díla.

Pojmově § 27a AutZ používá pojem „dílo“, i když se může jednat o jiný předmět ochrany než pouze autorské dílo ve smyslu § 2 AutZ na základě odkazovacích ustanovení (viz § 74 AutZ, § 78 AutZ, § 82 AutZ, § 86 AutZ, § 94 AutZ). V předmětném § 27a AutZ je tomu pouze tak s ohledem na systematiku AutZ, neboť hlava I AutZ, do níž je § 27a zařazen, je věnován autorskému právu. Právní úprava ze

---

³⁷ Viz čl. 1 odst. 5, recital č. 4 a recital č. 24 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

stejného důvodu používá namísto pojmu „nositel práv“ pojem „autor“, ačkoli se právní úprava netýká pouze autorských děl (autorů) ale i jiných předmětů ochrany jako jsou umělecké výkony, zvukové a zvukově obrazové záznamy nebo vysílání. Relevance širšího pojetí okruhu osiřelých předmětů duševního vlastnictví se projeví zejména v souvislosti s nakládáním s těmito předměty na základě zákonné licence pro určitá užití osiřelého díla dle § 37a.

Dle § 27a odst. 1 AutZ se za osiřelé dílo považuje dílo, jehož autor (nositel práv) není určen nebo není nalezen ani po provedení důsledného vyhledávání podle § 27b AutZ zaznamenaného způsobem stanoveným AutZ. Směrnice o osiřelých dílech definuje osiřelá díla jako taková, pokud „...není-li určen žádný nositel práv ke dílu či zvukovému záznamu, nebo i když jsou jeden či více nositelů práv určeni, žádný není nalezen navzdory důslednému vyhledávání nositelů práv provedenému a zaznamenanému vsouladu s článkem 3 směrnice. Pojem „osiřelé dílo“ vyjadřuje stav (status) díla, zatímco „nedohledatelný nositel práv“ bude vyjádřením pozice nositele práv, přičemž mezi oběma pojmy nutně platí vztah *sine qua non*. Na definici v podání směrnice o osiřelých dílech i § 27a AutZ jsou podstatná spojení „nelze-li určit“ a „nelze-li nalézt“ autora díla (nositele práv), což doslovně přesně vyjadřuje dva možné předpoklady vzniku osiřelých děl. O osiřelé dílo se přitom jedná i tehdy, pokud by byl jen jeden z těchto dvou předpokladů byl splněný.

Terminologicky výkladově si lze klást otázku, zda prostá nemožnost autora nalézt, ale i nemožnost ho určit nelze jednoduše souhrnně vyjádřit tak, že autora nelze dohledat. Zákonodárce výslovně a zřejmě záměrně zmíněná dvě kritéria oddělil a výslovně uvedl.

Dle důvodové zprávy záznamy o osiřelých dílech povedou kolektivní správci práv v případech těch osiřelých děl, která jsou jim známá z vlastního výkonu kolektivní správy práv nebo v rámci výkonu

licencování užití osiřelých děl. Dále rovněž osoby oprávněné užít osiřelé dílo na základě zákonné licence podle § 37a AutZ. Tyto oprávněné osoby budou také povinny poskytovat informace o osiřelých dílech Ministerstvu kultury, které je bude předávat do společné evropsko-unijní databáze osiřelých děl vedené v souladu se směrnicí o osiřelých dílech Úřadem Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO). Blíže k tomu v souvislosti se vzájemným uznáváním statusu osiřelého díla (§ 27a odst. 5 AutZ).

Ust. § 27a odst. 2 AutZ připouští částečnou osiřelost díla, když stanoví, že dílo se považuje za osiřelé, pokud jde o práva autorů (nositelů práv), kteří nejsou určeni nebo nalezeni. Jedná se o situaci, kdy k jednomu předmětu ochrany existuje více nositelů práv, z nichž někteří jsou určeni a nalezeni a jiní ne, což znamená, že dílo je zčásti osiřelé a zčásti není. Hovoří se tak proto někdy o tzv. *rozdvojení statusu díla*. Právním následkem je, že od těch nositelů práv, které se podařilo dohledat, bude zásadně vždy zapotřebí získání souhlasu k užití díla.

Česká právní úprava v tomto směru nijak neodporuje čl. 2 odst. 2 směrnice o osiřelých dílech, ale naopak správně předchází nechtěným případům, které by převzetí doslovné formulace uvedeného článku směrnice týkající se částečné osiřelosti mohlo způsobit.

Směrnice pro takový případ stanoví, že užít díla lze v případě, že nositelé práv, kteří byli určeni a nalezeni, udělili ve vztahu k právům, jejichž jsou nositeli, svolení oprávněným osobám (§ 37a odst. 1 AutZ). Uvedené znamená, že směrnice nepřipouští částečnou osiřelost díla. Ačkoli lze rozumět smyslu nezavádět částečnou osiřelost díla z důvodu ochrany zájmů těch nositelů práv, které se podařilo dohledat, mohly by vzniknout nežádoucí situace, kdy se některého z více nositelů dohledat nepodaří, ostatní nositelé udělí licenci k užití díla, avšak následně nedohledatelný nositel práv vznesse proti uživateli díla nároky vzniklé z porušení autorských práv.

Nezavedení částečné osiřelosti tedy znamená v popsaném případě nejistotu pro oprávněné osoby. Je proto vhodnější z těchto důvodů za osiřelé dílo pokládat i takové, které je osiřelé pouze částečně. Avšak s ohledem na existenci práv dohledatelných nositelů práv, které by byly tímto dotčeny, je třeba ve vztahu k dohledatelným nositelům práv vyžadovat možnost užít díla pouze s jejich souhlasem.

Ust. § 27a odst. 3 AutZ stanoví vyvratitelnou domněnku, že za osiřelá díla se považují všechna díla autora (nositele práv). Směrnice o osiřelých dílech tuto domněnku neobsahuje. Jedná se o vyvratitelnou domněnku, neboť právní úprava výslovně připouští důkaz opaku.

Ust. § 27a odst. 4 AutZ upravuje ukončení statusu osiřelého díla. Jelikož osiřelé dílo je *de iure* status autorského díla, který může dílo za splnění výše uvedených předpokladů získat, je otázkou čím tento status díla končí. Logicky správná se nabízí odpověď, že se tak stane, odpadnou-li výše uvedené předpoklady vzniku osiřelého díla, tedy pokud je nositel práv určen a nalezen. Stejně tak se stane a musí stát i v případech, kdy se nositel práv k dílu přihlásí. Od tohoto okamžiku v obou uvedených případech již uživatel není oprávněn k užití díla na základě zákonné licence dle § 37a AutZ a využívání smí pokračovat jen se svolením nositele práv. Ukončení statusu doplňuje právo na spravedlivou odměnu (§ 37a odst. 10 AutZ), kterou je uživatel povinen zaplatit za již realizované užití díla na základě zákonné licence (§ 37a AutZ).

K ukončení statusu osiřelého díla může dojít buď tak, že třetí osoba autora (nositele práv) určí a nalezne, nebo tak, že autor (nositel práv) písemně oznámí své autorství k dílu kolektivnímu správci vedoucímu příslušný rejstřík osiřelých děl. Pokud dojde k užití díla podle zákonné licence dle § 37a AutZ, ukončí autor (nositel práv) status

osiřelého díla písemným oznámením oprávněné osobě která dílo užila. V obou případech je nutné změnu statusu osiřelého díla zaznamenat. Za velký klad lze považovat umožnění učinit písemné oznámení i elektronickými prostředky, přičemž tato forma právního jednání je souladná s § 562 odst. 1 ObčZ, který ji také připouští.

Ust. § 27a odst. 5 AutZ upravuje princip tzv. *vzájemného uznávání statusu osiřelých děl*. Tento princip znamená, že v okamžiku, kdy je dílo uznáno za osiřelé v jednom členském státě EU nebo ve státě EHP, je považováno za osiřelé ve všech členských státech EU a EHP. Vzájemné uznávání statusu osiřelých děl je transpozicí čl. 4 směrnice o osiřelých děl. Vzájemné uznávání statusu osiřelých děl je dle české právní úpravy výslovně rozšířeno i o státy tvořící EHP. Vzájemné uznávání se však týká pouze děl (předmětů ochrany) dle směrnice o osiřelých dílech, tzn. těch, která lze užít na základě zákonné licence (§ 37a AutZ). Netýká se jiných mechanismu např. udělování licence kolektivním správcem pro komerční užití osiřelého díla (§ 103 AutZ).

Směrnice princip vzájemného uznávání doplňuje o úpravu evropsko-unijní on-line databáze osiřelých děl, jejíž správou svěřuje do rukou Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO). Jednotlivé členské státy pak mají vnitrostátně zajistit, aby uživatelé na základě zákonné licence dle § 37a AutZ poskytovaly vnitrostátním orgánům informace, které státy předají Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví. Tyto povinnosti Česká republika zákonodárně upravila v § 37a odst. 8 a 9 AutZ.

3. DŮSLEDNÉ VYHLEDÁVÁNÍ

Nezbytnou součástí provedení směrnice o osiřelých dílech na vnitrostátní úrovni je § 27b AutZ, který zavádí pravidla tzv. *důsledného vyhledávání*. Jedná se o doslovnou transpozici čl. 3 směrnice. Důsledné vyhledávání spočívá v nalezení i určení autora.

Ust. § 27b odst. 1 AutZ stanoví, že důsledné vyhledávání je nutné provést před užitím díla, a to nahlédnutím do seznamu relevantních informačních zdrojů příslušných pro daný druh díla stanovených v Příloze č. 2 AutZ (např. katalogy knihoven, rejstříky ISBN, ISAN, ISRC, databáze vedené kolektivními správci nebo sdruženími umělců). Aby se zabránilo duplicitnímu vyhledávání, má se tak stát na území toho členského státu EU nebo EHP, kde bylo dílo poprvé vydáno nebo poprvé odvysíláno. V případě kinematografických a audiovizuálních děl se důsledné vyhledávání má provádět v členském státě EU nebo EHP, kde má sídlo, popř. obvyklé bydliště, jejich výrobce. A v tom případě, kdy jde o díla či zvukové záznamy, které dosud nebyly vydány ani odvysílány, ale které byly zpřístupněny, tzn., že byly zveřejněny jiným způsobem než vydáním či odvysíláním, oprávněnými osobami uvedenými ve směrnici, provádí se důsledné vyhledávání ve státě, v němž sídlí subjekt, který takové dílo nebo zvukový záznam takto zpřístupnil veřejnosti.

Ust. § 27b odst. 2 AutZ stanoví, že provést důsledné vyhledávání je potřeba provést v jiných než ve výše uvedených státech v případě, že pro takový postup existují důvody v podobě důkazů naznačujících existenci relevantních informací.

Ust. § 27b odst. 3 AutZ odkazuje na zmíněnou přílohu č. 2 AutZ, která obsahuje seznam relevantních informačních zdrojů pro provedení důsledného vyhledávání, které musí být prověřeny s cílem zjistit totožnost autora nebo jiného nositele práv k osiřelému dílu nebo nositele práv k jinému osiřelému předmětu ochrany nebo jejich bydliště či pobyt. V seznamu jsou zastoupeny jak zdroje uvedené ve směrnici o osiřelých dílech, tak i zdroje ryze specifické pro Českou republiku. Sestavení seznamu zdrojů pro důsledné vyhledávání bylo povinností členských států plynoucí z transpozice směrnice o osiřelých dílech. Lze předpokládat, že do budoucna bude seznam pravidelně aktualizován. Doplňme, že v návaznosti na § 27a odst. 1 a

2 AutZ je třeba o důsledném vyhledávání pořídít záznam, který uchovává potencionální uživatel osiřelého díla a dále, že důsledné vyhledávání musí být provedeno ke každému předmětu ochrany (dílu) samostatně, což se prakticky projeví zejména ve vztahu k dílům začleněným či vloženým do díla hlavního.

4. LICENCE PRO URČITÁ UŽITÍ OSIŘELÉHO DÍLA

Zákonná licence dle § 37a AutZ je provedením čl. 6 směrnice o osiřelých dílech. Systematicky je zákonná licence jako omezení (výjimka) absolutního práva zařazena do hlavy I. dílu 4 s názvem „Výjimky a omezení práva autorského“. Zákonná licence doplňuje taxativní výčet zákonných licencí v AutZ. Zákonná licence je do českého právního řádu provedena v souladu se směrnicí, a tak i ona se týká pouze některých (nikoli všech) způsobů užití osiřelých děl. Zákonná licence představuje zákonnou výjimku z výlučného majetkového práva autora (nositele práv) na rozmnožování díla a na zpřístupňování díla způsobem uvedeným v § 18 odst. 2 AutZ (tzn. zpřístupnění *on-line*).

Ust. § 37a odst. 1 a 2 AutZ vymezuje okruh osob oprávněných užít osiřelého díla dle zákonné licence, který je omezen pouze na osoby

uvedené v § 37 odst. 1³⁸ AutZ a veřejnoprávní vysílatele dle zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.³⁹ Pro srovnání lze uvést, že oprávněnými osobami dle zákonné licence jsou ty samé instituce, které jsou oprávněnými osobami na základě knihovní licence (§ 37 AutZ). Půjde tak v praxi nejčastěji o veřejně přístupné knihovny, muzea, galerie, archivy, vzdělávací a školská zařízení. Navíc jsou oproti knihovní licenci oprávněnými osobami i provozovatelé vysílání ze zákona (veřejnoprávní vysílatele).

Ust. § 37a odst. 1 a 2 AutZ upravuje rozsah způsobů užití osiřelého díla, který je omezen zákonem pouze na a) rozmnožováním pro účely digitalizace, b) zpřístupnění sdělováním veřejnosti on-line prostřednictvím počítačových nebo obdobných sítí, c) indexace, d) katalogizace, e) uchovávání nebo obnovy.

Ust. § 37a odst. 1 a 2 AutZ upravuje také základní podmínky užití osiřelého díla, kterými jsou, že oprávněná osoba tak činí výhradně k dosažení cílů souvisejících s jejím posláním ve veřejném zájmu, čímž se rozumí digitalizace, indexace, katalogizace, uchovávání, obnova a zpřístupňování zdrojů.

Ust. § 37a odst. 1, 2 a 4 AutZ vymezuje věcný rozsah předmětů ochrany. Ten je omezen na díla a zvukové záznamy obsažené ve

---

³⁸ Návrh novely určený pro meziresortní připomínkové řízení nově vymezoval okruh osob v § 37 odst. 1 s ohledem na to, že knihovny škol a vysokých škol nemají právní osobnost (subjektivitu) a jsou jen organizačními jednotkami právnických osob. Knihovna proto byla vymezena jako knihovna zapsaná do evidence knihoven podle zvláštního zákona (zák. č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb), zařízení poskytující knihovnické a informační služby, které není zapsáno do evidence knihoven, pokud jeho provozovatelem je škola nebo školské zařízení (zák. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání), zařízení poskytující knihovnické a informační služby, které není zapsáno do evidence knihoven, pokud jeho provozovatelem je vysoká škola (zák. č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů), muzeum či galerie (zák. č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů), nebo archiv (zák. č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů). Pokud knihovna není právnickou osobou, ale částí svého provozovatele, náležela by knihovní licence pouze té části provozovatele, která je knihovnou.

³⁹ Tj. Český rozhlas a Česká televize

sbírkách konkrétní oprávněné osoby a také na díla a jiné předměty ochrany vložené či začleněné do díla nebo zvukového záznamu nebo která tvoří nedílnou součást takových děl nebo zvukových záznamů. Konkrétně se v souladu se směrnicí jedná o díla v podobě knih, novin, časopisů a jiných písemností, a kinematografická nebo jiná audiovizuální díla, která jsou obsažena ve sbírkách či archivech oprávněných osob. V případě veřejnoprávních vysílatelů (provozovatele vysílání ze zákona) se pak jedná pouze o dílo kinematografické nebo audiovizuální přičemž má jít o dílo, které je obsažené v jeho archivu a bylo jím nebo z jeho podnětu vyrobeno před 31. prosincem 2002. Toto rozhodné datum bylo stanoveno tak, aby se do budoucna zamezilo výskytu osiřelých děl v archivech veřejnoprávních vysílatelů.

Ust. § 37a odst. 3 AutZ k věcnému rozsahu předmětů ochrany doplňuje, že zákonná licence se vztahuje na díla, která byla poprvé vydána, nebo, nebyla-li vydána, poprvé odvysílána v některém z členských států EU nebo v některém ze států tvořících EHP. Nedošlo-li k takovému vydání nebo odvysílání a dílo bylo zveřejněno oprávněnou osobou (beneficientem výjimky) se souhlasem autora, vztahují se na ně tato ustanovení, lze-li rozumně předpokládat, že by autor proti jeho užití neměl námitek.

Ust. § 37a odst. 5 AutZ stanoví, že užití osiřelého díla na základě zákonné licence nelze jinak, než pouze nekomerčně a příjmy lze vytvářet výlučně za účelem pokrytí nákladů, které vzniknou v souvislosti s digitalizací osiřelých děl a jejich zpřístupněním veřejnosti.

Ust. § 37a odst. 6 AutZ upravuje povinnost důsledného vyhledávání. Oprávněná osoba je povinna před každým užitím díla provést důsledné vyhledávání, a pokud dospěje k závěru, že autor (nositel práv) není dohledatelný (nelze určit ani nelze nalézt, viz § 27a AutZ a

§ 27b AutZ), může osiřelé dílo užit zákonem vymezeným způsobem. Oprávněným osobám není zakázáno uzavírat dohody o spolupráci s obchodními partnery např. za účelem společného provádění digitalizace.

Podle § 37a odst. 7 AutZ při každém užití díla, je nutné, aby oprávněná osoba uvedla jména autora (nositele práv), pokud je známo, resp. byl-li určen (viz § 37a odst. 7 AutZ).⁴⁰

V § 37a odst. 8 AutZ je souladně se směrnicí stanovena povinnost oprávněné osoby vést záznam o svém důsledném vyhledávání, předávat zákonem vymezené informace Ministerstvu kultury.

Podle § 37a odst. 9 AutZ Ministerstvo kultury bude tyto informace dále předávat Úřadu Evropské unie pro duševní vlastnictví (EUIPO).

Ust. § 37a odst. 10 AutZ v souladu se směrnicí upravuje právo na odměnu pro autora (nositele práv), pokud autor (nositel práv) ukončí status osiřelého díla. K tomuto okamžiku tak zákon váže splatnost odměny. Jsou stanovena také rámcová pravidla pro stanovení výše odměny, kterými jsou účel a okolnosti užití díla, jakož i rozsah újmy způsobené autorovi užitím. Výslovně se stanoví, že povinným k výplatě této odměny je oprávněná osoba (uživatel).

Ust. § 37a odst. 11 AutZ upravuje otázku použití rozhodného právního řádu pro určení výše odměny.

Jelikož zákonná licence pro určitá užití osiřelých děl je relativně omezenou zákonnou licencí, lze pokládat za správné, že došlo k zavedení tzv. jiného mechanismu, který umožňuje (komerční) užití osiřelého díla i zájemcům z řad jednotlivců (viz § 103 AutZ). Podstata tohoto jiného mechanismu dle § 103 AutZ spočívá v udělení licence kolektivním správcem (přesněji uzavření licenční

---

⁴⁰ Tzn., pokud se na základě důsledného vyhledávání podařilo nositele práv určit, ale nelze ho pouze nalézt.

smlouvy mezi kolektivním správcem a zájemcem o užití osiřelého díla). Směrnice o osiřelých dílech zavedení takového jiného mechanismu nebrání. Primárním zákonodárným cílem bylo zakotvit v souladu se směrnicí zákonnou licenci a teprve sekundárně (podpůrně) jiné řešení či mechanismus (nikoli naopak), a to z důvodu neúplného znění směrnice v otázce souladnosti s již existujícími řešeními v jiných členských státech.⁴¹ V českém právu nebylo vnitrostátních překážek pro zavedení a aplikaci tohoto mechanismu (doplňku) ve vztahu k zákonné licenci o určitých užitích osiřelých děl podle § 37a AutZ.

Kolektivní správce může uzavřít se zájemcem o užití osiřelého díla (předmětu ochrany) písemnou licenční smlouvu na dobu nepřesahující 5 let a pouze pro území České republiky, pokud zájemce provedl důsledné vyhledávání (blíže k tomu viz komentář k § 27b AutZ) a nositele práv se mu nepodařilo dohledat. Není vyloučeno udělení licence i opakovaně. Odměnu za užití osiřelého díla vybírá kolektivní správce, který ji vede účetně odděleně po dobu tří let. Z věcného rozsahu předmětů ochrany, k jejichž užití lze získat od kolektivního správce licenci, jsou vyjmuty počítačové programy. Blíže k tomu viz komentář k § 103 AutZ.

5. VÝKON KOLEKTIVNÍ SPRÁVY K OSIŘELÝM DÍLŮM

Ust. § 103 AutZ, jež je předmětem výkladu, upravuje v rámci právní úpravy kolektivní správy práv tzv. jiný mechanismus (řešení) problematiky osiřelých děl, na základě kterého je umožněno i tzv. komerční užití osiřelého díla zájemcům z řad jednotlivců, nikoli tedy pouze vybranému okruhu zájemců a nikoli pouze k rozsahem omezeným způsobům užití, jako je tomu na základě zákonné licence

---

⁴¹ Viz čl. 1 odst. 5, recital č. 4 a recital č. 24 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

pro určitá užití osiřelých děl podle § 37a AutZ. O jiný mechanismus se jedná pojmově z důvodu, že jde o řešení, které doplňuje relativně omezenou zákonnou licenci pro určitá užití osiřelých děl podle § 37a AutZ a které je zavedeno nad společný evropsko-unijní rámec daný směrnicí o osiřelých dílech. Směrnice o osiřelých dílech tento jiný mechanismus ponechává stranou, resp. záleží na vnitrostátní úpravě každého členského státu, zda a jakým způsobem k doplňkovému řešení problematiky osiřelých děl přistoupí.

V době přijetí směrnice o osiřelých dílech již v některých státech tyto jiné mechanismy byly zavedeny, přičemž cílem směrnice o osiřelých dílech bylo stanovit pouze společný rámec pro zavedení zákonné licence k určitým užitím osiřelých děl v členských státech. V těch státech, ve kterých tyto jiné mechanismy již byly zavedeny, se přijetím směrnice o osiřelých dílech nemělo na fungování vlastních řešení, vyjma zavedení zákonné licence pro určitá užití osiřelých děl, nic podstatného změnit. V České republice však problematika osiřelých děl nebyla do přijetí směrnice o osiřelých dílech řešena prakticky vůbec, resp. velice omezeně v rámci dřívější rozšířené kolektivní správy práv. Proto zákonodárce přistoupil nejprve k transpozici směrnice o osiřelých dílech spočívající v zavedení nové zákonné licence dle § 37a AutZ a až následně v souvislosti s transpozicí směrnice o kolektivní správě, v důsledku jejíž transpozice do českého právního řádu byla ustanovení autorského zákona týkající se kolektivní správy práv upravena jako jeden celek, došlo nově i k zavedení předmětného jiného mechanismu v § 103 AutZ. Primárním zákonodárným cílem tak bylo zakotvit v souladu se směrnicí zákonnou licenci a teprve sekundárně (podpůrně) jiné (doplňující) řešení či mechanismus (nikoli naopak), a to z důvodu neúplného znění směrnice k otázce souladnosti s již existujícími řešeními v jiných členských státech. Směrnicí o osiřelých dílech pouze stanoví, že zůstávají nedotčena stávající vnitrostátní pravidla,

at' již existující či v budoucnu zavedená, členských států EU, která upravují správu práv např. rozšířenou kolektivní správu, právní domněnky zastoupení či převodu práv nebo podobná pravidla či jejich kombinace, včetně pravidel týkajících se hromadné digitalizace a řešení problematiky děl nedostupných na trhu.⁴² Směrnici je třeba z důvodu, že zavádí pouze zákonnou výjimku pro určitá užití osiřelých děl, interpretovat tak, že členské státy EU si mohou ponechat existující jiné mechanismy řešení problematiky osiřelých děl, jakož i zavést novou vnitrostátní úpravu spočívající v zavedení jiných doplňujících mechanismů k zákonné licenci.

Ratio legis komentovaného ustanovení je akcentovat zejména praktické a komplexní řešení problematiky osiřelých děl tak, aby i zájemci z řad jednotlivců, měli možnost osiřelé dílo užívat. Podstata tohoto jiného mechanismu dle § 103 AutZ spočívá v udělení licence kolektivním správcem, přesněji řečeno, v uzavření licenční smlouvy, tedy závazku, mezi kolektivním správcem a zájemcem o užití osiřelého díla. Směrnice o osiřelých dílech zavedení takového jiného mechanismu nebrání. V českém vnitrostátním právu rovněž nebylo překážek pro zavedení a aplikaci tohoto mechanismu (doplňku) ve vztahu k zákonné licenci o určitých užitích osiřelých děl podle § 37a AutZ.

České řešení onoho jiného mechanismu se zjevně inspirovalo v zahraniční právní úpravě zejména v Maďarsku, kde licence uděluje Úřad duševního vlastnictví a Kanadě, kde uděluje licenci *Copyright Board*. Jelikož v Česku chybí podobný specializovaný orgán veřejné správy, je tímto úkolem pověřen příslušný kolektivní správce, kterému bylo Ministerstvem kultury (srov. § 96 AutZ) uděleno příslušné oprávnění k výkonu kolektivní správy práv nositelů práv k určitému druhu předmětů ochrany, a to z důvodu, že kolektivní

---

⁴² Viz čl. 1 odst. 5, recital č. 4 a recital č. 24 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012 o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.

správci zastupují nositele práv k osiřelým dílům (předmětům ochrany) v rámci povinné či rozšířené kolektivní správy se s problematikou osiřelých děl a vyhledáváním nositelů práv při své činnosti i dříve běžně setkávali.⁴³

Nevýhodu předmětného českého mechanismu (řešení) lze spatřovat ve skutečnosti, že kolektivní správce nemůže v zásadě udělit licenci k užití díla pro území mimo Českou republiku, kterou může udělit pouze sám nositel práv (srov. výslovně v odst. 3). Podobně jsou (musí být) omezeny i licence, které uděluje Úřad duševního vlastnictví v Maďarsku či *Copyright Board* v Kanadě, příp. i kterýkoli jiný orgán či kolektivní správce v jiném státě, neboť nadnárodní systém kolektivní správy nebyl dosud vytvořen a uplatní se zásada teritoriality. Jak zmiňuje i důvodová zpráva,⁴⁴ uvedená skutečnost je problematická zejména v prostředí internetu. Nevýhodou může také být, že řešení předpokládá provedení důsledného vyhledávání před užitím díla, což z praktického hlediska není vhodné řešení např. při provádění hromadné digitalizace. Na druhé straně jde o řešení, které skýtá záruku právní jistoty jak pro nositele práv tím, že nebudou ohroženy či zasaženy jejich oprávněné zájmy, tak pro uživatele díla, který závazkově, tedy právně plnohodnotně, nabývá uživatelské oprávnění dílo užit na základě licenční smlouvy uzavřené s kolektivním správcem.

Právní úprava způsobilá řešit problematiku osiřelých děl může být *de iure* založena buď na základě zákonné licence (viz směrnice o osiřelých dílech) nebo smluvní licence, a to buď na základě rozšířené kolektivní správy (tzv. severský model) nebo licence udělené kolektivním správcem (doplňující mechanismus v české právní

---

⁴³ Důvodová zpráva k návrhu zákona o osiřelých dílech. *Sněmovní tisk 70/0, část č. 1/6* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=70&ct1=0>.

⁴⁴ Tamtéž.

úpravě podle komentovaného ustanovení) nebo na základě nucené licence, a to buď udělené příslušným orgánem veřejné správy (tj. kanadský či maďarský model) nebo soudem. Jiným řešením může být zmírnění právních následků (odpovědnosti), které by jinak vyplývaly z neoprávněného užití díla (tj. řešení navrhovaná v zamítnutých návrzích zákonů o osiřelých dílech v USA⁴⁵). Do souvislosti s možným řešením problematiky osiřelých děl lze nakonec zařadit i projekt *Google Books*,⁴⁶ který historicky přímo souvisí se vznikem potřeby normativního řešení pro osiřelá díla v EU pomocí směrnice o osiřelých dílech či řešení založené na soudem ustanoveném opatrovníkovi nedohledatelnému nositeli práv, které se však v Česku neprosadilo.⁴⁷

Ust. § 103 odst. 1 AutZ upravuje práva a povinnosti kolektivního správce, který získal oprávnění k výkonu kolektivní správy, aby vykonával kolektivní správu k osiřelému dílu. Legislativně se jedná o rozšíření okruhu oprávnění kolektivních správců nad dosavadní rámec výkonu majetkových práv, která jsou spravována povinně nebo v rámci rozšířené kolektivní správy. I v tomto případě kolektivní správce vystupuje jako správce cizího majetku, který zde představují majetková práva k osiřelému dílu. Kolektivní správce je povinen jednat jménem svým na účet nedohledatelného (neurčeného nebo nenalezeného) nositele práv k osiřelému dílu. Dále se zde stanoví vyvratitelná právní domněnka souhlasu nedohledatelného nositele práv k zveřejnění osiřelého díla a k tomu, aby osiřelé dílo bylo uváděno na veřejnost bez uvedení autora osiřelého díla, není-li

---

⁴⁵ Zákon o osiřelých dílech *Shawn Bentley* ze dne 27. září 2008, S. 2913 (110th), 2008, Zákon o osiřelých dílech ze dne 22. května 2006, H. R. 5439 (109th), 2006, Zákon o osiřelých dílech ze dne 24. dubna 2008, H. R. 5889 (110th), 2008.

⁴⁶ Srov. rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci *Authors Guild, Inc. v. Google, Inc.*, 755 F.3d 87, ze dne 16. října 2015, ve kterém soud potvrdil zákonnost projektu *Google Books* z hlediska testu otevřené výjimky (generální klauzule) *fair use*.

⁴⁷ Blíže k tomu viz PRCHAL, Petr. *Osiřelá díla*. Praha: Linde, 2013, s 175 - 176.

určen. Při výkonu kolektivní správy k osiřelému dílu je bez dalšího třeba použít definice osiřelého díla, pravidla důsledného vyhledávání i pravidla pro ukončení statusu osiřelosti upravená v části I. autorského zákona.

Jelikož zákonná licence dle § 37a AutZ transponovaná do českého právního řádu na základě směrnice o osiřelých dílech je pro řešení problematiky osiřelých děl nedostačující (i ona se týká pouze některých užití osiřelých děl), musela být doplněna o jiný vhodný licenční mechanismus pro širší okruh zájemců. Výkon kolektivní správy k osiřelému dílu zde proto představuje tzv. jiný mechanismus řešení problematiky osiřelých děl, a to vedle zákonné licence podle § 37a AutZ. Prostřednictvím kolektivní správy lze zajistit širší možnosti, a tím i efektivitu řešení problematiky osiřelých děl soukromými subjekty, jako jsou např. vydavatelé či produkční společnosti. Kolektivní správy však bude možné využít i ve prospěch např. knihoven za účelem využití potenciálu digitálních technologií, ale i pro potřeby jiných činností těchto institucí, jejichž společným jmenovatelem je větší otevřenost směrem k uživatelům. Není tak vyloučeno, aby i oprávněné osoby dle směrnice o osiřelých dílech, resp. oprávněné osoby, kterým jinak svědčí zákonná licence dle § 37a AutZ, uzavřely pro potřeby širšího užití osiřelého díla licenční smlouvu s příslušným kolektivním správcem.

Ust. § 103 odst. 2 AutZ upravuje postup určení příslušného kolektivního správce k výkonu kolektivní správy k osiřelému dílu za situace, kdy více kolektivních správců vykonává kolektivní správu k témuž druhu děl. Vychází se z předpokladu, že kolektivní správci se v těchto případech mají předně dohodnout, a to i s využitím prostředníka ze seznamu vedeném Ministerstvem kultury, není přitom povinností zájemce o užití osiřelého díla tuto dohodu iniciovat, ačkoli lze předpokládat, že bude v zájmu zájemce o užití osiřelého díla dosáhnout určení příslušného kolektivního správce co

nejdříve. Pokud k dohodě mezi kolektivními správci nedojde, stanoví se podpůrně, že ministerstvo určí svým rozhodnutím, který z kolektivních správců bude vykonávat kolektivní správu pro nositele práv k takovému druhu osiřelých děl. Ministerstvo při svém rozhodnutí má povinnost přihlížet k tomu, jaká práva kolektivní správce spravuje na základě uděleného oprávnění k výkonu kolektivní správy a zda splňuje předpoklady pro zajištění výkonu kolektivní správy k osiřelým dílům z hlediska řádnosti zákonných postupů podle § 103 AutZ.

Ust. § 103 odst. 3 AutZ stanoví, že příslušný kolektivní správce může uzavřít se zájemcem o užití osiřelého díla (předmětu ochrany) písemnou licenční smlouvu (srov. § 97 odst. 1 AutZ) na dobu nepřesahující 5 let a pouze pro území České republiky, pokud zájemce provedl důsledné vyhledávání (blíže k tomu viz komentář k § 27b AutZ) a nositele práv se mu nepodařilo dohledat. Není vyloučeno udělení licence i opakovaně.

Ust. § 103 odst. 4 AutZ upravuje povinnosti kolektivních správců ve vztahu k vybrané licenční odměně nebo vydaného bezdůvodného obohacení za neoprávněné užití osiřelého díla. Tato povinnost spočívá v účetně odděleném vedení odměn a příjmů po dobu 3 let od jejich výběru. Důvod lze spatřovat ve vazbě na ukončení statusu osiřelého díla (§ 27a odst. 4 AutZ), neboť v takovém případě příslušný kolektivní správce, jako správce cizího majetku, je povinen tyto odměny a příjmy vyplatit dohledanému nositeli práv, přičemž v zákoně uvedené časové hledisko tří let má zajistit adekvátní souhrnnou výši těchto odměn a příjmů. Nositeli práv k osiřelému dílu tak náleží odměny a příjmy vybrané kolektivním správcem v souvislosti s užitím osiřelého díla za poslední tři roky předcházející ukončení statusu osiřelého díla.

Ust. § 103 odst. 5 AutZ upravuje další nakládání s vybranými odměnami a příjmy v souvislosti s užitím osiřelého díla, které nebyly (nemohly být) vyplaceny nositeli práv k osiřelému dílu. Stanoví se, že tyto odměny a příjmy po uplynutí zákonem stanovené doby tří let se stávají příjmem Státního fondu kultury České republiky. V případě osiřelých děl audiovizuální a audiovizuálně užitých se pak tyto odměny a příjmy stávají příjmem Státního fondu kinematografie. Zákon stanoví povinnost kolektivním správcům tyto odměny a příjmy odvést na účet příslušného státního fondu ve lhůtě 15 dnů od okamžiku uplynutí 3 let od jejich výběru.

Ust. § 103 odst. 6 AutZ upravuje následky určení nebo nalezení (dohledání) nositele práv k osiřelému dílu. Stanoví se, že skutečnost určení a nalezení nositele práv k osiřelému dílu nemá na platnost uzavřené licenční smlouvy mezi příslušným kolektivním správcem a uživatelem, tj. licenčním nabyvatelem, vliv. Vzhledem k tomu, že licenční smlouva k užití osiřelého díla uzavřená s příslušným kolektivním správcem je smlouvou na dobu určitou, kdy trvání smlouvy je omezeno maximálně na dobu pěti let, pak bude-li mít uživatel zájem po uplynutí této doby o uzavření nové smlouvy, bude již záležet na vůli nositele práv k dílu, zda taková smlouva bude uzavřena.

Ust. § 103 odst. 7 AutZ stanoví přiměřené použití ustanovení o kolektivní správě na výkon kolektivní správy k osiřelému dílu.

Ust. § 103 odst. 8 AutZ stanoví pravidlo, že z věcného rozsahu předmětů ochrany, k jejichž užití lze získat od kolektivního správce licenci, jsou vyjmuty počítačové programy. V České republice neexistuje kolektivní správce, který by zastupoval programátory počítačových programů.⁴⁸ Lze však říci, že počítačové programy jsou

---

⁴⁸ Viz rozsudek Soudního dvora ve věci Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury ČR, C-393/09, ze dne 22. prosince 2010, CELEX 62009J0393

jen velice zřídka osiřelé, byť to nelze zcela vyloučit. Naopak pro osiřelé zaznamenané umělecké výkony, zvukové záznamy a zvukově obrazové záznamy se pravidla o udělení licence kolektivním správcem použijí stejně jako by se jednalo o osiřelá autorská díla.

6. ZÁVĚREM

Úprava obsažená v § 103 AutZ napравuje dřívější neúplnou právní úpravu osiřelých děl založenou pouze na transpozici směrnice o osiřelých dílech. Celkově lze českou recentní právní úpravu osiřelých děl hodnotit jako standardní evropskou právní úpravu. Co se týče zákonného vymezení základních pojmů v § 27a, § 27b AutZ, jakož uplatnění zákonné licence pro určitá užití osiřelého díla podle § 37a AutZ, jde o právní úpravu, která plně odpovídá směrnici o osiřelých dílech. Pro jednotlivce je právně významné umožnění komerčního užití osiřelého díla na základě licenční smlouvy uzavřené podle § 103 AutZ s příslušným kolektivním správcem. Jedná se o české vnitrostátní řešení přijaté nad rámec směrnice o osiřelých dílech, a které, podobně jako i v jiných státech, vzešlo na základě vyhodnocení nejvhodnějšího přístupu k řešení této otázky v konkrétním právním systému při zohlednění a inspiraci řešeními přijatými dříve v jiných evropských i mimoevropských státech.

POUŽITÁ LITERATURA A JINÉ ZDROJE

1. DURANTAYE, Katharina. H Is For Harmonization: The Google Book Search Settlement and Orphan Works Legislation in the European Union. *New York Law School Law Review*. 2011, vol. 55, s. 157-172.

2. Důvodová zpráva k návrhu zákona o osiřelých dílech. *Sněmovní tisk 70/0, část č. 1/6* [online]. [cit. 2018-07-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=7&ct=70&ct1=0> .
3. MACKOVIČOVÁ, Michaela. Osirelá díla v autorském zákoně. *Bulletin advokacie* [online]. [cit. 2018-12-28]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/osirela-dila-v-autorskem-zakone?browser=mobi> .
4. MAX PLANCK INSTITUTE FOR INTELLECTUAL PROPERTY AND COMPETITION LAW. *Comments of the Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law on the Commission Proposal for a Directive on Certain Permitted Uses of Orphan Works* [Max Planck Institute for Intellectual Property Law]. Max Planck Institute for Intellectual Property and Competition Law Research Paper Series, 10 s.
5. PRCHAL, Petr. Osirelá díla. Praha: Linde, 2013, 208 s.
6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/26/EU ze dne 26. února 2014, o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících a udělování licencí pro více území k právům k užití hudebních děl online na vnitřním trhu.
7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/28/EU ze dne 25. října 2012, o některých povolených způsobech užití osiřelých děl.
8. Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 2. obvod ve věci Authors Guild, Inc. v. Google, Inc., 755 F.3d 87, ze dne 16. října 2015
9. Rozsudek Soudního dvora ve věci Bezpečnostní softwarová asociace - Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury ČR, C-393/09, ze dne 22. prosince 2010, CELEX 62009J0393
10. Zákon o osiřelých dílech Shawn Bentley ze dne 27. září 2008, S. 2913 (110th), 2008.

11. Zákon o osiřelých dílech ze dne 22. května 2006, H. R. 5439 (109th), 2006.
12. Zákon o osiřelých dílech ze dne 24. dubna 2008, H. R. 5889 (110th), 2008.

<<OBSAH>> <<INDEX>>

IV. JUDIKATURA V OBLASTI PRÁVA OZNAČENÍ ZEMĚPISNÉHO PŮVODU ANEB CO NOVÉHO OVLIVNILO PRÁVO OZNAČENÍ V LETECH 2017 - 2018

MICHAL ČERNÝ PH.D.

Abstrakt: Kapitola se zabývá vlivem nejnovější judikatury na právo označení zeměpisného původu (označení původu, zeměpisná označení). Soudní rozhodnutí v kompetenčních věcech ovlivňují uzavírání smluv mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na straně jedné a třetí zemí na straně druhé. Soudní rozhodnutí také vymezují rozsah ochrany označení původu / zeměpisného označení ve vztahu k právu nekalé soutěže. Konečně soudní rozhodnutí v oblasti ochranných známek ovlivňují právo označení zeměpisného původu nepřímo (dle Dohody TRIPS jsou i ochranné známky považovány za zeměpisná označení v širším smyslu). Jde zejména o certifikační známky.

Klíčová slova: *Ochranná známka. Kolektivní ochranná známka. Certifikační ochranná známka. (Chráněné) označení původu. (Chráněné) zeměpisné označení. Evropská unie, členské státy, mezinárodní dohody, obchodní dohody, Japonsko, Singapur, Vietnam, Ženevský akt. Kompetence, Rada (EU), Komise (EU). Soudní rozhodnutí. Soudní dvůr (Evropské unie). Značka kvality. C-393/16 ("Champagner sorbet"). C-381/05 (De Landtsheer Emmanuel) - ("Champagnebier"). C-389/15 (Evropská komise vs. Rada Evropské unie). C-689/15 (W. F. Gözge Frottierweberei) - ("Bavlníkový květ"). C-621/18 (Wightman). Soudní dvůr: Posudek 2/15.*

Abstract: *The chapter deals with the impact of recent case law on the right of designation of geographical origin (designations of origin, geographical indications). Judicial decisions in matters of competence affect the conclusion of treaties between the European Union and its Member States on the one hand and a third country on the other. The judgment also defines the scope of protection of the designation of origin / geographical indication in relation to unfair competition law. Lastly, trademark law affects the right to designate geographical indications indirectly (under the TRIPS Agreement, trademarks are also considered as geographical indications in the broader sense, in particular certification marks).*

Keywords: *Trademark. Collective trade mark. Certification trademark. (Protected) designation of origin. (Protected) geographical indication. European Union, Member States, International agreements, Trade agreements, Japan, Singapore, Vietnam, Geneva Act. Competence, Council (EU), Commission (EU). The Court Decision. The Court of Justice of the European Union. Quality Mark.*

C-393/16 ('Champagner sorbet'). C-381/05 (De Landtsheer Emmanuel) - ('Champagnebier'). C-389/15 (European Commission v Council of the European Union). C-689/15 (W. F. Gözze Frottierweberei) - ('Cotton flower'). C-621/18 (Wightman). Court of Justice: Opinion 2/15.

1. ÚVOD KAPITOLY

V každé oblasti práva hrají významnou úlohu soudní rozhodnutí, jimiž soudy právo nalézají. Slova příslušných norem tak soudy interpretují ve vzájemných souvislostech a na těchto základech poskytují řešení jednotlivých případů. To platí jak ve vztahu ke konkrétnímu případu, tak i obecně. Zpravidla se soudní rozhodnutí týkají aplikace konkrétních institutů ve vazbě na konkrétní prameny práva, které upravují ten který právní institut.

V právu označení zeměpisného původu hrají významnou roli také jiné faktory, a to z důvodu historického vzniku právních úprav a jejich dosavadních mezer, které jsou v zájmu ochrany zájmů zaplňovány nejrůznějšími způsoby. Proto je právo označení zeměpisného původu ovlivňováno ve větší míře také rozhodnutími, která se týkají kauzálně často jiných otázek, než přímo ochrany konkrétního označení zeměpisného původu.

Cílem tohoto textu je analyzovat dopad několika soudních rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie na právo označení zeměpisného původu. Ve většině případů jde o rozhodnutí ve věcech institucionálních (EU/členské státy), v dalších případech pak o jednotlivá rozhodnutí ve věci hraničící mezi právem označení zeměpisného původu a nekalé soutěže resp. v jednom případě o věc ochranné známky a nalezení mezí mezi individuální ochrannou známkou a jejím užíváním na straně jedné a kolektivními resp.

certifikačními známkami jako zvláštními typy ochranných známek na straně druhé.

Sekundárně je cílem tohoto příspěvku analyzovat vybraná ustanovení českých (národních) právních předpisů a zhodnotit jejich aplikovatelnost resp. nalézt mezery a pokusit se je překlenout.

2. POSUDEK SOUDNÍHO DVORA 2/15 A JEHO VÝZNAM PRO MEZINÁRODNÍ SMLOUVY MEZI EU (A JEJÍMI ČLENSKÝMI STÁTY) A JAPONSKÝM CÍSAŘSTVÍM, SINGAPOREM A VIETNAMEM

2.1. OBECNĚ

Ve stávající Evropské unii jsou kromě řešení otázek spojených s Brexitem aktuálně rozvíjeny mezinárodní vztahy EU (a jejich členských států) se třetími zeměmi. Evropská unie (a její členské státy) vedou jednání směřující k uzavření mezinárodních dohod, které mají za cíl zpravidla prohloubení volného obchodu mezi EU (a členskými státy) a dalšími zeměmi. Evropská unie zpravidla do těchto dohod bez ohledu na jejich název zahrnuje i vzájemnou ochranu označení původu a zeměpisných označení evropských výrobků a recipročně se zavazuje chránit obdobná označení ze státu - smluvního partnera. Tato mezinárodně-právní jednání zpravidla trvají dlouhou dobu.

Důvodem pro zahrnutí smluvní ochrany označení zeměpisného původu je snaha o faktické překonání mezer ve stávající mezinárodně-právní ochraně - mezer v Dohodě TRIPS. Takovou mezerou je zejména *absence rejstříku, seznamu či databáze* nebo sjednání ochrany podmíněné zápisem ve smluvních státech Dohody TRIPS, která v konečném důsledku vede k obtížné vykonatelnosti ochrany označení výrobku z jednoho státu v jiném státě. Ačkoliv existuje

několik návrhů,⁴⁹ ⁵⁰ tato “mezera” dosud nebyla univerzálně uspokojivě překonána, a proto EU (a její členské státy) nebo jiné státy či jejich uskupení zahrnují sjednání režimu ochrany do vzájemných bilaterálních nebo multilaterálních dohod.

Kelblová také připomíná, že *“regionální nebo bilaterální dohody budou mít stále význam, neboť slouží ke specifické ochraně širších kategorií výrobků.”*⁵¹ Současně Kelblová hodnotí také význam dvou z globálních smluv - *“Madrid a Lisabon mají pouze omezený význam vzhledem k nízkému počtu signatářských států a i k již, v dnešní době, překonanému obsahu”*.⁵²

Z hlediska rozsahu ochrany sjednané smluvním režimem jsou možné různé přístupy. Nejčastěji je sjednán jeden či více seznamů označení přímo v mezinárodní dohodě (nejčastěji v jedné či více přílohách či dodatcích), které smluvní strany uzavřením dohody navzájem uznají. Jsou-li označení takto navzájem uznána, je pak možné postupovat dle Dohody TRIPS. Bilaterální dohody však zpravidla obsahují i sjednání vzájemného režimu.

Často bývá shora uvedený režim ochrany označení uvedených na smluvním seznamu doplněn také o sjednaný postup doplňování seznamu bez nutnosti revize již uzavřené bilaterální smlouvy. Takto

---

⁴⁹ Týč uvádí (1) návrh Evropské unie, (2) návrh “skupiny zemí Nového světa a (3) kompromisní návrh Čínské lidové republiky a Hong Kongu. Všechny návrhy obsahují zřízení databáze či rejstříku (registru, seznamu), odlišují se však významem obsahu a závazností obsahu při posuzování pro účely ochrany v jiném smluvním státě. Blíže viz. Týč, V. In TÝČ, V. - CHARVÁT, R. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha : Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-187-8. S. 79.

⁵⁰ Dalším návrhem, který uvádí Týč, je návrh skupiny 100 zemí na zeměny v samotné Dohodě TRIPS ve vztahu k zeměpisným označením - zejména nejen vytvoření rejstříku (databáze) shora uvedeného, ale také rozšíření absolutní ochrany nad rámec stávajících vín a lihovin také na zeměpisná označení ostatních výrobků - fakticky znamenající zrušení dosavadního nižšího stupně ochrany. Ibid. S. 79.

⁵¹ KELBLOVÁ, Hana. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-278-8 (ePub) (S. 115/667, ePub)

⁵² KELBLOVÁ, Hana. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-278-8 (ePub) (S. 113/667, ePub)

bývá dohodnuto vytvoření zvláštního orgánu (často smíšeného výboru), kterému strany předkládají návrhy na doplnění seznamu a tento zvláštní orgán je po projednání prostřednictvím svého rozhodnutí zahrne do seznamu chráněných označení.

Spíše výjimečně se vyskytuje odlišný postup sjednání rozsahu smluvně chráněných označení, a to sjednání všobecného režimu ochrany poskytnuté jednou smluvní stranou v druhé smluvní straně se sjednáním případných výjimek z tohoto pravidla pro některá označení. Příkladem je např. *Dohoda CETA* mezi EU (a jejími členskými státy) a Kanadou.

Pokud jde o mezinárodní dohody, po uzavření probíhá ratifikace. Je-li dohoda uzavřena mezi EU a jejími členskými státy na straně jedné, pak ratifikace v rámci EU zahrnuje jak ratifikaci v orgánech Evropské unie, tak také ratifikace v členských státech (podle národních práv členských států). S ohledem na množství členských států, národních zájmů a zájmů jednotlivců či skupin může být ratifikace značně riziková, protože při odmítnutí souhlasu s ratifikací parlamentem jednoho členského státu může být zastavena (a de facto odmítnuta) celá dohoda. V některých členských zemích je ratifikace s ohledem na vnitrostátní právo složitý proces, neboť vnitrostátních orgánů dávajících souhlas s ratifikací je více - příkladem může být Belgie a hrozící odmítnutí souhlasu s ratifikací Dohody CETA regionálním parlamentem Valonska v říjnu 2016.⁵³ Ačkoliv regionální parlament Valonska následně souhlas s podpisem poskytl a ratifikace v Evropské parlamentu proběhla (a v parlamentech členských států

---

⁵³ Srov. např. Farná, K. *Belgie nemůže podepsat dohodu EU s Kanadou, odmítl ji valonský parlament*. In *Právo (novinky.cz)*, 14.10.2016. Dostupné on-line na adrese: <https://www.novinky.cz/ekonomika/417585-belgie-nemuze-podepsat-dohodu-eu-s-kanadou-odmitl-ji-valonsky-parlament.html> nebo Zachová, A. *CETA: Ambiciózní dohoda s nejistým koncem*. In *euractiv.cz*, 26.10.2016, dostupné on-line na adrese: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/ceta-ambiciozni-dohoda-s-nejistym-koncem/> [obojí naposled rev. 07.08.2018]

probíhá), riziko budoucího opakování obdobného scénáře není vyloučeno.

2.2. SOUDNÍ DVŮR - POSUDEK 2/15

Kompetence mezi Evropskou unií a členské státy jsou rozděleny v primárním právu - přímo ve Smlouvě o fungování Evropské unie. Zatímco v některých otázkách je kompetence Evropské unie výlučná (což fakticky znamená to, že Evropská unie zastupuje členské státy při uzavírání některých mezinárodních smluv), v případě jiných otázek je kompetence smíšená. Podle obsahu sjednávané mezinárodní smlouvy je tak buď uzavřena mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na straně jedné a smluvním partnerem na straně druhé nebo (2) pouze mezi Evropskou unií (zastupující při uzavření členské státy) na straně jedné a smluvním partnerem na straně druhé.

Evropská komise se jako příslušný orgán reprezentující Evropskou unií rozhodla sjednat některé dohody (o volném obchodu) se třetími jako dohody mezi Evropskou unií (zastupující členské státy). Takto byly negociovány dohody se Singapurskou republikou, Japonským císařstvím a také s Vietnamskou socialistickou republikou. V mezidobí si však Komise vyžádala stanovisko⁵⁴ Soudního dvora k uzavření EUSFTA.

Soudní dvůr vydal své stanovisko jako Posudek 2/15 (posudek vydaný na základě čl. 218 odst. 11 SFEU). (16.05.2017) Tento posudek byl založen na posouzení obsahu konkrétní dohody EUSFTA, závěry Soudního jsou však aplikovatelné i na další dohody obdobného druhu s obdobným obsahem.

---

⁵⁴ Žádost o posudek je dostupná zde: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:62015CU0002>

2.3. DOHODY MEZI EVROPSKOU UNIÍ (A JEJÍMI ČLENSKÝMI STÁTY) S JAPONSKEM, SE SINGAPOREM A S VIETNAMEM

Komise proto v dubnu 2018 navrhla podpis a uzavření dohod s Japonskem a Singapurem, a to jako dohody mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na straně jedné a příslušným smluvním partnerem na straně druhé.⁵⁵

Rada vydala dne 06.07.2018 Rozhodnutí Rady (EU) 2018/966 ze dne 6. července 2018 o podpisu Dohody mezi Evropskou unií a Japonskem o hospodářském partnerství jménem Unie.

Výsledkem shora uvedeného pak bylo to, že s Japonskem byla v Tokiu v 17.07.2018 uzavřena *Dohoda o ekonomickém partnerství mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na straně jedné a Japonským císařstvím na straně druhé.*

Ve vztahu k dohodě EUSFTA⁵⁶ je pak Rozhodnutí Rady (EU) 2018/1047 o podpisu, jménem Unie, Dohody o partnerství a spolupráci mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a Singapurskou republikou na straně druhé ze dne 16.07.2018. Uzavření EUSFTA bylo oznámeno 19.10.2018.⁵⁷ Protože původně negociováný text měl podle shora uvedeného Posudku 2/15 Soudního dvora smíšený charakter, Evropská komise rozdělila již negociováný text na dvě mezinárodní smlouvy - EU-Singapore Free Trade Agreement (EUSFTA) a EU-Singapore Investment Protection Agreement (EUSIPA). Zatímco uzavření EUSFTA spadá do výlučné pravomoci Evropské unie, která zastupuje členské státy, uzavření EUSIPA spadá do smíšené pravomoci. Důsledkem pak jsou rozdíly při ratifikaci. V

---

⁵⁵ Informace zastoupení České republiky v Evropské unii publikovalo zprávu 18.04.2018, zpráva je dostupná zde: https://ec.europa.eu/czech-republic/news/180418_dohoda_eu_japonsko_singapur_cs

⁵⁶ Autentický text EUSFTA je dostupný m.j. na zvláštních stránkách Evropské komise pro tuto dohodu na adrese: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=961>

⁵⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6139_cs.htm

obou případech jsou dohody ratifikovány v Evropském parlamentu. V případě EUSIPA pak následuje také ratifikace v členských státech.

Dohoda o ekonomickém partnerství mezi EU (a členskými státy) a Japonskem musí projít ratifikací v EU i v členských státech. Očekává se ratifikace v roce 2018 a vstup dohod v platnost v průběhu roku 2019 (za podmínky úspěšné ratifikace).

Po vstupu dohody v platnost budou v EU chráněna smluvně sjednaná označení zeměpisného původu japonských výrobků a v Japonsku budou chráněna smluvně sjednaná (rozuměj vybraná) označení zeměpisného původu výrobků pocházejících z Evropské unie. Ve vztahu k označením evropských výrobků chráněných v budoucnu v Japonsku na základě režimu založeného touto dohodou se dá konstatovat, že v seznamech jsou zahrnuta pouze označení těch výrobků, kterým byla poskytnuta ochrana na základě některého z nařízení EU (de iure tedy omezena na zemědělské výrobky a potraviny, vína, lihoviny a aromatizované vinné produkty a de facto pouze výrobky z prvních tří skupin). Z označení zeměpisného původu českých výrobků mají být v Japonsku chráněna tato označení: Žatecký chmel (CHOP), Budějovické pivo (CHZO), Budějovický měšťanský var (CHZO), České pivo (CHZO) a Českobudějovické pivo (CHZO), z označení slovenských výrobků pouze Vinohradnícka oblasť Tokaj (CHOP). Poznámka: Z příloh dohody byla vytvořena autorem tohoto textu *Databáze označení zeměpisného původu chráněných v Japonsku (JP-GI Database), která je veřejně dostupná na síti Internet.*⁵⁸

Ve vztahu k dohodě mezi EU a Vietnamem bylo oznámena politická shoda na obsahu již negociovaného textu v červenci 2018.⁵⁹ EU a Vietnam se následně v srpnu 2018 dohodly na rozdělení původně

---

⁵⁸ Dostupná na adrese: bit.ly/GIJPDTB

⁵⁹ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/vietnam/>

sjednaného textu na dvě samostatné smlouvy - dohodu o volném obchodu a dohodu o ochraně investic.^{60 61} V podstatě byl zvolen stejný model jako u dohod mezi EU a Singapurem. Dohoda o volném obchodu bude chránit m.j. také 169 označení zeměpisného původu z členských zemí EU.⁶² Jan Zahradil očekává podpis dohody o volném obchodu a dokončení ratifikace v Evropském parlamentu do konce jeho současného funkčního období - tj. do května 2019.⁶³ Uzavření této dohody během “několika měsíců” očekává také Vietnam.⁶⁴

3. ŽENEVSKÝ AKT LISABONSKÉ DOHODY NA OCHRANU OZNAČENÍ PŮVODU A ZEMĚPISNÝCH OZNAČENÍ A VÝZNAM ROZSUDKU SOUDNÍHO DVORA C-389/15 (EVROPSKÁ KOMISE VS. RADA EVROPSKÉ UNIE)

Na mezinárodní konferenci WIPO byla v květnu 2015 uzavřena mezinárodní multilaterální dohoda - *Ženevský akt k Lisabonské dohodě o ochraně označení původu a zeměpisných označení (Ženeva, 20.05.2015)*.

---

⁶⁰ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628248/EPRS_BRI\(2018\)628248_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628248/EPRS_BRI(2018)628248_EN.pdf)

⁶¹ Autentický text obou dohod (negociovaný text) je již dostupný na zvláštních stránkách Evropské komise na adrese: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1437>

⁶² Srov. *EU-VIETNAM TRADE AGREEMENT*, dostupná na adrese: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/october/tradoc_157444.pdf

⁶³ Jana Zahradila cituje např. HENDRYCH, Lukáš. *EU otevírá bránu do Singapuru. České firmy ušetří přes 100 milionů ročně*. In *aktuálně.cz* (naposled aktualizováno 14.02.2019). Dostupné online (v poslední aktualizaci) na adrese: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/eu-otvira-obchodni-branu-do-singapuru-firmy-v-cr-usetri-pres/r~2b3474da302c11e99d3cac1f6b220ee8/>

⁶⁴ Podle prohlášení vietnamského zastupujícího ministra zahraničí - Bui Thanh Son, citovaného Khoi Ngueyen - srov. *Vietnam Investment Review* (04.01.2019) <https://www.vir.com.vn/vietnam-awaits-evfta-and-launch-of-new-era-64995.html>

Bezprostředně před touto konferencí zmocnila Rada *Rozhodnutí Rady (EU) 8512/15* (ze dne 07.05.2015) členské státy ke sjednání takové dohody - tedy fakticky poskytla členským státům EU možnost Ženevský akt uzavřít. Z členských států EU této možnosti využily Francie, Maďarsko, Rumunsko,⁶⁵ Itálie⁶⁶ a Portugalsko.⁶⁷ Česká republika ani Slovensko, které jsou smluvními stranami Lisabonské dohody, Ženevský akt nepodepsaly ani k němu nepřistoupily.

Ženevský akt by měl přinést změny do práva zeměpisných označení původu, a to zejména:

- změny v definici označení původu (čl. 2 odst. 1 pododstavec (i) ŽA).
- ochranu zeměpisných označení (čl. 2 odst. 1 pododstavec (ii) ŽA).
- výslovnou úpravu rozsahu ochrany (čl. 3 ŽA).
- výluky z možnosti združení chráněného označení (čl. 6 ŽA).

Komise EU *Rozhodnutí Rady (EU) 8512/15* napadla žalobou u Soudního dvora, který v říjnu 2017 vydal *rozsudek Soudního dvora (Velkého senátu) C-389/15 (Evropská komise vs. Rada Evropské unie) dne 25.10.2017*. Tímto rozhodnutím Soudní dvůr zrušil rozhodnutí Rady, nicméně fakticky ve výroku odložil vykonatelnost rozsudku a poskytl tím Radě možnost zmocnit Komisi k zastupování členských států při uzavření mezinárodní smlouvy k ochraně označení původu a zeměpisných označení - tedy Ženevského aktu.

---

⁶⁵ Všechny dne 21.05.2015 - viz. http://www.wipo.int/treaties/en/ActResults.jsp?act_id=50

⁶⁶ Dne 22.05.2018 - viz. http://www.wipo.int/treaties/en/ActResults.jsp?act_id=50

⁶⁷ Dne 05.08.2015 - viz. http://www.wipo.int/treaties/en/ActResults.jsp?act_id=50

Komise zpracovala veřejnou iniciativu a předložila ji k veřejné konzultaci. Většina ohlasů směřovala k tomu, aby EU uzavřela Ženevský akt.⁶⁸

Následně Rada (EU) přijala Rozhodnutí Rady (EU) 2018/416 ze dne 5. března 2018 o zmocnění k zahájení jednání o revidované Lisabonské dohodě o označeních původu a zeměpisných označeních Za vyjednávání o přistoupení EU (a členských států) je odpovědná Komise, kterou Rada k tomuto vyjednává svým rozhodnutím formálně zmocnila.

Svým rozhodnutím ze dne 27.07.2018 pak Komise doporučila,⁶⁹ aby se EU (a její členské státy) staly smluvními stranami Ženevského aktu. Následně bude připraveno doporučení Komise Radě k uzavření Ženevského aktu. Pokud Rada rozhodne rovněž pozitivně, bude moci EU (a členské státy) přistoupit a ratifikovat.

Pro úplnost je nutno shrnout, že Ženevský akt dosud podepsalo 15 států⁷⁰ a další dva státy - Kambodža a Pobřeží slonoviny (Côte d'Ivoire) - k Ženevskému aktu přistoupily.⁷¹ Ratifikovala jej dosud však jen Kambodža. Ženevský akt dosud nevstoupil v platnost, protože podle čl. 29 odst. 2 Ženevského aktu vstoupí tento akt v platnost 3 měsíce poté, co pět smluvních stran uloží listiny o ratifikaci (či přistoupení) deponovat.

Pokud Evropská unie přistoupí k Ženevskému aktu, pak podle Gervaise bude moci vykonávat hlasovací práva všech členských států

---

⁶⁸ K podrobnostem srov. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2017-6308027_en

⁶⁹ Tisková zpráva Komise je dostupná zde: https://ec.europa.eu/info/news/eu-join-geneva-act-lisbon-agreement-better-protect-gis-2018-jul-27_en

⁷⁰ Bosna a Hercegovina, Burkina Faso, Kongo, Kostarika, Francie, Gabon, Maďarsko, Itálie, Malí, Nikaragua, Peru, Portugalsko, Moldávie, Rumunsko, Togo - viz. http://www.wipo.int/treaties/en/ActResults.jsp?act_id=50

⁷¹ Kambodža přistoupila k Ženevskému aktu 09.03.2018, Pobřeží slonoviny přistoupilo k Ženevskému aktu 28.09.2018 - viz. http://www.wipo.int/treaties/en/ActResults.jsp?act_id=50

dle čl. 22 odst. 4 písm. b) pod. ii),⁷² které budou smluvními státy Ženevského aktu - tzn. v současnosti 28 hlasů (a případně po “Brexitu” 27 členských států) ve zvláštní unii Lisabonské dohody/Ženevského aktu. Podle Gervaise by to mohlo Evropské unii přinést většinu hlasů ve zvláštní unii již jen vykonáváním hlasovacích práv členských států.⁷³

4. CHAMPAGNER SORBET A ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA C-393/16 (COMITÉ INTERPROFESSIONNEL DU VIN DE CHAMPAGNE V. ALDI SÜD DIENSTLEISTUNGS-GMBH & Co. OHG)

Kauza se stala ve Spolkové republice Německo, kde jeden z největších maloobchodních řetězců (Albi Süd Dienstleistungs GmbH & Co. OHG, dále jen “Aldi”) prodával od roku 2012 výrobek označený jako “Champagner Sorbet”, který obsahoval “jako jednu ze složek 12% šampaňského vína”⁷⁴. Oprávněným společenstvím k ochraně označení původu “Champagne” je Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne (dále jen “CIVC”), které sdružuje výrobce vína s chráněným označením původu.

---

⁷² Gervais, D. In CALBOLI, I. - WEEN LOON, Ng-L. (eds.), *Geographical Indications at the Crossroads of Trade, Development, and Culture. Focus on Asia-Pacific*. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. ISBN 978-1-107-16633-2 (Hardback), 978-1-316-71100-2 (on-line). DOI: <https://doi.org/10.1017/9781316711002>. S. 142

⁷³ Gervais, D. Ibid.

⁷⁴ Citace z bodu 23 [rozsudku Soudního dvora C-393/16](#)

Obrázek pochází přímo ze Stanoviska Generálního advokáta ve věci C-393/16

Celkový pohled na propagaci výrobku “Champagne Sorbet”, patrně reklamní leták.

CIVC zažalovala Aldi u Zemského soudu v Mnichově pro porušení práva k chráněnému označení původu “Champagne”, který žalobě vyhověl. ALDI podalo odvolání k Vrchnímu soudnímu dvoru v Mnichově, který odvolání vyhověl a v odvolacím řízení svým rozhodnutím žalobu zamítl. CIVC podalo revizi (opravný prostředek) k Nejvyššímu spolkovému soudu (Bundesgerichtshof).

Nejvyšší spolkový soud (Bundesgerichtshof) pak předložil věc Soudnímu dvoru a dotázal se jej na tyto předběžné otázky:

1. Musí být čl. 118m odst. 2 písm. a) bod ii) nařízení (ES) č. 1234/2007 a čl. 103 odst. 2 písm. a) bod ii) nařízení (EU) č. 1308/2013 vykládány v tom smyslu, že **do oblasti jejich působnosti spadá i případ, kdy je [CHOP] používáno jako součást názvu potraviny, která nevyhovuje specifikacím výrobku a do které byla přidána složka, jež specifikacím výrobku vyhovuje?**

V případě kladné odpovědi na první otázku pak dále tyto předběžné otázky:

2. Musí být čl. 118m odst. 2 písm. a) bod ii) nařízení (ES) č. 1234/2007 a čl. 103 odst. 2 písm. a) bod ii) nařízení (EU) č. 1308/2013 vykládány v tom smyslu, že použití [CHOP] jako součásti názvu *potraviny, která nevyhovuje specifikacím* výrobku a do které byla přidána složka, jež specifikacím výrobku vyhovuje, ***představuje zneužití pověsti*** označení původu, když název potraviny odpovídá zvyklostem relevantní veřejnosti ji takto nazývat a složka byla přidána v množství dostatečném k tomu, aby dané potravině dodala základní charakteristiku?
3. Musí být čl. 118m odst. 2 písm. b) nařízení (ES) č. 1234/2007 a čl. 103 odst. 2 písm. b) nařízení (EU) č. 1308/2013 vykládány v tom smyslu, že **používání [CHOP] za situace popsané ve druhé předběžné otázce představuje zneužití, napodobení nebo připomenutí [zneužití, napodobení nebo použití názvu, které jej evokuje]?**
4. Musí být čl. 118m odst. 2 písm. c) nařízení (ES) č. 1234/2007 a čl. 103 odst. 2 písm. c) nařízení (EU) č. 1308/2013 vykládány v tom smyslu, že **jsou použitelné pouze na nepravdivé nebo zavádějící údaje, které jsou způsobilé vyvolat v povědomí relevantní veřejnosti nepravdivý dojem, pokud jde o zeměpisný původ výrobku?“**

Soudní dvůr ve svém Rozsudku Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 20. prosince 2017 C-393/16 (Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne v. Aldi Süd Dienstleistungs-GmbH & Co.OHG) dovedil následující:

1. Spadá do oblasti jejich působnosti spadá i případ, kdy je [CHOP] používáno jako součást názvu potraviny, která nevyhovuje specifikacím výrobku a do které byla přidána složka, jež specifikacím výrobku vyhovuje? ->> Článek 118m odst. 2 písm. a) bod ii) nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 ... čl. 103 odst. 2 písm. a) bod ii) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 musí být vykládány v tom smyslu, že se vztahují na případ, kdy je takové chráněné označení původu, jako je „Champagne“, použito jako součást názvu, pod kterým je prodávána taková potravina, jako je „Champagner Sorbet“, jež nevyhovuje specifikacím výrobku s tímto chráněným označením původu, ale obsahuje složku, která těmto specifikacím výrobku vyhovuje.
2. Je použití [CHOP] jako součásti názvu potraviny, která nevyhovuje specifikacím výrobku a do které byla přidána složka, jež specifikacím výrobku vyhovuje, představuje zneužití pověsti označení původu, když název potraviny odpovídá zvyklostem relevantní veřejnosti ji takto nazývat a složka byla přidána v množství dostatečném k tomu, aby dané potravině dodala základní charakteristiku? Článek 118m odst. 2 písm. a) bod ii) nařízení č. 1234/2007, ve znění nařízení č. 491/2009, a čl. 103 odst. 2 písm. a) bod ii) nařízení č. 1308/2013 musí být vykládány v tom smyslu, že použití chráněného označení původu jako součásti názvu, pod kterým je prodávána taková potravina, jako je „Champagner Sorbet“, jež nevyhovuje specifikacím výrobku s tímto chráněným označením původu, ale obsahuje složku,

kteřá těmto specifikacím výrobku vyhovuje, představuje zneužití pověsti chráněného označení původu ve smyslu těchto ustanovení, *pokud základní charakteristikou této potraviny není chuť vytvářená především přítomností této složky v jejím složení.*

3. Představuje použití CHOP zneužití, napodobení nebo připomenutí [zneužití, napodobení nebo použití názvu, které jej evokuje]? Článek 118m odst. 2 písm. b) nařízení č. 1234/2007, ve znění nařízení č. 491/2009, a čl. 103 odst. 2 písm. b) nařízení č. 1308/2013 musí být vykládány v tom smyslu, že použití chráněného označení původu jako součásti názvu, pod kterým je prodávána taková potravina, jako je „Champagner Sorbet“, jež nevyhovuje specifikacím výrobku s tímto chráněným označením původu, ale obsahuje složku, která těmto specifikacím výrobku vyhovuje, *nepředstavuje zneužití, napodobení ani použití názvů, které toto chráněné označení původu evokují*, ve smyslu těchto ustanovení.
4. Jsou použitelné pouze na nepravdivé nebo zavádějící údaje, které jsou způsobilé vyvolat v povědomí relevantní veřejnosti nepravdivý dojem, pokud jde o zeměpisný původ výrobku? Článek 118m odst. 2 písm. c) nařízení č. 1234/2007, ve znění nařízení č. 491/2009, a čl. 103 odst. 2 písm. c) nařízení č. 1308/2013 musí být vykládány v tom smyslu, že jsou *použitelné jak na nepravdivé nebo zavádějící údaje, které jsou způsobilé vyvolat nepravdivý dojem, pokud jde o zeměpisný původ dotčeného výrobku, tak i na nepravdivé nebo zavádějící údaje o povaze nebo základních vlastnostech tohoto výrobku.*

Německé soudy se tedy na základě závěrů Soudního dvora EU musí zabývat materiálním působením na zákazníka, a to jak v otázce vyvolání dojmu použitého označení (obchodního názvu), protože samotný obchodní název nepředstavuje zneužití či napodobení

názvu, pokud výrobek skutečně obsahuje složku odpovídající použitému názvu vyhovující specifikacím chráněného označení (zde označení původu vína).

Soudní dvůr pak v podstatě navázal na své v literatuře kritizované rozhodnutí⁷⁵ C-381/05 (De Landtsheer Emmanuel SA proti Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne a Veuve Clicquot Ponsardin SA), díky kterému Soudní dvůr připustil praxi označování piva jako “Champagnerbier”⁷⁶ jeho následnou propagaci tak, jak je vyobrazeno níže.

⁷⁵ Přinejmenším z pohledu oslabení ochrany chráněných označení (o. původu či zeměpisných o.) - srov. např. HRUDA, O. *Srovnávací reklama*. Praha : C.H.Beck, 2015. S.43-45 - byť autor akcentuje zejména (ne) vymezení “jiného soutěžitele” a tím charakter (ne)srovnávací reklamy

⁷⁶ Ibid. S. 44.

5. FUNKCE A UŽÍVÁNÍ INDIVIDUÁLNÍ OCHRANNÉ ZNÁMKY A ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA C-689/15 (“BAVLNÍKOVÝ KVĚT”)⁷⁷

5.1. OCHRANNÁ ZNÁMKA JAKO “ZNAČKA KVALITY”

Označení původu a zeměpisná označení (v pojetí práva EU) představují pro zákazníka garanci vlastností výrobku daných jeho specifikací, nejčastěji garanci kvality. Soulad výrobku se specifikací je navíc ověřován podle práva členského státu, ze kterého pochází výrobek označený chráněným označením.

K obdobnému účelu - nezávislému ověření vlastností výrobků (ev. i služeb) mohou být použity i ochranné známky, a to zejména známky certifikační. Ochranné známky spadají pod širší definici zeměpisného označení dle Dohody TRIPS.

Podobně jako certifikační známky mohou být v některých případech použity i známky kolektivní (garanční). V nedávné době se však rozmohla praxe užívat na podkladě prostých souhlasů nebo (méně často) licenčních či podlicenčních smluv užívání individuálních ochranných známek pro de facto certifikační účel. Pro takové symboly (často ochranné známky) se běžně užívání pojmu *značky*

---

⁷⁷ Obsáhle jsem se tomuto rozsudku již věnoval ve svých dřívějších pracích - např. v roce 2017 v práci ČERNÝ, M. - KLINKA, T. - SMEJKAL, V. - ADAMOV, N. - PRCHAL, P. - MOLNÁROVÁ, A. Otázky & výzvy v právu duševního vlastnictví v roce 2017. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2017. ISBN 978-80-88266-00-6 (PDF). Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/OPD17PDV-FV.pdf nebo v roce 2018 pak v práci ČERNÝ, M. *Používání ochranných známek a chráněných označení k ověření vlastností výrobků ve státech středoevropského prostoru (Česko, Slovensko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Itálie, Slovinsko, Chorvatsko). 2.doplňené a přepracované vydání.* Prostějov : Michal Černý, 2018. 225 s. (PDF). Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/MC-Mono18FV.pdf V tomto díle se materií věnuji opětovně, avšak s akcentem na analýzu vybraných otázek českého národního známkového práva, které se mění s účinností od 01.01.2019. Důvodem pro toto rozpracování jsou změny v právní úpravě kolektivní a certifikační známky (v národním zákoně), na které je nutno reagovat.

kvality, ve většině případů však bez legislativního zakotvení.⁷⁸ Tato praxe byla dlouhodobě užívána např. v Rakousku, množství různých individuálních známek s de facto certifikační funkcí je užíváno rovněž v České republice, na Slovensku, v Maďarsku atd.⁷⁹

V důsledku přijímání úprav certifikační známky na úrovni národního známkového práva členských států EU (při transpozici Směrnice (EU) 2436/2015), jakkoliv je úprava certifikační známky v národním právu volitelná, by však mělo v budoucnu docházet k postupnému opuštění této praxe. Zásadní význam má také nahlížení na *řádné užívání individuální ochranné známky*, jak jej chápe Soudní dvůr ve svém rozsudku C-689/15.

5.2. “BAVLNÍKOVÝ KVĚT” A ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA C-389/15

Kauza se týkala užívání individuální obrazové ochranné známky EU (“Bavlníkový květ”), jejímž vlastníkem je Verei Bremer Baumwollbörse (dále jen “VBB”) ve vztahu k užívání označení potenciálně zaměnitelného s touto známkou. Kauza se prioritně vztahovala k Německu, kde má své sídlo jak VBB, tak i W. F. Gözze Frottierweberei GmbH (dále také jen (“WFGF”) a rovněž bydliště její jednatel - Wolfgang Gözze. Má však dopad na celé území Evropské unie.

VBB sama nevyráběla výrobky, pro které je známka zapsána. Všeobecně umožňovala užívání známky svým členům pro jejich výrobky, a to jako *značku kvality*.

---

⁷⁸ Výjimkami jsou Ekoznačka či Bioznačka (v zásadě jak v sekundárním právu EU, tak i částečně v právu národním - např. v právu České republiky

⁷⁹ K tomu srov. mé předchozí práce - naposled např. ČERNÝ, M. *Používání ochranných známek a chráněných označení k ověření vlastností výrobků ve státech středoevropského prostoru (Česko, Slovensko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Itálie, Slovinsko, Chorvatsko). 2.doplňené a přepracované vydání*. Prostějov : Michal Černý, 2018. 225 s. (PDF). Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/MC-Mono18FV.pdf

Vyobrazení známky "Bavlníkový květ" (převzato z [rozsudku Soudního dvora C-689/15](#)).

Wolfgang Götze ani jeho společnost W. F. Götze Frottierweberei GmbH nebyli členy VBB. Pro výrobky WFGF používala označení zaměnitelné se shora uvedenou ochrannou známkou, resp. obsahující s ní zaměnitelný symbol.

Vyobrazení obchodního označení, které používala W. F. Götze Frottierweberei GmbH na svých výrobcích (převzato z [rozsudku Soudního dvora C-689/15](#))

VBB zažalovala WFGF a pana W. Gözze z důvodu zásahu do práv k ochranné známce u Zemského soudu v Düsseldorfu. V rámci tohoto řízení podala WFGF protinávrh na prohlášení známky za neplatnou (z důvodu popisnosti) nebo podpůrně pro zrušení známky. Soud první instance žalobě vyhověl a zamítl protinávrh WFGF. Následně WFGF podala proti prvoinstančnímu rozsudku odvolání k

Vrchnímu zemskému soudu v Düsseldorfu. Protože odvolací soud shledal konkrétní důvody, přerušil řízení a Soudnímu dvoru předložil tyto předběžné otázky:

1. Může být užívání individuální ochranné známky jakožto *značky kvality* považováno za užívání jako ochranné známky ve smyslu čl. 9 odst. 1 a čl. 15 odst. 1 nařízení č. 207/2009, pokud jde o výrobky, pro něž je tato značka užívána?
2. Bude-li na první otázku odpovězeno kladně: je třeba v souladu s čl. 52 odst. 1 písm. a) ve spojení s čl. 7 odst. 1 písm. g) nebo při užití *mutatis mutandis* čl. 73 písm. c) nařízení č. 207/2009 prohlásit neplatnost této ochranné známky nebo ji zrušit, pokud majitel ochranné známky nezaručuje pravidelnými kontrolami kvality u držitelů jeho licence soulad s očekáváními ohledně kvality, která veřejnost spojuje s tímto označením?“

Soudní dvůr se v řízení zabýval předloženými otázkami, provedl argumentaci a dovedl ve svém rozsudku ve věci C-689/15, W. F. Gözze Frottierweberei GmbH, Wolfgang Gözze proti Verei Bremer Baumwollbörse ze dne 08.06.2017 následující závěry (výroky):

1. Článek 15 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 207/2009 ze dne 26. února 2009 o ochranné známce Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že *umístění individuální ochranné známky Evropské unie na výrobky jakožto značky kvality, majitelem nebo s jeho souhlasem, není užíváním jako ochranná známka spadajícím pod pojem „řádné užívání“ ve smyslu tohoto ustanovení. Umístění uvedené ochranné známky však představuje řádné užívání, jestliže spotřebitelům také současně zaručuje, že tyto výrobky pocházejí z jediného podniku, pod jehož kontrolou jsou vyráběny a kterému lze přisuzovat odpovědnost za jejich kvalitu. V posledně uvedeném případě je majitel této ochranné známky oprávněn zakázat na základě čl. 9 odst. 1 písm. b) tohoto*

nařízení umístění podobného označení třetí osobou na totožné výrobky, pokud toto umístění u veřejnosti vyvolává nebezpečí záměny.

2. *Článek 52 odst. 1 písm. a) a čl. 7 odst. 1 písm. g) nařízení č. 207/2009 musí být vykládány v tom smyslu, že individuální ochrannou známku nelze na základě společného použití těchto ustanovení prohlásit za neplatnou z důvodu, že majitel ochranné známky nezaručuje pravidelnými kontrolami kvality u držitelů jeho licence soulad s očekáváními ohledně kvality, která si veřejnost s touto ochrannou známkou spojuje.*
3. *Nařízení č. 207/2009 musí být vykládáno v tom smyslu, že jeho ustanovení týkající se kolektivních ochranných známek Evropské unie nelze mutatis mutandis použít na individuální ochranné známky Evropské unie.*

Poznámka autora: Podle srovnávací tabulky v příloze III Nařízení (EU) 2017/1001 odpovídají ustanovení citovaná rozsudkem Soudního dvora v aktuálním Nařízení (EU) 2017/1001 těmto ustanovením.

čl. 7 odst. 1 písm. g) Nařízení (ES) č. 207/2009 -> čl. 7 odst. 1 písm. g) Nařízení (EU) 2017/1001

čl. 9 odst. 1 Nařízení (ES) č. 207/2009 -> čl. 9 odst. 1 a 2 Nařízení (EU) 2017/1001

čl. 15 odst. 1 Nařízení (ES) č. 207/2009 -> čl. 18 odst. 1 Nařízení (EU) 2017/1001

čl. 52 odst. 1 písm. a) Nařízení (ES) č. 207/2009 -> čl. 59 odst. 1 písm. a) Nařízení (EU) 2017/1001

čl. 73 písm. c) Nařízení (ES) č. 207/2009 -> čl. 81 písm. c) Nařízení (EU) 2017/1001

Na základě závěrů uvedeného rozsudku Soudního dvora C-689/15 lze uzavřít, že postavení “opravněného uživatele značky kvality” na základě souhlasu vlastníka je značně nejisté (z hlediska žaloby proti zásahu do známkového práva) a takovému uživateli zpravidla zůstane pouze ochrana proti nekalé soutěži. Rovněž je ohrožena i samostatná existence individuální ochranné známky.

5.3. POSTAVENÍ VLASTNÍKA ZNÁMKY A OPRÁVNĚNÉHO UŽIVATELE V NÁRODNÍ ÚPRAVĚ OCHRANNÉ ZNÁMKY A V EVROPSKÉ ÚPRAVĚ EUTM

5.3.1. Národní úprava individuální známky

Částečné změny přinesla i novelizace zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách (dále jen “ZOZ”), která nastala s účinností ode dne 01.01.2019 zákonem č. 286/2018 Sb. Zákon č. 286/2018 Sb. novelizoval také zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví.⁸⁰ Novela přinesla významné změny do české národní známkové úpravy - ať již např. změnu samotné definici ochranné známky (umožňující nové druhy ochranných známek), tak i změnu v úpravě kolektivní známky a v neposlední řadě přijetí právní úpravy certifikační známky na národní úrovni.

Ve vztahu k dřívější nejasnosti ohledně užívání individuální známky oprávněným uživatelem na základě prostého souhlasu (tedy mimo licenční smlouvy) bylo do ZOZ vtěleno ustanovení § 13 odst. 3 ZOZ, podle kterého se užívání individuální známky se souhlasem vlastníka považuje za užívání známky vlastníkem.⁸¹ Stejně se vlastníku kolektivní či certifikační známky přičítá i užívání známky některého z těchto zvláštních typů jejím oprávněným uživatelem (kolektivní známky či certifikační známky).

Ve vztahu k vymáhání práv v případě zásahu do práv z ochranné známky však novela dřívější nejasnosti neodstranila, resp. nezměnila rozsah osob aktivně legitimovaných. Postavení oprávněného uživatele individuální známky (na základě prostého souhlasu mimo

---

⁸⁰ Zákon č. 221/2006 Sb. o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví byl zákonem č. 286/2018 Sb. novelizován již ke dni 28.12.2018 - patrně z důvodu prodlení s transpozicí *Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním*, která měla nastat nejpozději do 09.06.2018 (srov. čl. 19 směrnice)

⁸¹ Kromě toho srov. také např. vyčerpání práv z ochranné známky - § 11 ZOZ - v důsledku uvedení výrobku na Jednotý trh vlastníkem známky nebo s jeho souhlasem

licenční smlouvy) zůstává i nadále nejasné. V sekundárním právu EU je materie upravena ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví, která je do českého práva transponována zákonem č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a ochraně obchodního tajemství (dále také jen “ZVPPV”).⁸²

Opatření k ochraně průmyslového vlastnictví (tedy i proti zásahu do práva ke známce) jsou jasná - jsou jimi právo na informace a právo na uložení opatření k nápravě soudním rozhodnutím (žalobní nároky zdržovací, odstraňovací, zadostiučinění ...) - srov. §§ 3-5 ZVPPV.

Obdobně jasně je v ustanovení § 2 ZVPPV upraven okruh osob aktivně legitimovaných k vymáhání práv - vlastník (známky), nabyvatel licence, oprávněný uživatel chráněného označení původu či chráněného zeměpisného označení. Samostatnou aktivní legitimaci má také profesní organizace ochrany práv. Ačkoliv je výčet v citovaném ustanovení demonstrativní, postavení oprávněného uživatele individuální známky (na základě prostého souhlasu) jasné není, protože explicitně nespadá pod žádnou ze zmíněných kategorií. Jeho postavení by se nejvíce blížilo postavení nabyvatele licence (na užití individuální známky), ten však může podle § 2 odst. 2 ZVPPV práva vymáhat pouze se souhlasem vlastníka známky. Souhlas však není vyžadován, pokud řízení do 1 měsíce od doručení oznámení o porušení práva nabyvatele licence vlastníku známky sám vlastník řízení o ochranu před ohrožením nebo porušením práva ne zahájil sám.

5.3.2. Úprava individuální známky Evropské unie (EUTM)

Legální řešení pro licenčního uživatele individuální ochranné známky Evropské unie je obsaženo přímo v ustanovení čl. 25 odst.

---

⁸² Nový název zákona je důsledkem novelizace zákonem č. 286/2018 Sb. ke dni 28.12.2018

3 a 4 Narižení (EU) č. 2017/1001 (dále také jen ("EUTMR") a v tomto rozsahu tedy zřejmě vylučuje použití národní normy. Rozsah oprávnění se odlišuje v závislosti na tom, zda-li je uzavřená licenční smlouva (na užití individuální EUTM) výhradní nebo nevýhradní. Autonomie vůle stran nedotčena - v licenční smlouvě je přípustné ujednání účastníků i o této otázce. Bez ohledu na taková ujednání však může oprávněný z výhradní licence zahájit řízení sám, jestliže tak neučiní vlastník známky sám v přiměřené lhůtě.

Oproti tomu oprávněný z nevýhradní licence EUTM může podat žalobu sám jen tehdy, pokud mu toto právo poskytuje uzavřená licenční smlouva nebo k jeho uplatnění získá souhlas vlastníka individuální EUTM. EUTMR neobsahuje žádný časový test nečinnosti vlastníka pro tento případ a nabyvateli nevýhradní licence toto žalobní právo v důsledku nečinnosti nevznikne.

Ustanovení čl. 25 odst. 4 EUTMR umožňuje nabyvateli výhradní i nevýhradní licence vstoupit do řízení ve věci porušení práv zahájeného vlastníkem ochranné známky EU, aby získal náhradu škody, která mu byla způsobena. Další nároky toto ustanovení nenormuje.

5.3.3. Kolektivní známka v národním právu členského státu a žalobní právo oprávněného uživatele

Materie kolektivní známka národní (ev. mezinárodní) a práv oprávněného uživatele je harmonizována Směrnici (EU) č. 2015/2436, která vyžaduje v čl. 29 po členských státech jak úpravu kolektivní známky v národním právním předpisu, tak i omezení jejího vlastnictví na právnické osoby soukromého nebo veřejného práva. V EUTMR již toto pravidlo v právní úpravě kolektivní známky obsaženo je.

Dle *Směrnice (EU) 2436/2015* tato pravidla (užití kolektivní známky) mohou stanovit i kombinaci podmínek ve vztahu k vlastnostem zboží či služeb - typicky např. určitou jakost a/nebo území produkce. V některých státech proto právní úprava obsahuje i zvláštní podtyp - *ochrannou známku kolektivní garanční* (jak je upravena v národní úpravě např. v Polsku).

Český zákon č. 441/2003 Sb. byl ve vztahu ke kolektivní známce významně novelizován, zejména pak ve vztahu k definici kolektivní známky, možnosti jejího vlastnictví atd. Bohužel zákonodárce i nadále lpí na doložení *smlouvy o užívání kolektivní známky* již k přihlášce, což může být důvodem značných budoucích nejistot, případně i neúměrných požadavků na přihlašovatele národních kolektivních známek a v konečném důsledku může vzbuzovat obavy o správnou transpozice Směrnice (EU) 2436/2015. V podrobnostech zde odkazuji na svá jiná díla.^{83 84}

Ustanovení § 38 ZOZ bylo rovněž změněno zákonem č. 286/2018 Sb. - doplněním odstavců 4 a 5 do citovaného ustanovení. Tyto odstavce upravují právě otázku žalob, když podle § 38 odst. 4 ZOZ normuje: *“Vlastník kolektivní ochranné známky může jménem svých členů či společníků oprávněných užívat ochrannou známku podle odstavce 1 uplatňovat náhradu škody, která jim vznikla v důsledku neoprávněného užívání ochranné známky”* a následně § 38 odst. 5 ZOZ pak následně normuje: *“Člen či společník vlastníka uvedený v odstavci 1 může vstoupit do řízení o porušení práv z kolektivní ochranné známky, aby uplatnil náhradu škody, která mu vznikla.”*

---

⁸³ Např. ČERNÝ, M. (red.) In 2018 : *Výzvy v právu soutěžním, v českém a slovenském právu obchodních korporací, v právu insolvenčním a v právu průmyslového vlastnictví*. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2018. ISBN (pdf) Dostupné on-line na adrese: www.michalcerny.net/OPD18OKSFV.pdf

⁸⁴ Dále také ČERNÝ, M. *Užívání kolektivní známky nebo certifikační známky pro označení služeb se zvláštními vlastnostmi - místo označení původu nebo zeměpisných označení*. In ADAMOVIČ, Z. (ed.) *Nové technologie, internet a duševné vlastnictví 3*. Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva SAV v Bratislave, 2018. Dostupné on-line ze stránek Ústavu práva duševného vlastnictva TRUNI z adresy: <http://iuridica.truni.sk/profil-ustavu-pdvait>

Shora uvedená ustanovení jsou jasná v tom, že vlastník (národní kolektivní) známky má právo bez dalšího podat žalobu i jménem svých členů a v případě, že je taková žaloba podána, má člen nebo společník právo se k žalobě připojit.

Není však jasné, zda-li při nečinnosti vlastníka kolektivní známky může podat žalobu člen nebo společník sám a je-li podání takové žaloby podmíněno časovým testem nečinnosti obdobným testu pro licenčního uživatele (individuální) známky. Osobou oprávněnou užívat právo (ve smyslu § 2 odst. 1 ZVPPV) oprávněný uživatel kolektivní známky je.

Pokud je žaloba podána (a jsou-li stejné žalobní nároky), bylo by logické, aby se uplatnila překážka litispendence ve smyslu § 83 odst. 2 zák. č. 99/1963 Sb., Občanského soudního řádu (dále jen “OSŘ”) - tedy aby podaná žaloba “proti témuž žalovanému požadujících z téhož jednání nebo stavu stejné nároky” bránila dalším žalobám jiných žalobců dožadujících se téhož nároku. Ovšem z dikce ustanovení § 83 OSŘ tato překážka přímo nevyplývá a není stanovena výslovně ani v ZOZ ani v ZVPPV.

5.3.4. Oprávněný uživatel kolektivní ochranné známky Evropské unie v Nařízení (EU) č. 2017/1001 a jeho žalobní právo

Postavení oprávněného uživatele kolektivní EUTM je mírně odlišné. Ustanovení čl. 80 odkazuje na použití čl. 25 odst. 3 a 4 (vše EUTMR). Ustanovení čl. 80 nerozlišuje, zda-li má osoba oprávněná užívat kolektivní známku postavení nabyvatele výhradní nebo nevýhradní licence. Přitom jde o podstatný rozdíl, na což je poukázáno shora. Z povahy věci je postavení členů právnické osoby (kolektivu) bližší postavení nabyvatele nevýhradní licence. Proto lze dovodit, že budou užita pravidla pro nabyvatele nevýhradní licence, byť to pro uživatele kolektivní známky nebude příznivé.

5.3.5. Oprávněný uživatel certifikační ochranné známky EUTM a národní certifikační známky

Zcela odlišně je upraveno postavení oprávněného uživatele v případě certifikačních známek. V případě certifikační EUTM obsahuje EUTMR zvláštní ustanovení upravující aktivní legitimaci, ZOZ naopak neobsahuje žádnou úpravu.

Čl. 90 odst.1 EUTMR výslovně normuje, že oprávnění podat žalobu o ochranu práv má *“pouze vlastník certifikační ochranné známky EU nebo osoba jím zvlášť zmocněná”*. Oprávněný uživatel toto právo samostatně nemá.

Podle čl. 90 odst. 2 EUTMR je vlastník certifikační známky EU *ex lege* oprávněn uplatňovat jménem oprávněných osob náhradu škody, která těmto osobám vznikla v důsledku neoprávněného užívání certifikační ochranné známky třetí osobou. Způsob odstranění závadného stavu toto nařízení nenormuje, nicméně členské státy musí mít transponováno Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví, která normuje v čl. 10 nápravná opatření takto:

- A. stažení z obchodních kanálů,
- B. konečné odstranění z obchodních kanálů, nebo
- C. zničení.

V českém právu jsou tato opatření transponována v § 4 ZVPPV a odstranění závadného stavu může být provedeno zejména

- A. *stažením z trhu* výrobků, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,
- B. *trvalým odstraněním nebo zničením výrobků*, jejichž výrobou nebo uvedením na trh nebo skladováním došlo k ohrožení nebo porušení práva,

C. stažením, trvalým odstraněním nebo zničením materiálů, nástrojů a zařízení určených nebo používaných výlučně nebo převážně při činnostech porušujících nebo ohrožujících právo.

Ve vztahu k otázce aktivní legitimace oprávněného uživatele národní certifikační známky k podání žaloby je nutno uvést, že je také “osobou oprávněnou užívat práva” (jako opr. uživatel národní kolektivní známky) ve smyslu § 2 odst. 1 ZVPPV. Z nedostatku další úpravy jsou ovšem na místě stejné pochybnosti o nejistotě v případě podmíněnosti tohoto žalobního práva časovým testem nečinnosti vlastníka známky, jako je tomu v případě oprávněného uživatele národní kolektivní známky.

Patrně z důvodu toho, že je právní úprava národní certifikační známky v ZOZ pojatá jako minimalistická,⁸⁵ absentuje v národní úpravě ustanovení obdobné čl. čl. 90 odst. 2 EUTMR. Vlastník národní certifikační známky nemůže tedy bez dalšího /rozuměj plné moci/ jménem oprávněných uživatelů vymáhat újmu, kteří tito neoprávněným užíváním certifikační známky utrpí.

5.3.6. Srovnání s aktivní legitimací o ochranu práv z neoprávněného užití označení původu nebo zeměpisného označení

Pokud srovnáme aktivní legitimaci oprávněných uživatelů kolektivních resp. certifikačních známek s aktivní legitimací oprávněných uživatelů chráněných označení původu či chráněných zeměpisných označení, výsledkem je další rozdíl. Bezesporu každému oprávněnému uživateli konkrétního chráněného označení původu či chráněného zeměpisného označení svědčí aktivní

---

⁸⁵ Nad rámec směrnice normuje národní úprava jen podmínku vlastnictví certifikační známky - veřejnoprávní oprávnění k výkonu certifikační činnosti (což je dle směrnice volitelné). Všeobecně pak národní úprava certifikační známky normuje pouze: § 40a , § 40b Náležitosti a průzkum přihlášky (národní) certifikační známky, § 40c Změnu pravidel pro užívání certifikační známky, § 40d Další případy zrušení (národní) certifikační známky a její prohlášení za neplatnou

legitimace podle § 2, 4 a 5 ZVPPV. Kromě toho ovšem ustanovení § 24 ZOPZO ve znění ve stávajícím znění normuje, že: *“Každý se může u příslušného soudu domáhat, aby bylo zakázáno užívat zapsané označení pro srovnatelné zboží, které nesplňuje podmínky pro užívání označení původu či zeměpisného označení, a aby zboží označené způsobem, jímž došlo k obrožení nebo porušení práv ze zapsaného označení původu, popřípadě zeměpisného označení, bylo staženo z trhu.”* Rozdíl v postavení oprávněného uživatele a jiného žalobce pak spočívá v tom, že oprávněný uživatel může využít i institutu *práva na informace* ve smyslu § 3 ZVPPV, a to včetně soudní žaloby na vymožení práva na informace. Jiný žalobce o ochranu dle § 24 ZOPZO toto právo na informace nemá a v řízení o prosazení práva dle § 24 ZOPZO je pak odkázán jen na ty skutečnosti, které jsou mu známy.

6. ZÁVĚR KAPITOLY

V uplynulých letech bylo vydáno několik různých soudních rozhodnutí, která ve svém důsledku ovlivní aplikaci práva označení zeměpisného původu v budoucnu. Ve více případech se jednalo o věci, jejichž primárním předmětem bylo jiné právo než přímo právo z označení zeměpisného původu.

I tam, kde bylo základem právo z označení zeměpisného původu (“Champagner sorbet”) však materiální posouzení Soudního dvora vede k pokračování v dosavadní praxi a právo označení zeměpisného původu při výkonu částečně trenduje k materiálnímu pojetí, jak je např. známo již z dřívějších případů ve věcech nekalé soutěže/reklamy (“Champagnebier”).

Rovněž rozhodnutí Soudního dvora týkající se individuálních ochranných známek jako “značek kvality” vycházelo již z některých dřívějších rozhodnutí Soudního dvora. Přesto vymezilo nově hranice mezi individuální známkou používanou přímo zapsaným vlastníkem

a známkou používanou se souhlasem vlastníka. V důsledku toho došlo k rozvoji právních úprav certifikačních známek na národní úrovni, neboť dosavadní praxe užívání individuálních známek pro de facto certifikační funkci může vést k významným rizikům.

Známkové právo v Evropské unii a v jejích členských státech procházelo v posledních letech velkou reformou, přičemž předefinování kolektivních známek a přijetí certifikačních známek (přínejmenším v rámci ochranných známek EU) je součástí této reformy. Tato reforma však přináší nové výzvy rovněž pro práva členských států, neboť provedenou analýzou bylo prokázáno, že žalobní práva o ochranu se v okruhu aktivně legitimovaných osob liší jak mezi jednotlivými typy ochranných známek (individuální, kolektivní, certifikační), tak také v závislosti na původu známky (známka Evropské unie, známka národní - česká). Situace výslovně řešené v rámci EUTMR často nemají výslovnou úpravu v rámci národního práva, případně se národní řešení bez zjevného důvodu odlišuje. Což přináší nové výzvy pro budoucí harmonizace.

S ohledem na to, že certifikační známky mohou být považovány za zeměpisná označení ve smyslu Dohody TRIPS, otevírá se do budoucna prostor pro další analýzy užívání těchto nástrojů a konvergenci právních úpravy vymáhání práv z chráněných označení původu / chráněných zeměpisných označení na straně jedné a z certifikačních známek na straně druhé.

V neposlední řadě právo označení zeměpisného původu ovlivňují také rozhodnutí ve věcech kompetenčních (zejména v rámci práva vymezujícího kompetence mezi Evropskou unií jako celem a její členské státy). V důsledku posudku shora uvedeného a rozsudku jsou přesně vymezeny kompetence Evropské unie zastupující členské státy při uzavírání smluv vedoucích k ochraně označení zeměpisného původu jako zvláštní oblasti práv na označení (a v této oblasti pak ve

skupině průmyslového vlastnictví, které patří do velké oblasti duševního vlastnictví). Materiálně půjde do budoucna o věci, kde (po řádném zmocnění) bude Komise EU jako orgán Evropské unie zastupovat při vyjednávání členské státy, a to jak při sjednávání mezinárodních smluv (ať již např. Ženevského aktu nebo dvoustranných obchodních smluv), nebo při výkonu hlasovacích práv ve zvláštní unii (např. dle Lisabonské dohody ve znění Ženevského aktu).

Last but not least - na problematiku ochrany označení zeměpisného původu mají vliv také další soudní rozhodnutí, která byla v mezidobí přijatá. Za zmínku stojí např. rozsudku Soudního dvora [C-621/18 \(Wightman\)](#), ve kterém Soudní dvůr ve věci výkladu čl. 50 SEU dovedl následující: *“Článek 50 SEU musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, kdy členský stát oznámil Evropské radě na základě článku 50 SEU svůj záměr vystoupit z Evropské unie, dovoluje tento článek tomuto členskému státu kdykoliv před vstupem dohody o vystoupení uzavřené mezi tímto členským státem a Evropskou unií v platnost, nebo v případě neexistence takové dohody kdykoliv před uplynutím lhůty dvou let podle odstavce 3 téhož článku, případně prodloužené v souladu s tímto odstavcem, jednostranně, jednoznačně a bezpodmínečně odvolat toto oznámení listinou zaslou Evropské radě poté, co dotyčný členský stát v souladu se svými ústavními předpisy přijme rozhodnutí o odvolání. Předmětem takového odvolání je potvrzení členství tohoto členského státu v Evropské unii za nezměněných podmínek co do jeho postavení coby členského státu, přičemž tímto odvoláním se ukončuje postup vystupování.”* Toto rozhodnutí se fakticky týkalo Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku, tedy zkráceně tzv. “Brexitu”. Ve vztahu k otázkám označení zeměpisného původu může Brexit - pokud se uskuteční - přinést množství různých vzájemně vylučujících se alternativ ochrany těchto označení, které ochranu získaly za trvání členství Spojeného království v Evropské unii.

Parafovaná dohoda o vystoupení,^{86 87} dosud však neratifikovaná ve Spojeném království, řeší tuto otázku v čl. 54 na principu zachování zapsaných nebo získaných práv, a to pro všechna označení zeměpisného původu (dle nařízení (EU) 1151/2012,⁸⁸ nařízení 1308/2013,⁸⁹ nařízení (ES) 110/2008⁹⁰ a nařízení (EU) 251/2014⁹¹), která budou chráněna v Evropské unii v poslední den přechodného období podle Dohody o vystoupení.

Protože však nejsou dosud vyloučeny ani jiné varianty - včetně vystoupení bez uzavření jakékoli dohody nebo naopak zpětvzetí vystoupení Spojeným královstvím, mohou nastat i jiné varianty - ať již znamenající ukončení ochrany označení ve Spojeném království nebo naopak žádnou změnu oproti stávající ochraně. Budoucnost je nejistá.

S ohledem na shora uvedené se dá předpokládat, že otázkou Ženevského aktu se bude Evropská unie (Evropská komise) zabývat až poté, co bude jasno v otázce Brexitu. Kromě toho v druhé polovině května 2019 se budou volby do Evropského parlamentu a po jeho ustanovení v novém složení bude ustanovena v novém složení také Komise.

---

⁸⁶ dostupná na stránkách Komise zde: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf

⁸⁷ Rovněž dostupná na stránkách Vlády Spojeného království zde: <https://www.gov.uk/government/publications/withdrawal-agreement-and-political-declaration>

⁸⁸ Chráněná označení původu a chráněná zeměpisná označení zemědělských výrobků a potravin a také zaručené tradiční speciality

⁸⁹ Chráněná označení původu vín, chráněná zeměpisná označení vín a také tradiční výrazy

⁹⁰ Zeměpisná označení lihovin

⁹¹ Zeměpisná označení aromatizovaných vinných produktů

POUŽITÉ ZDROJE KE KAPITOLE

ODBORNÉ MONOGRAFIE (VČ. KOMENTÁŘŮ ZÁKONŮ)

1. CALBOLI, I. - WEEN LOON, Ng-L. (eds.), *Geographical Indications at the Crossroads of Trade, Development, and Culture. Focus on Asia-Pacific*. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. ISBN 978-1-107-16633-2 (Hardback), 978-1-316-71100-2 (online). DOI: <https://doi.org/10.1017/9781316711002>.
2. ČERNÝ, M. *Používání ochranných známek a chráněných označení k ověření vlastností výrobků ve státech středoevropského prostoru (Česko, Slovensko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Itálie, Slovinsko, Chorvatsko). 2.doplněné a přepracované vydání*. Prostějov : Michal Černý, 2018. 225 s. (PDF). Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/MC-Mono18FV.pdf
3. ČERNÝ, M. - KLINKA, T. - SMEJKAL, V. - ADAMOV, N. - PRCHAL, P. - MOLNÁROVÁ, A. *Otázky & výzvy v právu duševního vlastnictví v roce 2017*. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2017. ISBN 978-80-88266-00-6 (PDF). Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/OPD17PDV-FV.pdf
4. HRUDA, O. *Srovnávací reklama*. Praha : C.H.Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-561-9
5. KELBLOVÁ, H. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana. 1. vydání*. Praha : Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-278-8 (ePub).
6. TÝČ, V. - CHARVÁT, R. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha : Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-187-8.

ODBORNÉ PŘÍSPĚVKY V ČASOPISECH A SBORNÍCÍCH

7. ČERNÝ, M. *Užívání kolektivní známky nebo certifikační známky pro označení služeb se zvláštními vlastnostmi - místo označení původu nebo zeměpisných označení*. In ADAMOVÁ, Z. (ed.) *Nové technologie, internet a duševné vlastnictví 3*. Typi Universitatis Tyrnaviensis, společné pracoviště Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavatelství SAV v Bratislave, 2018. Dostupné on-line ze stránek Ústavu práva duševného vlastnictví TRUNI z adresy: <http://iuridica.truni.sk/profil-ustavu-pdvait>

SOUDNÍ ROZHODNUTÍ, POSUDKY A STANOVISKA

8. Rozsudek Soudního dvora (druhého senátu) ze dne 20. prosince 2017 C-393/16 (Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne v. Aldi Süd Dienstleistungs-GmbH & Co.OHG) (“Champagner sorbet”).
9. Rozsudek Soudního dvora (prvního senátu) ze dne 19. dubna 2007 C-381/05 (De Landtsheer Emmanuel SA proti Comité Interprofessionnel du Vin de Champagne, Veuve Clicquot Ponsardin SA)
10. Rozsudek Soudního dvora (Velkého senátu) C-389/15 (Evropská komise vs. Rada Evropské unie) dne 25.10.2017.
11. Rozsudek Soudního dvora C-689/15, W. F. Gözze Frottierweberei GmbH, Wolfgang Gözze proti Verei Bremer Baumwollbörse.
12. Rozsudek Soudního dvora (pléna) ze dne 10.prosince 2018 C-621/18 (Wightman)
13. Stanovisko Generálního advokáta ve věci C-393/16
14. Soudní dvůr: Posudek 2/15 (vydaný na základě čl. 218 odst. 11 SFEU).

PRÁVNÍ PŘEDPISY

15. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1001 o ochranné známce Evropské unie
16. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/943 ze dne 8. června 2016 o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před jejich neoprávněným získáním, využitím a zpřístupněním,
17. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/48/ES ze dne 29. dubna 2004 o dodržování práv duševního vlastnictví
18. Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015 , kterou se sblížují právní předpisy členských států o ochranných známkách
19. Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách
20. Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení
21. Zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o ochraně obchodního tajemství

OSTATNÍ ZDROJE

22. FARNÁ, K. *Belgie nemůže podepsat dohodu EU s Kanadou, odmítl ji valonský parlament.* In Právo (novinky.cz), 14.10.2016. Dostupné on-line na adrese: <https://www.novinky.cz/ekonomika/417585-belgie-nemuze-podepsat-dohodu-eu-s-kanadou-odmitl-ji-valonsky-parlament.html>
23. ZACHOVÁ, A. *CETA: Ambiciózní dohoda s nejistým koncem.* In euractiv.cz , 26.10.2016, dostupné on-line na adrese: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/ceta-ambiciozni-dohoda-s-nejistym-koncem/> [obojí naposled rev. 07.08.2018]

24. všeobecně další zdroje uvedené v poznámkovém aparátu celého textu nad rámec sbora uvedených.

<<OBSAH>> <<INDEX>>

V. CELKOVÝ DOJEM V OCHRANĚ PRŮMYSLOVÝCH VZORŮ

MGR. JAN MUČKA

Abstrakt: *Pojem celkový dojem je klíčovým faktorem, který určuje rozsah ochrany průmyslového vzoru. Předmětem předkládaného příspěvku je tak rozbor citovaného pojmu, když jeho obsah je základním stavebním kamenem pro posouzení, zda podobné výrobky spadají pod ochranu zapsaného průmyslového vzoru či nikoli. Příspěvek neopomíjí ani pojmy informovaného a průměrného uživatele, které s předkládanou problematikou úzce souvisí.*

Klíčová slova: *Duševní vlastnictví, průmyslové vlastnictví, průmyslový vzor, ochrana, celkový dojem, informovaný uživatel, průměrný uživatel, novost, individuální povaha.*

Abstract: *The concept of overall impression is a key factor determining the scope of industrial design protection. The subject of the submitted chapter is the analysis of the quoted term when its content is the basic building block for assessing, whether or not, similar products fall under the protection of the registered industrial design. The chapter does not neglect the concepts of an informed and average user who are closely related to the subject matter.*

Keywords: *Intellectual Property, Industrial Property, Industrial Design, Protection, Overall Impression, Informed User, Average User, Novelty, Individual Nature.*

1. PRÁVNÍ ÚPRAVA

Na začátku celého příspěvku je záhodno si stanovit pomyslné pole působnosti, ve kterém se předkládaná problematika pohybuje, tedy právní úpravu celkového dojmu v ochraně průmyslových vzorů.

Úprava problematiky průmyslových vzorů má na národní úrovni poměrně dlouhou historii. Současným platným a účinným zákonem upravujícím průmyslové vzory je zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů (dále jen „ZOPV“). Jeho předchůdcem byl zákon č. 527/1990 Sb. o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích (dále jen „SZOPV“), který po přijetí současného ZOPV přišel právě o část věnující se průmyslovým vzorům.

Co se týče právní úpravy na nadnárodní – evropské úrovni, tak zde hovoříme o Směrnici Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES ze dne 13. října 1998 o právní ochraně (průmyslových) vzorů (dále jen „směrnice“) a Nařízením Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství (dále jen „nařízení“). Dále zde můžeme zahrnout i Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, tzv. dohodu TRIPS a samozřejmě i Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví.

2. CO JE TO PRŮMYSLOVÝ VZOR?

Průmyslový vzor neboli vzhled výrobku, popř. též design, je výsledkem původcovské tvůrčí činnosti.

ZOPV průmyslovým vzorem rozumí vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení⁹². U této definice je důležité si povšimnout slova zejména, které nám značí, že výčet tzv. vzhledových znaků průmyslového vzoru, tj. znaků jako linií, obrysů, tvaru, struktury atd... je výčtem demonstrativním⁹³. O tomtéž ostatně hovoří i důvodová zpráva (dále jen „DZ“) k ust. § 2 tohoto zákona, když říká, že: *„Průmyslový vzor znamená vzhled výrobku a jeho částí, který vyplývá z kresby, obrysu, barev, tvaru a textury materiálu výrobku nebo jeho zdobení, tedy v podstatě znaků zjištělných lidskými smysly, a to zrakem a hmatem. Přitom není důležité, zda vzhled výrobku má povahu estetickou a je-li schopen nějak ovlivnit volbu konečného uživatele. Výčet znaků, jimiž lze průmyslový vzor charakterizovat, je pouze demonstrativní; rovněž některé další znaky (např. váha výrobku, poddajnost či ohebnost) v zákoně neuvedené mohou být důležitým prvkem průmyslového vzoru.“*⁹⁴

DZ pak dále konkretizuje, že: *„barva sama o sobě, stejně jako materiál, nemohou tvořit průmyslový vzor, tyto znaky však mohou charakterizovat konkrétní průmyslový vzor a ve spojitosti s dalšími prvky mohou přispět k individuální povaze průmyslového vzoru; totéž pak platí o kombinaci barev v grafickém provedení.“*⁹⁵

Předchozí právní úprava obsahovala definici průmyslového vzoru v ust. § 36 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích, když stanovovala, že za průmyslový vzor se podle tohoto zákona považuje vnější úprava výrobku, které je

---

⁹² Ust. § 2 písm. a) ZOPV

⁹³ Definici průmyslového vzoru je vhodné uvést a mít na paměti z jednoduchého důvodu. Neuzavřený výčet jednotlivých znaků průmyslového vzoru se svým způsobem totiž dále odrazí i v jeho ochraně. Více viz níže.

⁹⁴ Důvodová zpráva k ZOPV – ust. § 2

⁹⁵ tamtéž

nová a průmyslově využitelná.⁹⁶ Chyběl zde tedy uvedený pozitivní demonstrativní výčet vzhledových znaků a v definici průmyslového znaku SZOVPV rovnou uváděl i znaky o kterých dnes hovoříme jako o tzv. podmínkách ochrany.

Co se týče nadnárodní právní úpravy, tak nařízení i směrnice „(průmyslovým) vzorem“ rozumí vzhled výrobku jako celku nebo jeho části vyplývající z jeho znaků, zejména z linií, obrysů, barev, tvaru, struktury povrchu, a/nebo materiálu výrobku jako takového, a/nebo jeho dekoru⁹⁷. Jedná se tedy o obdobnou definici, kterou užívá i ZOPV

3. PODMÍNKY OCHRANY PRŮMYSLVÉHO VZORU

3.1. ÚVODNÍ OTÁZKY

Pro to, aby byl průmyslový vzor způsobilý ochrany je dle ust. § 3 odst. 1 ZOPV potřeba, je-li nový a má-li individuální povahu⁹⁸. Naprosto stejné podmínky stanoví i směrnice⁹⁹ a nařízení¹⁰⁰. Oproti předchozí právní úpravě však došlo k posunu, když se již nevyžaduje průmyslová využitelnost, která byla součástí definice průmyslového vzoru dle ust. § 36 SZOVPV¹⁰¹.

Z uvedeného nám tak vyplývají dvě základní podmínky, a to podmínka novosti a individuální povahy. Tyto podmínky, ač takto rozlišeny, se v některých oblastech překrývají, o čemž ostatně hovořil i Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu, tzv. OHIM, dnes znám

---

⁹⁶ Ust. § 36 odst. 1 SZOVPV

⁹⁷ Čl. 1 písm. a) Směrnice, čl. 3 písm. a) Nařízení

⁹⁸ Ust. § 3 odst. 1 ZOPV

⁹⁹ Čl. 3 odst. 2 Směrnice

¹⁰⁰ Čl. 4 odst. 1 Nařízení

¹⁰¹ Ust. § 36 odst. 1 SZOVPV

jako Úřad Evropské unie pro duševní vlastnictví (European Union Intellectual Property Office - EUIPO) když ve svém rozhodnutí č. R-196/2006-3, stanovil, že: „je zřejmé, že novost a individuální povaha, i když jsou zakotveny jako samostatné požadavky ochrany v člancích 4 až 6 nařízení 6/2002/ES, se do jisté míry překrývají. Jestliže jsou dva vzory identické a liší se pouze v nepodstatných detailech, budou vyvolávat shodný celkový dojem na informovaného uživatele. Stejně tak platí, že pokud dva vzory vyvolávají odlišný celkový dojem u informovaného uživatele, nemohou být shodné.“¹⁰²

O tom, že se však nejedná o totožné podmínky, hovoří i skutečnost, že individuální povaha průmyslového vzoru má být dle čl. 6 Nařízení posuzována z hlediska informovaného uživatele¹⁰³. V případě podmínky novosti Nařízení blíže neurčuje osobu, která má tuto kategorii hodnotit¹⁰⁴.

Co se týká dohody TRIPS, tak u této v souvislosti s podmínkami ochrany průmyslového vzoru je vhodné poukázat na rozdíl mezi originálním zněním a českým překladem, neboť čl. 25 dohody TRIPS v českém překladu hovoří o tom, že: „Členové poskytnou ochranu nezávisle vytvořeným průmyslovým vzorům, které jsou nové a původní“.¹⁰⁵ Kdežto originální (anglické) znění stanoví, že: „Members shall provide for the protection of independently created industrial designs that are new or original.“¹⁰⁶ A sice nové nebo původní. Uvedený rozdíl však dle mého názoru nečiní žádný problém, když je překonán právě přijetím

---

¹⁰² Rozhodnutí OHIM č. R-196/2006-3 ze dne 22. listopadu 2006

¹⁰³ Čl. 6 odst. 1 Nařízení

¹⁰⁴ Čl. 5 Nařízení

¹⁰⁵ Čl. 25 odst. 1 TRIPS

¹⁰⁶ Na uvedený rozpor v jazykových verzích upozorňují i Koukal, Černý a Charvát. In KOUKAL, Pavel, ČERNÝ, Miroslav, CHARVÁT, Radim. *Zákon o ochraně průmyslových vzorů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 4.

směrnice a nařízení upravující danou problematiku a hovořící o podmínkách novosti a individuální povahy.

3.2. NOVOST

Pokud jsme si tedy určili, že jednou z podmínek pro ochranu je novost, tak průmyslový vzor se dle ust. § 4 ZOPV považuje za nový, nebyl-li přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti zpřístupněn veřejnosti shodný průmyslový vzor¹⁰⁷. Průmyslové vzory se pak považují za shodné, jestliže se jejich znaky, tedy nám již dobře známé vzhledové znaky z definice průmyslového vzoru, liší pouze nepodstatně¹⁰⁸.

3.3. INDIVIDUÁLNÍ POVAHA

Druhou z podmínek je podmínka individuální povahy. Ust. § 5 ZOPV určuje, že průmyslový vzor vykazuje individuální povahu, jestliže celkový dojem, který vyvolává u informovaného uživatele, se liší od celkového dojmu, který u takového uživatele vyvolává průmyslový vzor, který byl zpřístupněn veřejnosti přede dnem podání přihlášky nebo přede dnem vzniku práva přednosti¹⁰⁹. Při posuzování individuální povahy průmyslového vzoru se přihlíží k míře volnosti, kterou měl při vývoji průmyslového vzoru jeho původce¹¹⁰.

Podmínka individuální povahy nám tak zavádí pojmy jako celkový dojem a informovaný uživatel a dále pracuje i s tzv. mírou volnosti, kterou měl při vývoji průmyslového vzoru jeho původce.

---

¹⁰⁷ Ust. § 4 ZOPV

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ Ust. § 5 odst. 1 ZOPV

¹¹⁰ Ust. § 5 odst.2 ZOPV

4. ROZSAH OCHRANY PRŮMYSLOVÉHO VZORU

S výše uvedenými pojmy se setkáváme v ZOVP dále i v ust. § 10, který hovoří o rozsahu ochrany průmyslového vzoru, když v odst. 1 stanoví, že rozsah ochrany je dán vyobrazením průmyslového vzoru tak, jak je zapsán v rejstříku (§ 38) s výjimkou znaků, které jsou předurčeny technickou funkcí průmyslového vzoru, nebo znaků, které musí být nutně reprodukovány v přesném tvaru a rozměrech, aby mohl výrobek, v němž je průmyslový vzor ztělesněn nebo na kterém je aplikován, být mechanicky spojen s jiným výrobkem nebo umístěn do jiného výrobku, kolem něj nebo proti němu tak, aby oba výrobky mohly plnit svou funkci. Do rozsahu ochrany vyplývající ze zápisu průmyslového vzoru spadá každý průmyslový vzor, který nevyvolává u informovaného uživatele odlišný celkový dojem¹¹¹.

V odst. 2 ust. § 10 ZOPV pak stanoví, že při posuzování rozsahu ochrany musí být přihlédnuto k míře volnosti, kterou měl jeho původce při vývoji průmyslového vzoru¹¹².

---

¹¹¹ Ust. § 10 odst. 1 ZOPV

¹¹² Ust. § 10 odst. 2 ZOPV

Při komparaci této naší právní úpravy § 10 ZOPV se stanovením rozsahu ochrany dle směrnice¹¹³ či dle nařízení¹¹⁴, když tyto shodně stanoví, že rozsah ochrany práva k (průmyslovému) vzoru se vztahuje na jakýkoliv (průmyslový) vzor, který nezapůsobí na informovaného uživatele odlišným celkovým dojmem, si nelze nevšimnout, že naše právní úprava obsažená v ZOPV stanovuje jednu podmínku navíc, když hovoří o vyobrazení v rejstříku. Český zákonodárce tak rozsah ochrany přímo navázal na vyobrazení průmyslového vzoru v rejstříku, potažmo jej navázal na jednotlivé vzhledové znaky, které jsou vyobrazením zachyceny. Zvolením varianty s vyobrazením v rejstříku lze chápat jako snahu o zajištění větší právní jistoty ve vztazích vyplývajících z problematiky průmyslových vzorů. Jiný, podstatnější důvod odchýlení se českého zákonodárce od nadnárodní úpravy, není autorem spatřován, když ani zahraniční národní úpravy takové odchýlení neobsahují.

Např. britský Registered Designs Act již z roku 1947 o zobrazení v rejstříku v souvislosti s rozsahem ochrany nehovoří, v čl. 7 věnujícímu se právům získaným při registraci průmyslového vzoru v odst. 3 hovoří pouze o celkovém dojmu, informovaném uživateli a míře volnosti při vývoji¹¹⁵.

Lze uzavřít, že podstatné pro posuzování, zda určitý výrobek spadá do ochrany zapsaného průmyslového vzoru, tak je převážně zda tento výrobek vyvolává u informovaného uživatele odlišný celkový dojem oproti celkovému dojmu průmyslového vzoru (v takovém případě do ochrany PV nespadá) či zda nevyvolává odlišný dojem (v takovém případě spadá).

---

¹¹³ Čl. 9 odst. 1 Směrnice

¹¹⁴ Čl. 10 odst.2 Nařízení

¹¹⁵ Section 7 article 3 Registered Designs Act 1949 c. 88 *“In determining for the purposes of subsection (1) above whether a design produces a different overall impression on the informed user, the degree of freedom of the author in creating his design shall be taken into consideration.”*

5. ODLIŠNOST

S odlišností celkových dojmů se nicméně nabízí logická otázka, a to, jak moc velká má být tato odlišnost? A také, z čeho všeho si informovaný uživatel celkový dojem vytváří?

Bod 13 preambule směrnice a bod 14 preambule nařízení v podstatě shodně stanovují, že posouzení individuální povahy by mělo být založeno na tom, zda celkový dojem, který na informovaného uživatele pohled na nový (průmyslový) vzor učiní, jej významně odliší od dojmu, který na něj učiní existující (průmyslový) vzor¹¹⁶. Dle citovaných preambulí tak musí dojít k významnému odlišení. Paradoxem však je, že v jednotlivých člancích směrnice a nařízení se však již o významném odlišení nehovoří. Co se týče české právní úpravy, tak ani tato o významném odlišení nehovoří.

Tribunál EU ve svém rozhodnutí T-9/07 - Grupo Pomer Mon Graphic proti OHIM – PepsiCo, ze dne 18. března 2010, se k posouzení odlišnosti průmyslových vzorů vyjádřil tak, že odlišnost posuzuje dle porovnávání jednotlivých vzhledových znaků: *„Co se týče odlišností mezi dotčenými (průmyslovými) vzory (...) zpochybněný (průmyslový) vzor při pohledu seshora obsahuje o dva soustředné kruhy více než starší (průmyslový) vzor. Z profilu se oba (průmyslové) vzory odlišují tím, že zpochybněný (průmyslový) vzor je vypouklejší. Je třeba nicméně konstatovat, že jelikož je vypouklost vzhledem k samotné malé tloušťce kotoučů nízká, není pro informovaného uživatele snadné si jí všimnout, zejména při pohledu seshora, což potvrzují takové na trh skutečně uváděné výrobky, jaké jsou uvedeny ve spisu OHIM předaném Tribunálu. S ohledem na uvedené podobnosti je třeba mít za*

---

¹¹⁶ Bod 13 preambule Směrnice a bod 14 preambule Nařízení: *„vzhledem k tomu, že posouzení, zda má (průmyslový) vzor individuální povahu by mělo být založeno na tom, zda celkový dojem, který na informovaného uživatele pohled na nový (průmyslový) vzor učiní, jej významně odliší od dojmu, který na něj učiní existující (průmyslový) vzor jako celek s přihlédnutím k charakteru výrobku, pro který je (průmyslový) vzor použit nebo do něhož byl zapracován, a zvláště pak k (průmyslovému) odvětví, do něhož spadá, a stupni volnosti původce vzoru při vývoji (průmyslového) vzoru“.*

to, že odlišnosti konstatované odvolacím senátem jsou nedostatečné k tomu, aby zpochybněný (průmyslový) vzor působil na informovaného uživatele celkovým dojmem, který je odlišný od celkového dojmu, kterým působí starší (průmyslový) vzor.“¹¹⁷ Tribunál tak stanovil, že pro určení odlišnosti jsou rozhodné konkrétní rozdíly mezi jednotlivými vzhledovými znaky.

Britský odvolací soud ve svém rozhodnutí Procter & Gamble Co proti Reckitt Benckiser, EWCA Civ 936, ze dne 10. 10. 2007 pro změnu uvedl, že posuzování odlišností (co do intenzity a kvality) spočívá pouze v tom co projde myslí, když jsou průmyslové vzory vzájemně vizuálně porovnávány^{118,119}. Nezabýval se tedy konkrétními vzhledovými znaky jako Tribunál EU, ale pouze celkovým náhledem.

Oproti tomuto český Úřad průmyslového vlastnictví v rozhodnutí PVZ 2010-38201 k posuzování individuální povahy stanovil, že: „*V této souvislosti je třeba uvést, že individuální povahu dodává průmyslovému vzoru skutečnost, že představuje takový souhrn vzhledových znaků, který jako celek při srovnání s dříve zveřejněným vzhledem výrobku vyvolává u hodnotitele, kterým má být informovaný uživatel, odlišný celkový dojem. Individuální povahu průmyslovému vzoru nemůže dodat skutečnost, že se od vzhledu výrobku s dřívějším právem přednosti odlišuje v řadě detailů (tedy drobných vzhledových znaků). Absence individuální povahy je pro konstatování nezpůsobivosti průmyslového vzoru k ochraně ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zák. č. 207/2000 Sb., postačující. Při posuzování individuální povahy průmyslových vzorů je tedy nutno vycházet z váhy jednotlivých vzhledových znaků pro jejich*

---

¹¹⁷ Bod 83 odůvodnění rozsudku Tribunálu EU T-9/07 - Grupo Pomer Mon Graphic proti OHIM – PepsiCo ze dne 18. března 2010

¹¹⁸ UK Court of Appeal - Procter & Gamble Company v Reckitt Benckiser (UK) Ltd [2007] EWCA Civ 936, Case No: A3/2007/0072, [online]. obi.gr, 2007. Dostupné z <https://www.obi.gr/obi/Portals/0/ImagesAndFiles/VIVIMAKRI_FOLDER/Design_CD/nomologia/agglia/1_UK-Febreze_Air_wick_odour_stop.pdf>.

¹¹⁹ KOUKAL, Pavel. In KOUKAL, Pavel, ČERNÝ, Miroslav, CHARVÁT, Radim. *Zákon o ochraně průmyslových vzorů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, § 5, bod 13.

celkový vzhled, tj. zda se jedná o znaky podstatné (dominující ve vzhledu výrobku, soustřeďující na sebe pozornost a vytvářející celkový dojem) nebo o znaky nepodstatné – detaily (s relevantním rozsahem v celkovém vzhledu výrobku nevýznamné), které se na celkovém dojmu nepodílejí rozhodujícím způsobem“.¹²⁰

Z uvedeného vyplývá, že ÚPV zvolil střední cestu, která individuální povahu průmyslového vzoru posuzuje na základě vztahu konkrétních vzhledových znaků s celkovým dojmem a dále na základě rozlišení jednotlivých vzhledových znaků do kategorií dle jejich důležitosti na podstatné a nepodstatné.

6. INFORMOVANÝ UŽIVATEL

Co se týče dalšího pojmu pojícího se s individuální povahou a celkovým dojmem, informovaného uživatele, tak česká judikatura tento pojem vysvětluje následovně.

Rozsudek NS ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2887/2013, uvádí: *„Informovaným uživatelem je uživatel, který vykazuje nikoli průměrnou pozornost, ale zvláštní ostražitost, ať už z důvodu své osobní zkušenosti či rozsáhlé znalosti daného odvětví, a ačkoli není návrhářem či technickým odborníkem, zná různé průmyslové vzory existující v dotyčném odvětví, má určitý stupeň znalostí prvků, které tyto průmyslové vzory obvykle obsahují, a v důsledku svého zájmu o dotyčné výrobky vykazuje při jejich užívání relativně vysoký stupeň pozornosti“.¹²¹*

Tímto svým rozhodnutím odkázal NS na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. 10. 2011 ve věci C 281/10 P, kde soudní dvůr EU se vyjádřil k pojmu informovaného uživatele tak, že uvedl, že čím je volnost původce při vývoji zpochybněného (průmyslového) vzoru

---

¹²⁰ Rozhodnutí ÚPV PVZ 2010-38201

¹²¹ Rozsudek NS ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2887/2013

omezenější, tím spíše mohou drobné rozdíly mezi dotčenými (průmyslovými) vzory postačovat k tomu, aby na informovaného uživatele působily odlišným celkovým dojmem¹²².

Ve svých závěrech pak Soudní dvůr EU stanovil následující: „Zaprvé je třeba uvést, že nařízení č. 6/2002 pojem „informovaný uživatel“ nedefinuje. Je však třeba jej chápat – jak generální advokát správně uvedl v bodech 43 a 44 svého stanoviska – jako pojem nacházející se mezi pojmem „průměrný spotřebitel“ použitelným v oblasti ochranných známek, po kterém není požadována žádná specifická znalost a který zpravidla neprovádí přímé srovnání mezi kolidujícími ochrannými známkami, a pojmem „osoba specializovaná v dané oblasti“, což je odborník s důkladnou technickou kvalifikací. Pojem „informovaný uživatel“ tak lze chápat jako pojem označující uživatele, který vykazuje nikoli průměrnou pozornost, ale zvláštní ostražitost, ať už z důvodu své osobní zkušenosti či rozsáhlé znalosti daného odvětví.“¹²³

„Zadruhé, jak uvedl generální advokát v bodech 51 a 52 svého stanoviska, je pravda, že samotná povaha informovaného uživatele, tak jak byl definován výše, znamená, že je-li to možné, provede přímé srovnání dotčených (průmyslových) vzorů. Nelze však vyloučit, že takové srovnání je neproveditelné nebo v dotčeném odvětví neobvyklé, zejména z důvodu specifických okolností nebo vlastností předmětů, které dotčené (průmyslové) vzory představují.“¹²⁴

A v neposlední řadě: „Zatřetí, pokud jde o úroveň pozornosti informovaného uživatele, je třeba připomenout, že jím není průměrný spotřebitel běžně informovaný a přiměřeně pozorný a obezřetný, který vnímá obvykle (průmyslový) vzor jako celek a nezabývá se jeho jednotlivými detaily (viz obdobně rozsudek ze dne 22. června 1999, *Lloyd Schuhfabrik Meyer*, C 342/97, Recueil, s. I

---

¹²² Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. 10. 2011 ve věci C 281/10 P, bod 29, [online] eur-lex.europa.eu. Dostupné z: < <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62010CJ0281>>.

¹²³ Tamtéž bod 53

¹²⁴ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. 10. 2011 ve věci C 281/10 P, bod 55, [online] eur-lex.europa.eu. Dostupné z: < <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62010CJ0281>>.

3819, body 25 a 26), ani odborník nebo osoba specializovaná v dané oblasti, která je schopná podrobně pozorovat minimální rozdíly, které mohou existovat mezi kolidujícími (průmyslovými) vzory. Přívlástek „informovaný“ tak naznačuje, že uživatel, ačkoli není návrhářem či technickým odborníkem, zná různé (průmyslové) vzory existující v dotyčném odvětví, má určitý stupeň znalostí prvků, které tyto (průmyslové) vzory obvykle obsahují, a v důsledku svého zájmu o dotyčné výrobky vykazuje při jejich užívání relativně vysoký stupeň pozornosti.“¹²⁵

7. ZÁVĚR KAPITOLY

Na závěr tak lze na základě výše uvedeného stanovit, že i přesto, že důvodová zpráva k ZOPV uvádí, že není důležitý fakt, že lze zjistit rozdíly průmyslových vzorů v podrobnostech a dále, že rozhodnutí ÚPV uvádí, že individuální povahu průmyslovému vzoru nemůže dodat skutečnost, že se od vzhledu výrobku s dřívějším právem přednosti odlišuje v řadě detailů (tedy drobných vzhledových znaků), budou právě tyto jednotlivé detaily či podrobnosti hrát tu větší, tu menší roli ve stanovení celkového dojmu informovaným uživatelem.

Nelze tak říci, že detaily na celkový dojem průmyslového vzoru nebudou mít žádný vliv. Jak velkou roli budou hrát tyto detaily je pak otázkou, která bude určena dle míry volnosti, kterou měl původce při vývoji průmyslového vzoru a dále s přihlédnutím k nutným technickým aspektům jednotlivých výrobků. V neposlední řadě pak i dle oblastí, do kterých daný průmyslový vzor bude spadat.

Je tak nasnadě, že u drobných předmětů budou hrát jednotlivé detaily vzhledových znaků velkou roli, kdežto u velkých předmětů budou hrát jednotlivé detaily pouze zanedbatelnou roli pro stanovení celkového dojmu informovaným uživatelem.

---

¹²⁵ Tamtéž bod 59

POUŽITÉ ZDROJE KE KAPITOLE

ODBORNÉ MONOGRAFIE

1. KOUKAL, Pavel, ČERNÝ, Miroslav, CHARVÁT, Radim. *Zákon o ochraně průmyslových vzorů: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 310. ISBN 978-80-7478-929-8.
2. PÍTRA, Vladimír a kol. *Ochrana průmyslového vlastnictví I.: patentový zákon o ochrana průmyslových vzorů zákon o ochraně topografií polovodičových výrobků a předpisy související zákon o patentových zástupcích. Komentář*. Praha: SEVT, 1992, s. 166. ISBN 80-7049-039-X.

ROZHODNUTÍ

3. Rozhodnutí OHIM č. R-196/2006-3 ze dne 22. listopadu 2006
4. Rozsudek Tribunálu EU T-9/07 - Grupo Pomer Mon Graphic proti OHIM – PepsiCo ze dne 18. března 2010
5. Rozhodnutí UK Court of Appeal – Procter & Gamble Company v Reckitt Benckiser (UK) Ltd [2007] EWCA Civ 936, Case No: A3/2007/0072, [online]. obi.gr, 2007. Dostupné z <https://www.obi.gr/obi/Portals/0/ImagesAndFiles/VIVIMAKRI_FOLDER/Design_CD/nomologia/agglia/1_UK-Febreze_Air_wick_odour_stop.pdf>.
6. Rozhodnutí UPV PVZ 2010-38201
7. Rozsudek NS ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. 23 Cdo 2887/2013
8. Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 20. 10. 2011 ve věci C 281/10 P, [online] eur-lex.europa.eu. Dostupné z: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A62010CJ0281>>.

PRÁVNÍ PŘEDPISY

9. Historická verze: zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

10. Historická verze: vyhláška Federálního úřadu pro vynálezy č. 550/1990 Sb., o řízení ve věcech vynálezů a průmyslových vzorů
11. Aktuální znění: zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích
12. Aktuální znění: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/71/ES ze dne 13. října 1998 o právní ochraně (průmyslových) vzorů
13. Aktuální znění: Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 ze dne 12. prosince 2001 o (průmyslových) vzorech Společenství
14. Aktuální znění: Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
15. Aktuální znění: Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví (Pařížská unijní úmluva) ze dne 20.3.1883, revidovaná v Bruselu dne 14.12.1900, ve Washingtonu dne 2.6.1911, ve Haagu dne 6.11.1925, v Londýně dne 2.6.1934, v Lisabonu dne 31.10.1958 a ve Stockholmu dne 14.7.1967 a změněná dne 2.10.1979 (vyhl. č. 64/1967 Sb., ve znění vyhl. č. 81/1985 Sb.)
16. Registered Designs Act 1949 c. 88

OSTATNÍ

17. Důvodová zpráva k zákonu č. 207/2000 Sb. o ochraně průmyslových vzorů a o změně zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

INDEX

A

Autorská práva (autorské práva) /k tradičním dílům/

Autorské právo /osiřelá díla/

B

“Bavlníkový květ”

C

Celkový dojem /průmyslový vzor/

Certifikační ochranná známka

C-381/05 (De Landtsheer Emmanuel) - (“Champagnebier”)

C-389/15 (Evropská komise vs. Rada Evropské unie)

C-689/15 (W. F. Gözze Frottierweberei) - (“Bavlníkový květ”)

C-393/16 (“Champagner sorbet”)

C-621/18 (Wightman)

Č

Členské státy EU

D

Dílo (dielo) /autorské/

Design

Důsledné vyhledávání /osiřelá díla/

E

Evropská unie /označení původu, zeměpisná označení, ochranné známky/

F

Folklór /hmotný/

Folklór /nehmotný/

Folklórní dílo materiální

Folklórní dílo nemateriální

H

Hudba

CH

(Chráněné) označení původu

(Chráněné) zeměpisné označení

I

Individuální povaha /průmyslový vzor/

Informovaný uživatel /průmyslový vzor/

J

Japonsko

K

Kolektivní ochranná známka

Kolektivní správa /osiřelá díla/

Komise (EU)

Kompetence /orgány EU/

L

Licence pro užití osiřelého díla

Lidová kultura (ľudová kultúra) /
hmotné předměty/

Lidová kultura (ľudová kultúra) /
nehmotné předměty/

M

Mezinárodní dohody /EU & členské
státy se třetími zeměmi/

N

Novost /průmyslový vzor/

O

Obchodní dohody /EU & členské
státy se třetími zeměmi/

Ochrana /průmyslového vzoru/

Ochranná známka

Osiřelé dílo

P

Průměrný uživatel /průmyslový vzor/

Průmyslový vzor

Pseudofolklórní dílo nemateriální

R

Rada (EU)

S

Singapur

Soudní dvůr (Evropské unie)

Soudní dvůr: Posudek 2/15

Soudní rozhodnutí

T

Tradiční (tradičný) /hmotné
předměty/

Tradiční (tradičný) /nehmotné
předměty/

V

Vietnam

Z

Značka kvality

Ž

Ženevský akt

<<OBSAH>> <<INDEX>>

